

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM SENDİKALARINA İLİŞKİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNE
GİREN ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ

Hüseyin MUCUK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİMDALI

KASTAMONU

2015

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİMDALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EĞİTİM SENDİKALARINA İLİŞKİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNE
GİREN ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ

HAZIRLAYAN
Hüseyin MUCUK

DANIŞMAN
Prof. Dr. B. Ünal İBRET

KASTAMONU-2015

TEZ ONAY SAYFASI

Hüseyin MUCUK tarafından hazırlanan "Eğitim Sendikalarına İlişkin Sosyal Bilgiler Dersine Giren Öğretmenlerin Görüşleri" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Prof.Dr. Bilgin Ünal İBRET

Jüri Üyeleri :

Prof.Dr. Bilgin Ünal İBRET
Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

İmza

Yrd.Doç.Dr. Sibel OĞUZ
Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Yrd.Doç.Dr. Ali Çağatay KILINÇ
Karabük Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

...../07/2015

Doç.Dr. Duran AYDINÖZÜ
Enstitü Müdür

ÖNSÖZ

Bu araştırma eğitim, öğretim ve bilim hizmetleri kolunda faaliyet gösteren sendikalara ilişkin Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin görüşlerini araştırıp, öğretmenlerin ve eğitim sendikalarının durum tespiti yapabileceği, bunun yanında örgütlenmelerine ışık tutabileceği ve bu bağlamda yararlı olacağı düşüncesinden yola çıkılarak yapılmıştır.

Bu araştırmanın başlangıcından bitimine kadar her konuda desteğini ve yardımlarını esirgemeyen danışmanım, kıymetli hocam, Sayın Prof. Dr.B. Ünal İBRET'e en içten teşekkürlerimi sunarım. Araştırmanın bu noktaya gelmesine katkı veren Kastamonu Üniversitesi Öğretim Üyesi Sayın Yrd. Doç. Dr. Sibel OĞUZ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmaya katılarak araştırma anket ve formunu dolduran saygıdeğer Sosyal Bilgiler ve Sınıf öğretmenlerimize canı gönülden teşekkür ederim.

Hüseyin MUCUK

2015-KASTAMONU

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EĞİTİM SENDİKALARINA İLİŞKİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNE GİREN ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ

HüseyinMUCUK

Kastamonu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. B. Ünal İBRET

Bu araştırmanın amacı Kastamonu il merkezinde Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerinin eğitim sendikalarına ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu; 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Kastamonu il merkezinde bulunan ortaokullarda görev yapan üç yüz ilkokul ve ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenler ve yöneticiler oluşturmuştur.

Bu araştırmanın verileri Akbulut'un "Sendikalar ve Motivasyon İlişkisi: Eğitim Sektörü Üzerine Bir İnceleme" isimli araştırmasında geliştirmiş olduğu 5'li likert tipi "Sendika ve Sendikalaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Yapmış olduğumuz araştırmada veri toplama amacıyla kullanılmış olan anket, üç bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde araştırmanın uygulandığı öğretmenlere yönelik kişisel bilgilerden oluşan 14 soru yer almaktadır. İkinci bölümde eğitim sendikalarına ilişkin Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla 5'li likert tipi ölçekte 21 soru

bulunmaktadır. Ölçeğe katılanların eklemek istedikleri, görüş ve düşüncelerini belirtmeleri bölüm anketinin üçüncü bölümünü oluşturmaktadır.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, bizzat araştırmacı tarafından Kastamonu İli merkez ilçe belediye sınırları içerisinde yer alan 59 resmi ilkokul ve ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticileri ziyaret edilerek, araştırmanın amacı anlatılarak dağıtılmıştır. Gönüllülük esasına göre dağıtılan veri toplama araçları öğretmenlerin iş yoğunluğu göz önünde bulundurularak birkaç gün sonra elden ve okulyöneticilerinden yardım alınarak toplanmıştır.

Uygulanan anketleri veri toplama aracı ile elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 17.0 programı aracılığıyla analiz edilmiş olup, verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel metotlar (standart sapma, ortalama, sayı, yüzde) kullanılmıştır.

Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı t-testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Tek yönlü (One way) ANOVA ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Scheffe testi kullanılmıştır. Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişki Pearson korelasyon ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Araştırmada kullanılan likert ölçek için kişilerin verilen önermelerle ilgili görüşlerini, çok olumludan çok olumsuzu kadar sıralanan seçeneklerden belirtmeleri istenmiştir. Buna göre; (5) kesinlikle katılıyorum, (4) katılıyorum, (3) kararsızım, (2) katılmıyorum, (1) kesinlikle katılmıyorum şeklinde bir ölçek kullanılmıştır. Ölçek sonuçları 5.00-1.00=4.00 puanlık bir genişliğe dağılmıştır.

Araştırmanın sonucuna göre; Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin; branş, aynı kurumda çalışma süresi, sendikalara üye olma durumu, arkadaşına sendikalı olmayı önerme durumu boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin sendika ve sendikalaşmaya ilişkin görüşlerinin sosyal bilgiler öğretmenlerinden daha olumlu

olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kurumdaki alışma sürelerine ilişkin tutum puan ortalamaları incelendiğinde de 6 ile 10 yıl arasında görev yapmakta olan öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarının 16 yıl ve üzerinde görev yapmakta olan öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarına göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren ğretmen ve yöneticilerin; sendikalara ilişkin görüşleri arasında "cinsiyet, yaş, görev, mesleki kıdem, medeni durum, öğrenim durumu, farklı sendikaları tanıma durumu, sendikalara ye olma yılı, farklı sendikalara ye olma durumları, ailede sendikalara üyelik durumu" bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Sendika, Sosyal Bilgiler ğretmeni, Sınıf ğretmeni

Kastamonu-2015, Sayfa: XII+106

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

THE VIEWS OF TEACHERS WITHIN THE SOCIAL STUDIES
ABOUT EDUCATION UNIONS

Hüseyin MUCUK

Kastamonu University

Institute of Social Sciences

Department of Social Studies Education

Advisor: Prof. Dr. B. Ünal İBRET

The aim of this study is to determine the views of Social Studies teachers on teachers' unions. Working group of the research consisted of 300 primary and secondary school teachers and administrators working in Kastamonu city center in the 2014-15 academic year.

The research data was collected using a five-point Likert-type questionnaire "Unions Association and Attitude Scale", which was developed by Akbulut in his research "Unions and motivation Relations: Education Sector An Investigation". The questionnaire we used to collect data consists of three parts. In the first part of the questionnaire, there are 14 independent questions for teachers asking personal information. In the second part, there is a 5-point likert type scale consisting 21 questions aimed to determine the views of the Social Studies teachers on teachers' unions. The part where the respondents can add more of their views and opinions is the third part of the questionnaire.

The data collection tool of the study was applied by the researcher himself to the Social Studies teachers and administrators who work in 59 primary and secondary public schools within the central district municipality of Kastamonu, visiting them and explaining the purpose of the study. Data collection tools were distributed on a

volunteer basis and they were recollected by hand and by taking some help from the school principals a few days later considering the intensity of their work.

The data gathered through the research tool were analyzed with SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for The Windows, and for the evaluation of the data descriptive statistical methods (Standard Deviation, Average, Count, Percent) was used. In the comparison of quantitative data, t- test was used to compare two groups. In case of more than two groups, Unidirectional (One way) ANOVA test was used to compare parameters and Scheffe test was used to determine the group which caused the difference. The relationship between the variables of the study were analyzed using Pearson's correlation. The findings was evaluated in the 95% confidence interval at 5% significance level. For the likert-type scale used in this study, the respondents were asked to specify an option, ranging from very positive to very negative (5-strongly agree, 4-agree, 3-undecided, 2-disagree, 1- strongly disagree). Results are scattered over a wide scale 5:00 to 1:00 = 4:00 points.

The results of the study are as follows: within the Social Studies course teachers and administrators; branch, working time in the same institution, being a member of teachers' union, suggesting a friend to be a member of a teachers' union were statistically significant differences. The perceptions of classroom teachers on unions and unionization were more positive than Social Studies teachers. When the mean scores of attitude toward work time in the institution studied, the teachers who have worked from 6 to 10 years had a more positive attitude towards teachers' unions than the teachers who have worked 16 years or more. It was found that there was no statistically significant difference in the views of Social Studies teachers and administrators on unions, with respect to “gender, age, position, seniority, marital status, education, recognition of different unions, the years of being a union member, being a member of different unions, having a family member being a union member”.

Keywords: Social Issues, Trade Unions, Social Studies Teacher, Class Teacher

Kastamonu- 2015, Page: XII+106

İÇİNDEKİLER

Tez Onay Sayfası.....	-
Önsöz.....	i
Özet.....	ii
Abstract.....	v
İçindekiler	viii
Kısaltmalar	xi
Tablolar.....	xii

I.BÖLÜM

1.Giriş

1.1.Problem Durumu	2
1.2. Problem Cümlesi.....	5
1.2.1. Alt Problemler.....	6
1.3. Araştırmanın Amacı	7
1.4.Araştırmanın Önemi.....	7
1.5.Araştırmanın Sınırları	10
1.6. Varsayımlar (Sayıtlar).....	10
1.7.Tanımlar	10

II.BÖLÜM

2. Kavramsal Çerçeve.....	12
2.1. Sendika Tanımı	12
2.1.1. Dünyada Sendikalaşma	14
2.1.2. Dünyada Öğretmen Sendikalaşması	17
2.1.3. Türkiye’de Sendikalaşma.....	19

2.1.4. Türkiye’de Öğretmen Sendikalaşması	22
2.1.5. Türkiye’deki Öğretmen Sendikalarının Örgütsel Yapısı	26
2.1.6. Sendikaların Ortak ve Farklı Amaçları	33
2.1.7. Sendikaların Üye Sayılarına Göre Durumları	34
2.2. Sosyal Bilgiler Kavramı	38
2.2.1. Sosyal Bilgilerin Amacı	38
2.2.2. Sosyal Bilgiler Dersinin Önemi	40
2.2.3. Sosyal Bilgiler Programının Genel Amaçları	41
2.2.4. Sosyal Bilgiler Dersi ve Sosyal Katılım.....	42
2.3. Sosyal Bilgiler ve Sendika Faaliyetleri Arasındaki İlişkiler.....	46
2.4. İlgili Araştırmalar	48
2.4.1. Türkiye’de yapılan Çalışmalar	48
2.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	54

III.BÖLÜM

3.Yöntem	56
3.1.Araştırmanın Modeli	56
3.2.Çalışma Grubu	57
3.3.Veritoplama Araçları	58
3.4.Verilerin Toplanması	59
3.5.Verilerin Analizi	59

IV.BÖLÜM

4.Bulgular ve Yorumlar.....	60
4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular	66
4.2. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular. 74	

V.BÖLÜM

5. Tartışma,Sonuç ve Öneriler	77
5.1. Tartışma	77
5.2. Sonuç	7782
5.2.1.Sosyal Bilgiler Dersine Giren Katılımcıların Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, ve Ortalama Dağılımlarına İlişkin Sonuçlar....	82
5.2.2.Alt Problemlere İlişkin Sonuçlar.....	83
5.3.Öneriler	86
KAYNAKÇA	888
EKLER.....	97
EK-1: Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı.....	97
EK-2: Anket Sahibinin İzin Belgesi.....	101
EK-3: Araştırma İzin Belgesi.....	103
EK-4: Yemin Belgesi.....	105
Özgeçmiş	106

KISALTMALAR

AFT: Amerikan Öğretmenler Federasyonu

ÇSGB: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

DMK: Devlet Memurları Kanunu

Ed: Editör

F: Varyans Değeri

İLO: Birleşmiş Milletler Çalışma Örgütü

KGSK: Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu

KO: Kareler Ortalaması

KT: Kareler Toplamı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

N: Kişi Sayısı

NCSS: ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi(The National Council for the Social Studies)

NUT: Ulusal Öğretmenler Sendikası

p: Anlamlılık Değeri

S: Standart Sapma

sd: Serbestlik Derecesi

SPSS: İstatistiksel Analize Yönelik Bilgisayar Programı (Statistical Package for the Social Sciences)

t: t değeri (t- Testleri için)

TTK: Talim Terbiye Kurulu

TÖS: Türkiye Öğretmenler Sendikası

TABLOLAR LİSTESİ

<u>Tablo No.</u>	<u>Sayfa No.</u>
Tablo 2.1. Eğitim, öğretim ve bilim hizmet koluna giren kamu ve kuruluşlar	30
Tablo 2.2. Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri kolunda faaliyet gösteren sendikalar.	31
Tablo 2.3. Türkiye’deki Eğitim Sendikaları Üye Sayıları	35
Tablo 2.4. Kastamonu İli Eğitim Sendikaları Üye Sayıları	38
Tablo 3.1. Veri Toplama Aracının Uygulandığı Okullar	57
Tablo 4.1. Katılımcıların sendika ve sendikalaşmaya yönelik görüşlerine ait frekans ve yüzde dağılımı	60
Tablo 4.2. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları	66
Tablo 4.3. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Yaşa Göre ANOVA Sonuçları	66
Tablo 4.4. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Okuldaki Görevlerine Göre ANOVA Sonuçları	67
Tablo 4.5. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Branşlarına Göre t Testi Sonuçları	68
Tablo 4.6. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Meslekteki Kıdemlerine Göre ANOVA Sonuçları	68
Tablo 4.7. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Medeni Durumlarına Göre t Testi Sonuçları	69
Tablo 4.8. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Kurumda Çalışma Sürelerine Göre ANOVA Sonuçları	69
Tablo 4.9. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları	70
Tablo 4.10. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Farklı Sendika Tanıma Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları	71
Tablo 4.11. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Sendikaya Üye Olma Durumuna Göre t Testi Sonuçları	71
Tablo 4.12. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Sendikaya Üye Olma Yılına Göre ANOVA Sonuçları	72
Tablo 4.13. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Bir Başkasına Sendikalı Olmayı Önerme Durumuna Göre t Testi Sonuçları	72

Tablo 4.14. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Geçmişte Farklı Sendikalara Üye Olma Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları.....	73
Tablo 4.15. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Ailede Sendikaya Üye Olma Durumuna Göre t Testi Sonuçları.....	74

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

Günümüzde insanoğlunun temel gereksinimlerinin başında eğitim gelmektedir. Eğitim faaliyetleri bu gereksinimi karşılamak için düzenlenir. İnsanlar iyi bir eğitim aldıkları sürece beşeri hayatta gelişmeler olmaktadır. İnsanoğlunun eğitimsiz yaşamını sürdürmesi zordur. Yaşamını sürdürebilmek için insanın doğuştan getirdiği hiçbir davranışı yoktur. Bunun için başkalarının kendisine bazı yeterlilikleri kazandırmasını ister. Bilen kişinin bilmeyen kişiye belli yeterlilikler kazandırmaya çalışması, daha önceden düşünülmüş, planlanmış bir öğretme-öğrenme ortamının oluşturulmasını, bu ortamda öğrenmenin gerçekleştirilmesini gerektirdiği görülmektedir(Başaran, 1987). Planlanmış öğrenme ortamları ise yüzyıllar süren bir gelişim sonucunda okul denen toplumsal yapı olarak sistemleşmiştir. Okul sistemi içerisinde toplumlar kendilerine uygun vatandaşı kendilerine özgü eğitim süreci içinde yetiştirmektedir. Bu süreç içerisinde bu isteklerini gerçekleştirebilmek bazı dersler aracılığıyla mümkündür. Bu derslerin başında insanoğlunu içinde yaşadığı topluma hazırlayan, toplumla iletişimini sağlayan ve onu iyi bir vatandaş olarak yetiştirmesi için temel gereksinimi olan becerileri kazandıran sosyal bilgiler dersi gelmektedir.

Sosyal Bilgiler Dersi'nin öğretimdeki en önemli amacı; öğrenciye toplumsal kişilik kazandırmaktır. Toplumsal kişiliğin de en önemli özelliği iyi bir vatandaş olmaktır (Sözer, 1998). Günümüzde iyi vatandaş kavramı sadece görev ve sorumluluklarını bilen bireylerin dışına çıkmıştır.21.yüzyılda bireylerden; bireysel ve ulusal olduğu kadar küresel düşünmesi, siyasal ve sosyal konularda katılımcı olması, demokrasinin değerlerini yaşamına uygulaması, eleştirmesi, fikir önermesi, meraklı olması, duyarlı olması, durağan değil toplumsal olaylara ilgili kişi olarak aktif olması beklenilmektedir. Bu özelliklere sahip vatandaş yetiştirmek için 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda sosyal katılım becerilerine, gruplar, kurumlar sosyal örgütler öğrenme alanlarına yer vermiştir (MEB, 2005).

Öğretim Programlarının uygulayıcısı, eğitim sürecinin temel ögesi ise öğretmenlerdir. Küçükahmet ve diğerleri (2004); ile Öksüzoğlu ve Korkmaz (2004)'ın da belirttiği gibi bir ülkede yeni nesillerin ve ülkenin ihtiyacı olan insan gücünün yetişmesinden, eğitim sisteminin en önemli ögesi olan öğretmenler sorumludur. Öğretmen, bir programa (basılı materyale) ve hangi dersin öğretmenliğini yapacaksa o alana ait bilgilere sahip olan kişidir (Açıkalın, 2004).

Sınıfta rol model konumunda bulunan Sosyal Bilgiler Dersi'nde öğrencilerine sosyal katılım, aktif vatandaşlık, demokrasi, hak arama kültürü gibi değerleri anlatan, sosyal örgütleri öğreten öğretmenlerin mesleki sorunları bulunmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin ülkemizde; ekonomik sıkıntı, öğrenci veli şiddeti, giderek artan statü kaybı, mesleki saygınlığın azalması gibi problemlerle karşılaştıkları görülmektedir. Öğretmenlerin bu sorunlarını çözmek, fikirlerini yasa yapıcılara iletmek, doğrudan veya dolaylı olarak devlet yönetimine katılmak için meslek örgütleri kurdukları görülmektedir. Öğretmenlerin meslek örgütlerinin başında, kendilerinin temsil edilmesi nedeniyle katılarak güç birliktelikleri oluşturdukları eğitim sendikaları gelmektedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 2014 yılı verilerine göre öğretmenler tarafından kurulan ve öğretmenler lehine faaliyet gösteren eğitim sendikalarına, öğretmenlerin tamamının katılmadıkları görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin sendikalar hakkında bazı tereddütlerinin olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca herhangi bir eğitim sendikasına katılan öğretmenlerin de eğitim sendikalarını eleştirdikleri görülmektedir (ÇSGB, 2014).

Bu çalışmada; sendikanın tanımı, tarihsel gelişimi, ülkemizde örgütsel yapısı, ülkemizde eğitim, öğretim bilim kolunda faaliyet gösteren sendikalar, sendikaların ortak amaçları, sendika üyesinin sosyal katılımından hareketle bu becerinin kazandırıldığı Sosyal Bilgiler Dersi, amacı, kavramı, sosyal katılımın programdaki yeri ve en önemlisi "Sosyal Bilgiler Dersi-Sosyal Katılım-Sendika" ilişkisinden yola

çıkarak Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin eğitim sendikalarına ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

1.1.Problem Durumu

Eğitim sistemlerinin temel amacı o ülkenin nitelikli insan gücünü yetiştirmek ve yurttaşlarına vatandaşlık eğitimini vermektir. Bunu gerçekleştirebilmek için her eğitim sistemi, yetiştireceği insan modelini, sahip olduğu eğitim felsefesi ve insan gücü politikası ışığında eğitim etkinliklerini bu amaca göre düzenleyerek bireyleri istenilen özelliklerde yetiştirmeyi çalışmaktadır(Karagözoğlu, 2003). Ayrıca eğitim; bireyi yetiştirmeye çalışırken, ülkenin kültürel, sosyal ve ekonomik kalkınmasını gerçekleştirdiği için güçlü bir araç olarak kabul edilmektedir. Bu duruma göre güçlü bir araç olarak kabul edilen eğitimin taraflarından en önemli unsuru ve okul denilen sosyal sistemin stratejisi iken temel ögesi öğretmenlerdir(Sarpkaya, 2005).

Türkiye'de öğretmenlerinin mesleki, akademik, ekonomik, demokratik ve hukuksal olmak üzere bir çok sorunu mevcuttur. Eğitimin en önemli unsuru olan öğretmenlerin mesleki çıkarlarını koruyan, ekonomik durumlarını düzeltmeye ve statülerini yükseltmeye çalışan örgütlere sahip olmaları gereksinim haline gelmektedir. Aynı zamanda öğretmenler, iktidarın tek başına eğitim sorunlarının çözümünde yeterli olmadığını kavramaktadır. Bu durumda, öğretmenler ancak demokrasinin temel unsuru olan sendikalar aracılığıyla seslerini duyurabilir ve etkili olabilirler (Gerboğa, 2006; Erol, 1995). Demokrasi, insan haklarının ve bu haklarla bir bütün olan sendikal hakların en geniş biçimde yaşam bulduğu bir toplumsal örgütlenmedir(Erol, 1995). Demokrasi tüm kurum, kural ve ilkeleriyle bir bütünlük teşkil eder. Sendikal haklarda demokrasinin vazgeçilmez öğelerinden birisidir. Kamu çalışanlarından biri olan öğretmenlerin de katılım gösterdikleri sivil toplum örgütlerinin başında eğitim sendikaları gelmektedir.

Sendikalar ilk ortaya çıktıkları dönemlerden itibaren sağlık ve güvenlik konusunda aktif olmuş ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi konusunda gerek işverenlere gerekse devlete baskı yapmışlardır. Çalışanların fiziksel ve ruhsal sağlıklarının korunması konusunda yaptıkları mücadeleler sonucunda konuyu gündemde tutarak konuyla ilgili yasal düzenlemelerin yapılmasını sağlamışlar ve

sağlamaya devam etmektedirler (Bingöl, 2003). Mevcut durumda sendikalar, demokrasi kültürünü oluşturmuş ve yerleştirmiş olan bütün toplumlarda sosyal hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Son dönemlerde oldukça önemli sivil toplum örgütleri durumunda olan sendikalar, siyasal ve sosyal alanlarda baskı grubu olarak ortaya çıktıkları görülmektedir (Çınar, 2008). Eğitim, öğretim ve bilim hizmetleri kolunda faaliyet gösteren eğitim sendikaları, kamu kesiminde çalışan eğitim-öğretim faaliyetlerine katılan öğretmenlerin ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek amacıyla kurulmuş sivil toplum örgütleridir(Demir, 2013). Dolayısıyla öğretmenler temsil kabiliyeti olan sendikalar aracılığı ile sosyal katılım sağlamakta, mesleki çıkarlarını korumakta, aktif olarak görüş ve önerilerini yasa yapıcılarla paylaşabilmektedir. Öğretmenler içerisinde ise özellikle sosyal bilgiler dersine giren öğretmenlerin sendikalara katılmaları öğrencilerine anlattıkları dersin içeriğinden dolayı daha da önem taşıdığı düşünülmektedir.

Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin sosyal katılımı benimsemiş, demokratik değerlere sahip aktif vatandaş yetiştirmek görevleri arasındadır. Çünkü sivil toplum örgütleri hakkında bilgiler, iyi bir vatandaş yetiştirmeyi ilke edinen derslerde yer almaktadır. İyi vatandaş yetişmesini sağlayacak derslerin başında da Sosyal Bilgiler Dersi gelmektedir. Sosyal Bilgiler Dersi ile öğrencilerin; birey, insan ilişkilerini, insanların birbirinden farklı olduğunu, toplumdaki formal ve informal gruplar ile bu grupların işlevlerini, aile ile başlayan ve hükümet, devlet gibi geniş örgütlere kadar uzanan toplumsal kurumları ve işlevlerini öğrenmesi, hak ve sorumluluklarını bilen iyi vatandaş olması istenilmektedir(Erden, 1996). Günümüzde ise toplumların iyi vatandaş beklentisinin bireylerin durağan değil aktif, katılımcı olması şeklinde değiştiği görülmektedir. Okullarda kabul görmüş Sosyal Bilgiler Dersi aktif vatandaş yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Aktif vatandaş demek ise katılımcı, yenilikçi, üretken, demokratik tutum ve değerlere bağlı, problem çözme, karar alma, eleştirel düşünme vb. gibi temel beceri ve kazanımlara sahip birey olarak ifade edilmektedir(Karaaslan, 2009).

Bu bağlamda aktif vatandaş yetiştirmeyi hedeflenen Sosyal Bilgiler Dersi Programı'nın bu özelliklere sahip bireyleri yetiştirmek için düzenlendiği

görülmektedir. MEB (2005)'e göre; programın genel amaçları incelendiğinde; birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklanmasında sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanılması ve katılımın önemine ilişkin kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürmesi gibi doğrudan veya dolaylı olarak on genel amacının bulunduğu görülmektedir. Ayrıca 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler öğrenme alanı içerisinde birey, toplum ve devlet konuları 4. Sınıfta;"Hep Birlikte'' ünitesi, 5.Sınıfta;"Toplum İçin Çalışanlar'' ünitesi, 6. Sınıfta;"Demokrasinin Serüveni'' ünitesi ile 7. sınıfta;"Yaşayan Demokrasi'' ünitesinde yer almaktadır. Bu doğrultuda öğrencinin; kurumları, grupları, sosyal örgütleri tanıması, toplumun bir ferdi olarak toplumsal olaylara duyarlı olması, demokratik anlayışta hak arama kültürünü benimsemesi, sosyal katılım becerilerini kazanıp davranış haline getirmesi beklenilmektedir. Sorgulayan, sosyal katılım sağlayan, eleştiren, önerilerde bulunan aktif vatandaş yetiştirmeyi hedefleyen ve düşünen eğitimciler arasında Sosyal Bilgiler Dersi'ni veren öğretmenler önemli yer tutmaktadır. Çünkü Sosyal Bilgiler Öğretim Programı bu görevi, Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlere vermektedir. Sınıfta lider konumunda bulunan Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenin öğrenciler için rol model olması düşünülmektedir.

Öğretmenin kendi alanında bilgisinin çok iyi olması, başarılı bir öğretimin ön koşulu olmasına karşılık, tek başına yeterli değildir. Öğretmenin bildiğini nasıl öğreteceğini ve bildiğini yaşayarak toplumda örnek olacağını da iyi bilmesi gerekir. Bu sebeple eğitim-öğretim bir bütündür ve öğretmen bu süreçte işin hem eğitim hem de öğretim kısmıyla ilgilenir. Öğrencilerin toplum kurallarına uyan, manevi değerlerine sahip çıkan, sorumluluklarını ve haklarını bilen, haklarını savunan, sosyal katılımcı, aktif ve bilinçli birer vatandaş olarak yetişmelerini sağlamak işin eğitim boyutudur. Bilimsel ve teorik bilgilerle donanmasını sağlamak ise öğretim boyutudur. Bu sebeple eğitim ve öğretim bir bütündür. Eğitimin hayat boyu devam eden bir süreç olduğu düşünülünce de öğretmenin bu süreçte önemli bir yere sahip olduğu tartışılmaz bir gerçektir (Celep, 2004). Bu açıdan sosyal katılım becerilerini öğrencilerine kazandırmaya çalışan Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin meslekleriyle ilgili olan herhangi bir eğitim sendikasına katılması beklenilmektedir.

Öğretmenler geçmişten günümüze, birçok toplumda olduğu gibi örgütlenme gereksinimi duymuşlardır. Bu amaçla çeşitli sendikal örgütlenme yollarını araştıran öğretmenler, özlük haklarını iyileştirme, düşüncelerini toplumla paylaşma, eğitimle ilgili önerilerini savunma, aynı fikri paylaşan meslektaşları ile birliktelik sağlayarak sesini duyurmak istemektedirler.

Ayrıca işveren durumunda olan devletle olan ilişkilerinde hakkını savunabilmek için örgütlü olma, meslekleri ile ilgili sosyal örgütleri destekleme, maddi ve manevi yönden daha iyi koşullarda çalışma, statü kaybını aza indirme ve meslekte saygınlık kazanma gibi nedenlerden dolayı öğretmenlerin bir kısmının herhangi bir eğitim sendikasına üye oldukları görülmektedir. Eğitim sendikalarına katılmayan öğretmenlerin de sendikalar hakkında tereddüt yaşadıkları düşünülmektedir. Öğrencilerinin sosyal katılım becerisini davranış haline getirmesi için emek veren öğretmenlerin, tamamının eğitim sendikalarına katılmadıkları, katılanların da eleştirdikleri görülmektedir.

Konu ile ilgili literatür incelendiğinde araştırmaların sadece Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlere yönelik yapılmadığı tespit edilmiştir (Çınar,2008). Bu sebeple, eğitim sendikalarına ilişkin Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin görüşleri tez konusu olarak seçilmiştir. Bu amaçla Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma nihai olarak, konunun önemine dikkat çekmek, konu ile ilgili olarak öğretmenlere ve eğitim sendikalarına faydalı bir kaynak oluşturma amacını taşımaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi;"Eğitim sendikalarına ilişkin Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin görüşleri?" şeklinde oluşturulmuştur.

Araştırma problemine cevap bulmak amacıyla şu alt problemlere yer verilmiştir.

1.2.1. Alt Problemler

1. Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
2. Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri yaşa göre farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri okuldaki görevine göre farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri branşa göre farklılık göstermekte midir?
5. Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri kıdeme göre farklılık göstermekte midir?
6. Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri medeni duruma göre farklılık göstermekte midir?
7. Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri bulunduğu kurumda çalışma süresine göre farklılık göstermekte midir?
8. Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri öğrenim durumuna göre farklılık göstermekte midir?
9. Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri farklı sendika tanıma durumuna göre farklılık göstermekte midir?
10. Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri sendikalara üye olup olmamaları durumuna göre farklılık göstermekte midir?
11. Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri sendikalara üyelik yıllarına göre farklılık göstermekte midir?
12. Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri arkadaşlarını sendikalara üye olmalarını önerme durumuna göre farklılık göstermekte midir?
13. Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri şimdiye kadar kaç farklı sendikaya üye olmalarına göre farklılık göstermekte midir?
14. Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri ailelerinde kamu sendikalarına üye olanların bulunması durumuna göre farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada; eğitim, öğretim ve bilim hizmetleri kolunda faaliyet gösteren sendikalara ilişkin Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin görüşleri alınarak, öğretmenlerin ve eğitim sendikalarının durumları hakkında tespitler yapılacaktır. Böylece Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin sendikal hayat içerisinde örgütlenerek haklarına yönelik katkılar sağlanması amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Çalışma hayatında, önemli bir yere sahip olan sendikaların, faaliyetlerini serbestçe düzenlemesi önem taşımaktadır. Serbestçe faaliyet gösterme, sendika özgürlüğünün ayrılmaz bir parçası olduğu gibi, üyelerin (çalışan-işveren) haklarının korunmasında önemli bir yer tutar. Sendikaların çalışma yaşamında olduğu kadar, ekonomik kararların alınmasında da önemli işlevleri söz konusudur. Bu yönüyle sendikalar, toplumla iç içe olmakta ve toplumun sorunları ile ilgilenebilmektedir. Başka bir deyişle, sendikalar faaliyetleriyle, toplumun bütününe ilgilendiren sorunlara da el attıkları için, demokrasilerde vazgeçilmez bir işlev yüklenmektedir (Aktay, 1993).

Demokratik unsurlardan sayılan sendikalara ilişkin haklar anayasalarca belirlenmiştir. Ülkemizde yaşam hakkı ile ilgili olan sendika hakkı konusunda anayasal düzenlemeleri tarihsüreci içerisinde incelediğimizde gelişiminin belirli aşamalar izlediği görülmektedir. 1921 Anayasası Ulusal Kurtuluş Mücadelesi sürecinde yapıldığından dernek ve sendikal haklar konularına değinilmediği görülmektedir. Cumhuriyetimizin ilk anayasası olan 1924 Anayasası'na baktığımızda: toplanma ve dernek kurma gibi hakları tanınmasına rağmen sendika kurma hakkından bahsedilmediği görülmektedir. 1924 Anayasası döneminde çıkarılan 788 Sayılı Memurların Yasası, memurlara sendikal örgütlenmeyi yasaklamamıştır. Memurlar bu dönemde dernekler, yardımlaşma sandıkları ve kooperatifler kurmuşlardır (Serim, 1995).

1961 Anayasasında ise sendikal haklar "temel haklar" arasına alınarak "Sosyal Devlet" ilkesi oluşturulmaya çalışılmıştır. 1961 Anayasası'nın getirdiği demokratikleşme ilkeleri arasında kamu görevlilerine sendika hakkı da verilmiştir(md.46). Buna göre; çalışanlar ve işverenler önceden izin almaksızın sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptir. 1961 Anayasası kamu görevlilerine sendikal örgütlenme hakkını açıkça tanıyarak güvence altına alan ilk anayasadır (Özdemir, 1987). 1961 Anayasa'sının gereği olarak çıkartılan "Devlet Personeli Sendikaları Kanunu" 8 Haziran 1965 tarihinde kabul edilerek Resmi Gazetenin 17 Haziran 1965 tarih ve 12025 sayılı nüshasında yayınlanmış, işçi niteliğinde olanlar dışında kalan kamu hizmeti personeli içine alacak şekilde kurulacak olan sendika veya meslek birliklerini kapsayan 25. Maddeden oluşmuş temel nitelikli bir yasadır (Taşçı, 1996). Memurlar için çıkarılan 624 Sayılı yasaya göre, sendikanın amacı personelin ortak mesleki, kültürel, sosyal, ekonomik hak ve çıkarlarını korumaktır. Sendika kurma hakkını memurlara ilk defa tanıyan bu yasa bir takım yasakları da beraberinde getirmiştir. 624 Sayılı Yasa'nın ihtiyaçları karşılayamaz hale gelmesi ve ayrıca memurların genel durumlarını belirlemek için 14.07.1965 tarihli 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu (DMK) kabul edilmiştir. 657 Sayılı Yasa'da sendika kurma hakkı 22. maddesinde şu şekilde belirtilmiştir:"Devlet memurları özel kanundaki hükümler uyarınca sendika ve meslek birlikleri kurabilir ve bunlara üye olabilirler. Bu meslek teşekkülleri özel kanundaki hükümler uyarınca mesleklerin ve üyelerin müşterek hak ve menfaatlerini yetkili merciler önünde ararlar" şeklinde memurların sendikal haklarının belirlendiği görülmektedir (Aykaç, 1995).

Yürürlükteki anayasamız olan 1982 anayasası incelendiğinde ise; 2. maddesinde belirtilen sosyal devlet ilkesi ile insan onuruna yaraşır bir yaşam konusunda güçsüzlerin ve yardıma gereksinimi olanların korunmasının amaçlandığı görülmektedir. Bu açıdan sosyal devlet genellikle vatandaşların sosyal durumlarıyla ve refahlarıyla ilgilenen, toplumdaki eşitsizlikleri olabildiğince gidererek vatandaşlarına insan onuruna yaraşır bir yaşam kalitesini sağlamayı amaçlayan bir devlet olarak tanımlanabilir. Anayasa Mahkemesi ise sosyal devleti; güçsüzleri, güçlüler karşısında koruyarak gerçek eşitliği, yani sosyal adaleti ve böylece

toplumsal dengeyi sağlamakla yükümlü devlet olarak tanımlamıştır(Teziç, 1982;Girgin, 2011). 1982 Anayasasında sosyal haklar "Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler" başlığı altında 41-65. maddeleri arasında bulunmaktadır. Bu bölüm içerisinde 51. Madde "Sendika Kurma Hakkı", 52. Madde ise "Sendika faaliyet Hakkını" düzenlemektedir. Sosyal hakların başlıcaları; sendika özgürlüğü, grev hakkı, toplu sözleşme ve yönetime katılma haklarıdır. Bunlar çalışma koşullarının düzeltilmesi adil ücret toplumsal güvenlik gibi somut kazanımların elde edilmesinde vazgeçilmez bir yere sahip olduklarından, insan hak ve özgürlükler olarak da nitelendirilmektedir(Çeçen, 1982; Girgin, 2011).

Sendika üyeliğinin; 1961'den bugüne Anayasa'ya göre temel hak ve hürriyet olarak kabul görmesine, sendikal hakların artmasına rağmen Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 2013 verileri istatistik bilgilerini incelediğimizde, eğitim çalışanların %33'ünün eğitim, öğretim ve bilim hizmetleri kolunda faaliyet gösteren sendikalara üye olmadıkları görülmektedir. Sendikaların etki gücünün üye sayıları ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Çünkü çalışanların gönüllü olarak bir araya gelmesiyle oluşturdukları örgütlerin hedeflerine ulaşabilmesi için çalışanların yüksek düzeyde katılım sağlayarak güç birliği yapmaları gerekmektedir. Günümüzde işveren durumunda bulunan devleti yöneten hükümetlerle çalışanları temsil eden sendikalar üyeleri adına kararlara katılmak ya da kararları değiştirmek için yasa yapıcılarla temas halinde olmak durumundadır. Demokratik yollarla iş başına gelen hükümetler de çoğunluğun istediklerini yapma azınlığın ise haklarını koruma görevini yürütmektedir. Bu açıdan sendikalar üye sayılarını çoğaltıp seslerini artırarak baskı grubu özelliklerini kuvvetlendirmek ve üyeleri adına daha fazla kazanım elde etmek istemektedir.

Bu araştırma ile ülkemizde eğitim, öğretim ve bilim hizmetleri kolunda faaliyet gösteren sendikalara; Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren, sosyal katılım ve demokratik değerleri öğrencilerine kazandırmaya çalışan öğretmenlere nasıl etki ettiklerinin ortaya konması açısından önemlidir. Ayrıca mesleki örgütlenmenin artmasına yönelik öneriler sunması, öğretmenlerin sendikal düşünce ve beklentileri konusunda farkındalık oluşturması ve bu alana sağlayacağı katkılar açısından da önem taşımaktadır.

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma; 2014-2015 eğitim-öğretim yılında, Kastamonu merkez ilçesinde resmi okullarda yöneticilik ve öğretmenlik görevi yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri ile sınırlıdır.
- Araştırmada elde edilen bulgular veri toplama aracı ile sınırlıdır.
- Elde edilen bilgiler uygulanan anket formundaki sorularla sınırlıdır.

1.6. Varsayım(Sayıtlar)

- Araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenler görüşlerinde samimi ve gerçek düşüncelerini ifade etmişlerdir.
- Bu araştırma, araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin 2014-2015 eğitim-öğretim yılındaki görüş ve bilgileri tespit edilmiştir.

1.7. Tanımlar

Sendika: Kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal ve meslekî hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluşları ifade eder (KGSK, 2012).

Konfederasyon: Değişik hizmet kollarında bu kanuna tabi olarak kurulmuş en az beş sendikanın bir araya gelerek oluşturdukları tüzel kişiliği olan üst kuruluşlarını ifade eder(KGSK, 2012).

Sosyal Bilgiler: Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin

geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2006).

Eğitim Sendikaları: Eğitim, öğretim ve bilim hizmetleri hizmet kolunda faaliyet gösteren sendikaları ifade eder (KGSK, 2012).

Sendika Üyeliği: Çalıştıkları işyerinin girdiği hizmet kolunda kurulu bir sendikaya kendi başvuruları doğrultusunda başvurunun sendika yetkili organınca kabul edilmesini ifade eder (KGSK, 2012).

Kamu İşvereni: Kamu görevlilerinin çalıştığı tüzel kişiliği olan ya da olmayan kamu kurum ve kuruluşlarını ifade eder (KGSK, 2012).

Yetkili Sendika: Sendikaların örgütlendiği hizmet kolunda en fazla üye kaydetmiş olması. Her yıl 15 Mayıs tarihi itibarıyla sendikaların üye sayıları çalışma bakanlığınca sayılır ve en fazla üyesi bulunan sendika yetkili sendika olarak resmi gazetede ilan edilir (KGSK, 2012).

İşyeri sendika temsilcisi: Bir işyerinde en çok üye kaydetmiş sendikaca o işyerinden seçilen kamu görevlisini ifade eder (KGSK, 2012).

Sendika işyeri temsilcisi: Bir işyerinde en çok üye kaydetmiş sendika dışındaki her bir sendika tarafından o işyerinden seçilen kamu görevlisini ifade eder (KGSK, 2012).

Toplu sözleşme: Bu Kanunda belirtilen esaslar çerçevesinde kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarını belirlemek üzere yürütülen toplu sözleşme görüşmeleri sonucunda mutabık kalınması durumunda taraflarca imzalanan sözleşmeyi ifade eder (KGSK, 2012).

Öğretmen: Yükseköğretim kurumlarında genel kültür, özel alan ve pedagojik formasyon eğitimi olarak yetişmiş olan, her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile kurs ve seminerlerde eğitim-öğretim hizmetlerini yürüten kişileri ifade eder (TTK, 2014).

II. BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sendika Tanımı

Aynı veya benzer mesleklere mensup kişilerin mesleki menfaatlerini korumak amacıyla vücuda getirdikleri cemiyetleri ifade eden "sendika" terimi etimolojik olarak değerlendirildiğinde kökeni Yunanca'ya kadar uzanmaktadır. Roma ve Yunan hukuk sistemlerinde, siteyi temsil eden kişileri ifade eden "syndic" ve ilerleyen dönemlerde ise "syndic" in fonksiyonlarını ve icrasını ifade eden "syndicat" terimlerinden Türk Dili'ne girdiği görülmekte olup, Fransız, İspanyol ve İtalyan hukuk sistemlerinde de "syndic" teriminden türetilen "syndicat, sindacato ve sindacato" terimlerinin kullanıldığı görülmektedir(Güler, 2006). Sendikalar, çalışanların ve işverenlerin genel olarak çalışma ilişkilerindeki ekonomik ve sosyal çıkarlarını korumak ve geliştirmek amacını taşıyan, bağımsız, serbest, demokratik temellere dayanan ve süreklilik gösteren, ayrıca kendisini oluşturan mensuplarından bağımsız bir tüzel kişiliğe sahip bulunan ve özel hukuk esaslarına göre kurulmuş mesleki kuruluşlardır(Korkusuz, 2006).

Tokgöz (1994)'e göre; sendika kavramını şu şekilde tanımlanmıştır: Sendika, herhangi bir meslek ya da sanatla uğraşanların ve genellikle işçi ve işverenlerin kendi topluluklarını ilgilendiren ortak ekonomik, toplumsal ve kültürel çıkarları korumak ve geliştirmek için kurdukları mesleksi bir kuruluştur. Sendikaların uluslararası ve ulusal düzeyde mutabık bir tanımı yapılmamış olmakla birlikte, genel olarak, "çalışanların ekonomik ve sosyal hak ve özgürlüklerini korumak ve geliştirmek amacı ile kurulan örgütler" şeklinde tanımlanabilir.

Sendika kavramı, ülkeden ülkeye ve her ülkenin mevzuatına göre dar veya geniş olarak ve ülkeden ülkeye değişen anlamlarda ele alınmakta ve kullanılmaktadır. Kelime anlamı olarak sendika Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğü'nde "İşçilerin veya işverenlerin iş, kazanç, toplumsal ve kültürel konular

bakımından çıkarlarını korumak ve daha da geliştirmek için aralarında kurdukları birlik" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2015).

T.C. 1982 Anayasası'nda 03.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı kanununun 51. maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle sendikanın tanımını belirleyecek bazı kıstaslara yer verilmiştir (Resmi Gazete, 2001). Yapılan değişiklikle işçiler ifadesinin yerine çalışanlar ifadesi getirilmiştir. Bu fıkra göre, çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Kanun koyucu, Sendikalar Hukuku'nun temel kaynağı olan 2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun birinci maddesinde de aynı esasları tekrarlamış ve üst kuruluş türü olarak da konfederasyonu öngörmüştür. Aynı kanunun 2. maddesinde de bunları ayrı ayrı tanımlamıştır. Buna göre, sendikayı, "İşçilerin veya işverenlerin çalışma ilişkilerinde, ortak ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için meydana getirdikleri tüzel kişiliğe sahip kuruluş" konfederasyonu da; "değişik işkollarında en az beş sendikanın bir araya gelmesi suretiyle meydana getirdikleri tüzel kişiliğe sahip üst kuruluş" şeklinde tanımlanmıştır. Yine kamu görevlilerinin sendikal haklarını düzenlediği 25.06.2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nda da ayrı ayrı olmak üzere, gerek sendika gerek konfederasyon açısından benzer tanımlar yapılmıştır (KGSK, 2012).

Günümüzde işlevleri düşünüldüğünde bugünkü sendika tanımının o kadar kolaylıkla yapılamadığı görülmektedir. Önceden sendikalar işçi ve işverenlerin daha örgütlü bir şekilde birliktelik oluşturdukları oluşumlar olarak özetlenebilirdi. Oysa çalışanların çalışma şartlarının iyileştirilmesi, üyelerinin ekonomik ve sosyal çıkarlarını korumak, genişletmek gibi temel amaçlarının dışında veya onunla dolaylı olarak ilgili bir çok işlerle de uğraştıkları görülmektedir. Sendikalar bugün ülkelerin demokratikleşmesi, politika uygulayıcıların yönlendirilmesi, insan haklarının savunulması, doğal afetlerde yardımlaşmanın sağlanması, ülkelerin huzur ve refahının artırılması, üyelerinin eğitim, barınma, hukuksal destek, kariyerlerinde yükselme, hastalık, hatta hayat sigortası gibi durumlarda da aktif rol alma gibi etki

alanlarını genişletmişlerdir. Dolayısı ile üyelerine yardım ederlerken, aynı zamanda toplumu etkileyerek siyasal hayatın içinde baskı grubu niteliğini artırmışlardır. Sonuç olarak; sendikalar sanayi devrimi ile ortaya çıkmışlar ve çalışanların sosyo-ekonomik durumlarını yükseltmeye, dayanışma yoluyla ortak çıkarlarını korumaya, hayat koşullarını iyileştirmeye çalışmışlardır. Günümüzde ise sanayi devrimi ile ortaya çıkan sorunların ötesine geçerek, toplumu değiştirmeye ve geliştirmeye çalışan sivil toplum örgütleri haline gelmişlerdir (Aykaç, 1995).

2.1.1. Dünyada Sendikalaşma

Sendikalar, dünya tarihinde küçümsenemeyecek bir geçmişe sahiptir. Bir toplumda meslekî alanda örgütlenme hakkının tanınması, çalışanlarla çalıştırıcıların aralarındaki ilişkilerin düzenlenmesi demek olan sendika hukukunun doğması, belirli ekonomik ve sosyal koşulların gerçekleşmesine bağlıdır. Tarımdan sanayileşmeye geçiş ve ekonominin belli bir düzeye ulaşması sonucunda ortaya işçi ve işveren sınıfları çıkmıştır. Çalışan ve yaşayabilmek için emeğinin gelirinden başka bir imkân bulunmayan kimse işveren karşısında güçsüz durumdadır(Erten, 1971).

Braudel, Maddi Uygarlık Ekonomi ve Kapitalizm adlı kitabında W. Sombart ve M. Weber'in tek boyutlu kapitalizm algılamalarını eleştirerek "Bana göre bir şey kuşku dışıdır: Kapitalizm tek ve dar bir kökenden çıkmış olamaz. Ekonominin de söyleyecek sözü olmuştur, kültür ve uygarlığın da söyleyecek sözleri olmuştur; güç ilişkilerini kararlaştıran bir tarih olmuştur", demektedir. Bu manada söylenebilir ki sendika hem söz konusu sarmal dönüşümlerin bir ürünü, hem de o dönüşümlerin hikâyesine katkı yapan bir özne olarak ortaya çıkmıştır(Yazıcı, 1999).Avrupa'da ortaya çıkan kapitalizm, Avrupa'yı, kişinin ürününe yabancılaşmasının doruğa çıktığı merkez olma konumuna ulaştırmıştır. Egemenliğini güçlenerek kuran kapitalizm, tarihsel olarak karşıtı olan işçi sınıfının da doğmasına yol açmıştır. Kapitalizmin üretim ilişkilerinin zorunlu sonucu olarak doğan işçiler de doğal olarak öncelikle Avrupa'da örgütlenmiştir(Işık, 1995).

Sanayi devrimi ve kapitalizm ile ortaya çıkan gayri insani süreç sendikalar mücadelesi için bir zemin oluşturmuştur. Bağımlı çalışanlar yani işçiler büyük

fabrikalarda seri imalat için çalışan yığınsal gruplara dönüşmüştür. Önceleri liberal ekonomik anlayışın etkisiyle çalışma hayatına herhangi bir müdahale olmamıştır dolayısıyla bağımlı çalışanlar olarak nitelenen "işçiler" çok kötü çalışma koşullarıyla karşı karşıya kalmışlardır. Uzun çalışma saatleri ve kötü çalışma koşulları karşısında işçiler kendi aralarında örgütlenerek haklarını savunmaya başlamışlardır. Bir tepki olarak başlayan bu hareketler yer aldığı ülke koşullarına ve benimsediği amaçlara göre başta İngiltere olmak üzere gelişmiş sanayi ülkelerinde önceleri yasaklanmış, daha sonra sırasıyla İngiltere' de 1824, Fransa' da 1864 ve ABD' de 1842 yılında çıkarılan yasalarla serbest bırakılmıştır (Taş,1995).

İngiltere'de sendikalarla ilgili 1718 tarihinde çıkarılan bir yasa ile işçilerin birleşmesi yasaklanmıştır. 1799 yıllarında çıkan yasalarla çalışanların dayanışmaları yönetimce etkisiz hale getirilmiştir. Mahalli meslek birlikleri olarak kurulmaya başlayan sendikalar yasalara rağmen faaliyetlerinin alanlarını ve şiddetini arttırmışlardır(Taş,1995). İngiltere' de 1824 yılında çıkartılan yasa ile daha önce yasaklanmış olan meslek birlikleri kurma hakkı verilmiş ve bu yılda ilk sendikalar kurulmuştur. 1871 yılında çıkarılan "Sendikalar Kanunu" ile bu sendikaların varlığı devlet tarafından kabul edilmiştir(Eryılmaz, 1994).

İngiltere'de 1906 yılında Posta Personeline sendika kurma hakkının tanınmasıyla, devlet personeline, sendika hakkı verilmiştir. 1927 yılında çıkarılan bir yasayla sendika hakkı diğer memurlara da tanınmıştır. 1946 yılında çıkarılan bir başka yasayla da grev hakkı bütün devlet memurlarına tanınmıştır(Taş, 1995). Alman çalışma hayatı ise diğer sanayileşmiş ülkelere nazaran biraz daha farklı bir yapı arz etmektedir. Bu ülkede gerçek anlamda endüstrileşme, ancak, 19. yüzyılın ikinci yarısında kendisini göstermeye başlamıştır. Almanya da zaman, zaman sendikal özgürlük kesintiye uğramış olsa da; 1861 yılında Saksonya'da ve 1869 yılında Kuzey Almanya Federasyonu'nda bu yasağın kaldırıldığı görülmektedir (Güler, 2006).

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki sendikacılık faaliyetleri incelendiğinde ise Amerikan tipi sendikacılık diye anılan akımın ilk prototipinin Amerika' da doğup

geliştiği görülmektedir. Amerikan sendikacılığın temel özelliği sınıf bilincinin zayıflığıdır (Işıklı, 1995). Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk işçi hareketi 1920' li yıllarda görülür. 18. asırda el sanatlarında çalışanlar tarafından mahalli birlikler kurulmaya başlanmıştır. Milli ölçüde bir sendika kurma teşebbüsü 1834 yılında başlamasına karşın 1866 yılında gerçekleştirilebilmiştir. Bu ülkede yüksek mahkemenin sürekli olarak işvereni desteklemesi, kapitalizmin hukuki destek görmesi nedeniyle sendikacılığın gelişimi zayıf olmuştur. 1914 yılında işçiler lehine yeni hükümler getirilmiş, 1932 yılında çıkarılan bir yasayla sendikalaşma için gerekli zemin oluşturulmuştur. 1947 yılında çıkarılan bir yasayla işçi hakları durarak işveren hakları yeniden düzenlenmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde memurların sendika hakkı 1930'lu yıllarda sendikalaşma eğilimi başlamasına karşın 1932 yılında kazanılabilmektedir. Memurların grev hakkı ise 1947 yılında çıkarılan yasayla yasaklanmıştır(Taş, 1995).

Birleşmiş Milletler'in İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni 1948 yılında kabul edilerek ilk defa uluslararası seviyede temel hakların yanında soysal haklara da yer verdiği bilinmektedir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 23. maddesinin son fıkrasının "herkesin çıkarını korumak amacıyla sendika kurmak ve sendikaya üye olmak hakkının bulunduğu" ve sendika hakkının düzenlendiği görülmektedir (Yıldırım, 2007). Kamu görevlilerinin dünyada sendikalaşma hareketlerini incelendiğinde; İşçi sendikalarının hak arama mücadelesini 1824'li yıllarda verdiği görülürken kamu görevlilerinin bu mücadeleye geç başladıkları görülmektedir. Buna rağmen kamu görevlileri sendikalarının sanayileşmiş dünya ülkelerinde de yasal temelde kurulma ve gelişmeleri kolay olmamıştır. Kamu görevlileri sendikalarının hukuki gelişmeleri de dünyada yavaş bir seyir takip etmiştir. Kamu görevlileri sendikalarının anayasal ve kanuni düzeyde güvenceye kavuşturulması, II. Dünya Savaşı'ndan sonra başlamıştır. 1960'lı yıllarda gelişmeye başlayan memur sendikacılığı, 1970'li yılların sonlarında tüm Avrupa lkelerinde hızlı bir gelişim göstermiştir. 1990'dan sonra kamu görevlilerinin sendikal haklara kavuşması, dünyada genel bir eğilim olarak benimsenmeye başladığı görülmektedir (Kutal, 2002;Turan, 1999).

2.1.2. Dünyada Öğretmen Sendikalaşması

Avrupa'da 1960 yılına kadar sınıfsal yapıya bağlı olarak şekillenen sendikacılık daha sonra sınıfsal konumların değer olmaktan çıkarak yerini sosyal gruplara bırakmıştır. Artık çok boyutlu ve amaçlı sosyal grupların siyasetin odağına taşınmasıyla partiler ve sendikaların yerleri sarsılmıştır. Bu da çoğulcu sivil toplum ve çoklu kamusal alanın oluşmasından başka bir anlam ifade etmez. Sendikal hareket güç kaybedip sınıfsal ayrışmayı temsil eden sağ-sol, devrimci-muhafazakâr, değişimci-statükocu gibi ayrıştırıcı kimliklerde erozyona uğrayınca sendikalar sosyal gruplardan biri konumuna düşmüştür. Yeni ara kademe mesleklerle orta sınıfın genişlemesi emekçi sınıfın sosyal tabanında daralmaya yol açmıştır. Bireyci kültürün kolektif kültür yerine geçmesi, değerlerde meydana gelen değişimlerden dolayı insanlardaki farklı talep ve beklentiler, çalışanların haklarını güvence altına alan ulusal ve uluslararası düzenlemelerin gelişmesi, küreselleşmeyle birlikte sermayenin tabana yayılması gibi nedenlerden dolayı sendikaların giderek değişim sürecinde olduğu söylenebilir(Taş, 1995).

AB'deki sendikal örgütlenmede uyumlaştırma bakımından en önemli unsur ILO normlarıdır. AB'ne üye ülkelerin tümü tarafından, sendikal örgütlenmeye ilişkin evrensel düzeydeki temel haklar (özellikle ILO normları) büyük ölçüde kabul edilmiş olup ayrıca AB'nin kendi belgeleri olan Topluluk şartı ve Temel Haklar şartı ile sendikal haklar bakımından belirli bir uyum oluşturulmuştur. Bu uyumla birlikte sendikal hareketin gelişmesi için gerekli olan iki koşuldan biri sanayileşme diğeri de demokrasinin varlığı denebilir. Bu iki koşulun gerçekleştiği ilk ülke İngiltere olmuştur. Sendikacılığın sanayi devriminin ilk kez ortaya çıktığı ülke olan İngiltere'de başlaması rastlantı değildir. İngiliz kanunlarına göre yasal olmayan bir amaca yönelmedikçe ve yasalar çiğnenemedikçe örgütlenme konusunda herkes serbesttir. Sendikacılığın beşiği sayılan İngiltere'de öğretmenlerin ve örgütlerin kullanabilecekleri haklar, yasal güvence altına alınmıştır. En büyük öğretmen sendikası, kısa adı NUT olan "Ulusal Öğretmenler Sendikası"dır. Sendikanın en önemli amacı; üyelerinin gelir ve çıkarları ile eğitim sistemini siyasi partilerin etkisinde korumaktır (Taş, 1995).

İngiltere'de başlayıp Kara Avrupa'sını ve Amerika'yı da etkisi altına alan sanayi devrimi toplumların yapısında, görüş ve yaşayışlarında hızlı değişiklikler

yaratmıştır. İngiltere'den sonra Fransa'da etkisini gösteren sendikalaşma hareketi 18. Yüzyılda başlamıştır. Fransa'da öğretmen örgütlenmesinin ilk dikkati çeken unsuru, merkezi olmasıdır. Tüm örgütlerin merkezi Fransa'nın başkenti Paris'tedir. Bu özellik Fransa'nın merkezi bir devlet yapısına sahip olmasından ileri gelmektedir. Örgütlerin hemen hepsi "sendika" biçimindedir. Fransa'da en büyük öğretmen sendikalarının kısa adı FEN olan "Milli Eğitim Federasyonu" adı altında bir örgüt oluşturmaktadır (Akyüz, 1980).

İngiltere ve Fransa'dan sonra İsviçre'ye baktığımızda özellikle öğretmen örgütleri dernek ve sendika biçiminde kurularak, ülkenin siyasal ve idari bakımından sahip olduğu federal sistemle birlikte sendikaları etkilemiştir. Öğretmen dernekleri, kantonlar ve federal düzeyde bulunmaktadır. Ülkedeki 23 kantonun her birinde, genellikle her öğretim düzeyindeki öğretmenlerin ayrı ayrı dernekleri vardır. İsviçre'de, kantonlar üstü düzeyde yani federal düzeyde önemli öğretmen örgütleri de bulunmaktadır. Bunlar ya birbirine benzer, paralel (bazen de farklı) birkaç kantondaki örgütlerin birleşmesiyle oluşmuş, ya bu şekilde oluşan kantonlar üstü örgütlerin birleşmesinden doğmuş veyahut ta çeşitli kantonlardaki öğretmenlerin bireysel katılımlarıyla kurulmuştur. İsviçre' de öğretmen örgütlenmesinin en çarpıcı özelliği, çok sayıda ve birbirinden bağımsız kuruluşlardan oluşmasıdır. İsviçre öğretmen örgütlenmesinin ikinci özelliği ise her öğretim düzeyindeki öğretmenlerin genellikle ayrı örgütleri olmasından dolayı, kademe örgütlenmesinin esas oluşudur (Akyüz, 1980).

Almanya da GEW üyelerine yönelik yasal destek, sosyal ve profesyonel tavsiye, geniş bir bilgi ağı, sürekli eğitim imkânı, grevdeki üyelerine finansal ve yasal destek, sosyal güvenlik gibi konularda çalışmalar yapmaktadır. Uluslararası alanda küresel eğitim kampanyaları, acil gözüken insan hakları ve katılım, baskı altındaki sendikalara yardım, insanlara hoşgörü içinde, eşit haklara sahip ve şiddetin olmadığı bir yaşam sürebilmeleri için eğitime yatırım konularına ağırlık vermektedir. Bölgesel olarak değişen eşit eğitim imkânları, eğitimin maliyeti, eğitimin ele edilebilirliği, öğretmenlerin sürekli eğitimi gibi konularda çaba harcanmaktadır. Almanya'da işyeri konseylerinin faaliyet alanları içerisinde sosyal nitelikli olarak

ücretlendirme, prensiplerin belirlenmesi, yeni ödeme yöntemlerinin uygulanması, fazla çalışmanın, kısa süreli çalışmanın, tatil sürelerinin belirlenmesi, çalışanların verimliliğinin kontrol edilmesi gibi faaliyetlerin bulunduğu görülmektedir (Selamoğlu, 1995).

Avrupa'dan sonra Amerika kıtasına baktığımızda 1800'lü yıllarda ilköğretim örgütü kurulmuştur. En büyük sendika olan ve eğitimin her kademesinden üyeyi kapsayan kısa adı AFT olan "Amerikan Öğretmenler Federasyonu" 1916 yılında kurulmuştur. AFT'nin kuruluş amacı: mesleğin toplumsal konumunu yükseltmek ve eğitim çalışanları için daha iyi ücret sağlamaktır (Taş, 1995). AFT'nin üyelerin, öğretmen adayları öğrenciler ve işveren olmayan bütün eğitim çalışanları ile emekli olmuş eğitimciler oluşturmaktadır (Acuner, 1994). Amerika Birleşik Devletleri'nde güneyde bulunan birkaç eyaletin dışında öğretmenlerin sendikaya üye olma ve toplu pazarlık hakları vardır. Grev yapmak pek çok eyalette yasak olmasına karşın Amerikan Öğretmenler Federasyonu greve, toplu pazarlığın çıkmaza girdiği durumlarda ve üyelerinin çoğunun grev lehine oy kullanmaları halinde başvurmaktadır (Taş, 1995).

Sonuç olarak Avrupa, Amerika ve diğer Dünya ülkelerinde de öğretmenler aynı veya benzer sorunlarla karşı karşıyadır. Ekonomik, sosyal, çalışma koşulları gibi problemlerle karşı karşıya kalan öğretmenler örgütlenme eğilimine gitmişlerdir. Bu örgütlenmeler ülkelerin kanunlarına göre öğretmenleri gerek dernekler gerek sendikalar kurma yoluna itmiştir. Kurulan bu sendikalarla idareye karşı haklarını elde etme çabalarına gitmişlerdir.

2.1.3. Türkiye'de Sendikalaşma

Osmanlı İmparatorluğu'na bakıldığında işçi örgütlenmeleri var olmasına karşılık, sendikal örgütlenme ekonomik ve sosyal düzen üzerinde her hangi bir rol oynamamıştır. İşçilerin dayanışmasını sağlamak üzere 1854 yılında kurulan, "Osmanlı Amele Cemiyeti" ve 1871 yılında kurulan "Osmanlı Ameleperver Cemiyeti" gibi örgütler ile 1776 yılında Kütahya Fincan İçişleri'nin haklarını

düzenleyen sözleşme işçi hareketinin tarihsel gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Bu örgütleri sendika, sözleşmeyi de günümüzün toplu iş sözleşmesi gibi algılamak mümkün değilse de o günün şartları dikkate alındığında önemli uygulamalar olduğu açıktır (Yorgun, 2005).

II. Meşrutiyetin ilanından itibaren yaşanan grevler, 1909'da Tatil-i Eşkâl Kanunu'nun çıkarılarak sendika kurulmasının yasaklanması sonucunu doğurmuştur. Sonra aynı yılda çıkarılan bir diğer yasa olan Cemiyetler Kanunu da örgütlenme özgürlüğüne önemli sınırlamalar getirmiştir. Aslında bu tutumun cumhuriyetin ilk dönemlerinde de sürdüğü söylenebilir. Zira 1924 Anayasası örgütlenme hakkı konusunda suskun kalırken 1925'te çıkarılan Takrir-i Sükûn Kanunu ile 1926 TCK örgütlenme ve toplu pazarlık hakkını yasaklıyordu. Yine 1938 tarihli Cemiyetler Kanunu sınıf bazına dayalı cemiyet kurulmasını açıkça yasaklamıştı. Fakat bu yasak 1946'da kaldırılmış ve 1947'de ise işçi ve işveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında kanun çıkarılarak sendika özgürlüğü ilk kez kanunen tanınmıştır. Bunun hemen ardından 1952'de halen ülkemizin en büyük işçi örgütü olarak kabul edilen Türk-İş kurulmuştur. Daha sonra kabul edilen 1961 Anayasası ve 274 sayılı Sendikalar Kanunu ile Devlet Personeli Sendikaları Kanunu sendikal alanda önemli bir özgürlük düzeni getirmiş ancak yaşanan kimi olumsuzluklar üzerine memur sendikaları yasaklanıp kaldırılmıştır (Akyiğit, 2003).

Memurlara ilk kez, Türkiye' de sendikalar halinde örgütlenme hakkı 1961 Anayasası'nın 46/2.maddesinde tanınmıştır. Bu maddeyle Türkiye' de çalışanlara işçi-memur ayrımı yapılmaksızın sendika kurma hakkı tanınmış ve bu hakla ilgili bir yasanın en kısa zamanda çıkarılması istenmiştir. Ancak 5 yıl sonra 1965 yılında 624 sayılı "Devlet Personeli Sendikalar Yasası" çıkarılabilmıştır. 1965 yılında 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nın 22. maddesinde memurların sendika kurma ve üye olma haklarına yer verilmiştir (Gülmez, 1996). Bütün bunlara bağlı olarak 1965 yılında "Türkiye Öğretmenler Sendikası" kurulmuştur. 1971 yılında 1488 sayılı yasa ile, 1961 Anayasası'nın 46. maddesinde yapılan bir değişiklikle "çalışanlar" kelimesi yerine "işçiler" kelimesi getirilerek memurların sendika kurma ve sendikaya üye

olma hakları kaldırılmıştır. Memurlar 1971 yılından 1980 yılına kadar dernekler şeklinde örgütlenmişlerdir(Ünsal, 1999).

1982 Anayasası ve 1983’de kabul edilen 2821 sayılı Sendikalar Kanunu, çeşitli sınırlamalarla da olsa sendika özgürlüğünü açıkça tanıyıp belli bir düzene bağlamıştır. Anılan düzenlemelerin ilk metninde yer alan ve çalışma yasamı ile demokratik toplum hayatının gereklerine aykırılık taşıyan hükümler çeşitli tarihlerde kaldırılmıştır. Halen bazı olumsuzluklar içeren 1982 Anayasası ve 2821 sayılı Sendikalar Kanunu şuan yürürlüğünü sürdürmekte ve sendikal hayatı düzenleyen temel kurallar niteliği taşımaktadır. Bunun yanında Medeni Kanun ve Dernekler Kanunu’nun da sendikal örgütlenme ve yasamla ilgili önemli hükümler içerdiği görülmektedir. Ülkemizdeki önemli bir gelişme ise son yıllarda yaşanan (işçi dışındaki) kamu görevlilerinin sendikalaşmasıdır. Önce öğretilerde tartışılan fakat uygulamada kabul görmeyen kamu görevlileri sendikasının yolu 23.07.1995 tarih ve 4121 sayılı kanunla yapılan Anayasa değişikliğiyle açılmıştır. Daha sonra 25.06.2001 tarih ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu çıkarılıp 12.08.2001’den itibaren yürürlüğe girmiştir. Nihayette 2001’de yapılan Anayasa değişikliğiyle de eski metninde yer alan işçi deyimini çıkarılıp yerine çalışanlar ibaresi konmuştur (Akyiğit, 2003).

4688 sayılı Kanununun 1. maddesinde bu kanunun amacı; "kamu görevlilerinin ortak, ekonomik, sosyal ve mesleki hak ve menfaatlerinin korunması ve geliştirilmesi için oluşturdukları sendika ve konfederasyonların kuruluşu, organları, yetkileri ve faaliyetleri ile sendika ve konfederasyonlarda görev alacak kamu görevlilerinin hak ve sorumluluklarını belirlemek ve her hizmet kolunda yetkili kamu görevlileri sendikaları ve bunların bağlı buldukları konfederasyonlar ile Kamu İşveren Kurulu arasında yürütülecek toplu görüşmelere ilişkin esasları düzenlemek" olarak belirtilmiştir. Kanununun 6. maddesinde "Sendika ve Konfederasyonlar önceden izin almaksızın serbestçe kurulurlar" ibaresi yer almaktadır. Sendika kurucusu olabilmek için en az iki yıldan beri kamu görevlisi olarak çalışmak yeterli gelmektedir. Bu kanunla sendikalara üye olmak serbestliği bir kez daha belirtildiği görülmektedir (KGSK, 2001).

2.1.4. Türkiye’de Öğretmen Sendikalaşması

Türk toplumunda Batı’da görüldüğü gibi keskin boyutlu sınıf çatışması yaşanmamıştır. Selçuklu ve Osmanlı dönemindeki toprak sistemi (tımâr, has, zeamet), bireyler arasındaki imtiyazı reddeden kültür anlayışı sınıf çatışmasının oluşmasını engellemiştir. 1960 yılına kadar da sanayileşmesi dar olduğu için daha çok geçici işçinin varlığı ve baba ocağında çalışan nüfus oranının yüksekliği sınıf oluşturmaya engel olmuştur. Yani sınıf ayrımına dayalı güçlü bir sendikalaşmayı pek göremiyoruz. Bunun yerine ideolojik farklılaşma sonucu oluşan örgütlenmelerin ortaya çıktığı görülmektedir. Ülkemizde ilk öğretmen örgütlenmesi 1906 yılında Darülfünun ve Darümuallimin mezunları tarafından kurulan Encümen-i Muallimin örgütüdür (Evren, 1995). Daha sonra aynı yıl Muhafaza-i Hukuk-u Muallimin Cemiyeti kurulmuştur. İlk başkanı Zeki Bey’dir. Ağırlıklı ilköğretim öğretmenlerinin üye olduğu bu örgütün taşra ilişkileri pek bilinmemektedir. On beş günde bir Mirat Maarif adında bir dergi çıkaran cemiyet; eğitim sisteminin değiştirilmesini, okulların disiplin içerisinde idaresini, eğitimin ekonomik yönüne ilişkin sorunları çözmeyi ve öğretmenler arasında iletişim sağlamayı hedeflemektedir. Öğretmenlerin haklarını savunmak için kurulan örgüt, daha sonra Encümen-i Muallimin ile birleşip Muallimler Cemiyeti adını almıştır. 1909 yılında Zeki Beyin tutuklanmasından sonra ise Maarif ve Teavün-ü Muallimin Cemiyeti kurulmuş ama gerekli kitle desteği sağlayamadığından bir süre sonra kapanmıştır (Erdem, 1995).

1914 yılında ise Muallimler Cemiyeti kurulmuştur. Amacı, öğretmenlerin tanışması, öğretmenlerin bilimsel, toplumsal ihtiyaçlarını karşılamak, halkın yaşam düzeyini yükseltmek olarak belirlenmiştir. Örgütün genel merkezi İstanbul’dadır. 15 Mayıs 1919’da İzmir’in Yunan ordusu tarafından işgali üzerine 22 Mayıs 1919 tarihinde Sultan Ahmet Meydanında düzenlediği miting örgütün önemli eylemlerindendir. Mitinge binlerce insan katılmıştır. Cemiyetin önde gelenleri Kurtuluş Savaşında yaşamlarını yitirmiştir. 7 Mayıs 1922 yılında, eğitimci kökenli milletvekilleri ve bürokratlar tarafından kurulan Türkiye Muallimler ve Muallimler Birliği Cemiyetini görüyoruz. Bu örgüt, Türkiye Eğitimcilerinin ilk merkezi meslek örgütüdür. Yerel dernekler dâhil, geniş bir kitleyi kapsayacak şekilde kurulmuştur.

Cemiyetin amaçları, 9 Mayıs 1922 tarihli Hâkimiyet-i Milliye gazetesinde şu şekilde açıklanmaktadır. "Muallimlik mesleğini korumak, muallim ve muallimlerin içtimai vaziyetini düzeltmek, bu gayesinde iktisadi ve ilmi vasıtalara ulaşmak". Ayrıca cemiyet, 26 Haziran 1922 yılında bir bildiri yayınlayarak tüm öğretmenleri Kurtuluş Savaşına katılmaya çağırmıştır.

1925 ile 1946 yılları arası ise durgunluk ve örgütsüzlük dönemi olarak geçmiştir. 1946 yılında Cemiyetler Kanununda yapılan değişiklikle parti, dernek, sendika gibi örgütlenmelerin kurulmasına olanak tanınmaya başlamıştır. Türkiye Öğretmenler Dernekleri Milli Federasyonu işte bu dönemde kurulmuştur. Kurulduğu yıllarda iktidarın etkisinde kalan örgüt 1960 sonrasında kendini duyurmaya başladı. 20 Şubat 1963 yılında öğretmenlere yapılan saldırıların kınanması, öğretmenlerin ekonomik durumlarının düzeltilmesi amacıyla Ankara Tandoğan Meydanında başlatılan bir yürüyüş gerçekleştirdi. Miting oldukça etkili oldu ve dönemin Milli Eğitim Bakanı istifa etti. 1965 yılında ise Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) kurulmuştur. TÖS 1961 Anayasasından aldığı demokratik ortamla kısa sürede büyümüştür. 4 Eylül 1971 yılında ise Türkiye Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği (TÖB-DER) kurulmuştur. 1980 yılında yapılan 12 Eylül darbesiyle birlikte yöneticileri ve derneğin aktif çalışanları tutuklandı ve dernek kapatıldı (Gül,2007).

Öğretmen ve memur sendikası olan Eğitim-İş Sendikası'nın 13 Kasım 1990 yılında kurulması ile birlikte kamu çalışanlarının örgütlenme hareketleri yeniden hızlanmış ve çeşitli iş kollarında hizmet veren memurların oluşturduğu öğretmen sendikaları örgütlenmelerini hızlandırmışlardır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 15/05/2014 tarihli verilerine göre faaliyet gösteren eğitim sendikalarının isimleri ile birlikte kuruluş tarihleri, merkezleri ve kısaca künyeleri şu şekildedir:(EĞİTİM-BİR-SEN), Eğitimciler Birliği Sendikası 14 Şubat 1992'de Ankara merkezli kurulmuştur. (TEM-SEN), 25 Aralık 1992'de Ankara'da bir grup maarif müfettişi tarafından kurulmuştur. Tem-Sen'in ilk kuruluşunda "Tüm Eğitim Müfettişleri Sendikası" iken, 25 Mart 2002 tarihinde yapılan olağan genel kurulda alınan kararla buna "Eğitimciler" ibaresi de eklenmiş ve "Tüm Eğitimciler ve Eğitim Müfettişleri Sendikası" olmuştur. (TÜRK EĞİTİM SEN), Türkiye Eğitim, Öğretim

ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası, 18 Haziran 1992 tarihinde Ankara merkezli kurulmuştur. (EĞİTİM-İŞ), (EĞİTİMSEN), 1995 yılına kadar Eğitim-İş ve Eğitim-Sen iki ayrı sendika olarak çalıştılar. Bu iki sendika birleşerek 1995 yılında EĞİTİM-SEN'i oluşturdular. Ancak birleşmeden on yıl sonra ayrıldılar. 17 Ekim 2005 tarihinde EĞİTİM-İŞ Ankara merkezli tekrar kurulmuştur. (ÖZGÜR EĞİTİM SEN), 2005 yılında Öğretmen-Sen adıyla kurulan sendika daha sonra Özgür Eğitim-Sen adını almıştır. Genel merkezi Ankara'dır. (ANADOLU EĞİTİM SEN), Anadolu Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Sendikası 2005 yılında Ankara'da kurulmuştur. (ATA-SEN), Ata Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası 2005 yılında Ankara merkezli kurulmuştur. (TEÇ-SEN), Tüm Eğitim Çalışanları Sendikası, 2006 yılında Ankara merkezli kurulmuştur. (KUVAYI EĞİTİM SEN), Kuvayı Milliye Eğitim Sendikası 2007 yılında Ankara'da kurulmuştur (ÇSGB,2014).

(EĞİTİM HAK SEN), Eğitim, Öğretim ve Bilim Çalışanları Hak Sendikası Ankara merkezli 2007 yılında kurulmuştur. (AND-SEN), Anadolu Eğitim Çalışanları Birliği Sendikası 2008 yılında Ankara merkezli kurulmuştur. (EÇ-SEN), Eğitim Çalışanları Sendikası 2009 yılında Samsun merkezli kurulmuştur. (TÜM EĞİTİM BİR SEN), Tüm Eğitimciler Birliği Sendikası 2009 yılında Aydın ili Nazilli ilçesi merkezli olarak kurulmuştur. (BEÇ-SEN), Bağımsız Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Görevlileri Sendikası 2009 tarihinde Ankara merkezli kurulmuştur. (DES), Demokrat Eğitimciler Sendikası 2010 yılında Ankara merkezli kurulmuştur. (BİRLİK EĞİTİM SEN), Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Çalışanları Birliği Sendikası 2010 yılında Trabzon merkezli olarak kurulmuştur. (EY-SEN), Eğitim Yöneticileri Sendikası 2010 yılında Ankara merkezli kurulmuştur. (BİLGEÇ), Bilinçli ve Gelişimci Eğitim Çalışanları Sendikası 2010 yılında Kocaeli merkezli kurulmuştur. (EĞİTİM SÖZ-SEN), Eğitim ve Bilim Çalışanlarının Sözü Sendikası 2010 yılında Ankara merkezli kurulmuştur. (MEÇ-SEN), Milli Eğitim ve Bilim Hizmetleri Çalışanları Sendikası 2010 yılında İstanbul merkezli kurulmuştur. (TEG-SEN), Tüm Eğitim Gönüllüleri Sendikası 2011 yılında Konya merkezli kurulmuştur. (DEMOKRATİK EĞİTİM-SEN), Demokratik Eğitim Çalışanları Sendikası 2011 yılında Ankara merkezli kurulmuştur. (METESEN), Mesleki ve Teknik Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Çalışanları Sendikası 2012

yılında Ankara merkezli kurulmuştur. (AKTİF EĞİTİM-SEN), Aktif Eğitimciler Sendikası 2012 yılında Ankara merkezli kurulmuştur. (BAĞIMSIZ EĞİTİM-SEN), Bağımsız Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kamu Görevlileri Sendikası 2012 yılında Ankara merkezli kurulmuştur. (EĞİT-BİL-SEN), Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası 2012 yılında Kocaeli merkezli kurulmuştur. (YENİ-SEN), Yeni Nesil Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası 2012 yılında Rize merkezli kurulmuştur. (EKSEN EĞİTİM-SEN), Eğitimci Kamu Çalışanları Sendikası 2012 yılında Ankara merkezli kurulmuştur. (EĞİTİM İLKE-SEN), İlkeli Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası 2012 yılında Tokat merkezli kurulmuştur. (SAY-SEN), Eğitim ve saymanlık çalışanları sendikası 2012 yılında İstanbul merkezli kurulmuştur. (YURT AY-SEN), Yetiştirme Yurtlarından Ayrılanlar ve Eğitim Çalışanları Sendikası 2013 yılında Yozgat merkezli kurulmuştur. (ÜNİ-SEN), Üniversite Çalışanları Sendikası 2014 yılında Muş merkezli kurulmuştur. (TÜM EĞİTİM-SEN), Tüm Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası 2014 yılında Siirt merkezli kurulmuştur (ÇSGB,2014).

Son yıllarda 12 Temmuz 2001 tarihinde Resmi Gazete' de yayımlanan 4688 Sayılı Memur Sendikaları Kanunu öncelikle, yıllardan beri var olan bazı hukuki boşlukları engellemiş ve sendikaları yasal bir zemine kavuşturmuştur. 4688 Sayılı Memur Sendikaları Kanunu 4 Nisan 2014 tarihinde çıkartılan 6289 sayılı kanunla "Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu" adını almıştır. Ayrıca sendikal mücadelenin hedeflerinden olan toplu sözleşme hakkı bu değişiklikte elde edilmiştir. Bu kanunlarla birlikte örgütlenme hakkı güvence altına alınmış, kuralları da netleşmiştir(ÇSGB,2014).

Gül, (2007)'ye göre, kısaca öğretmen örgütlenmesinin tarihsel gelişim süreçlerini başlıklar altında şu şekilde gruplandırabilir:

- 1946'da kurulan mahalli öğretmen dernekleri Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu kuruldu.
- 1961-71 yılları arası sendikalar dönemi, 600 civarında memur sendikası kuruldu.

- 1971 darbesiyle tekrar dernekçilik döneminde TÖB-DER gibi dernekler adı altında örgütlenmeler gerçekleşti.
- 1980 sonrası dönemde derneklere daha çok kısıtlamalar getirildi.
- 1982 Anayasası'nda memura sendika üyeliği tanınmamış.
- 1988 Eğitim-Der kuruldu.
- 1989'dan sonra tekrar memur sendikaları kuruldu.
- 1990'dan sonra bazı düzenlemelerle temel örgütlenme hakları elde edildi.
- 2001'de Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu ile daha geniş haklar tanındı.
- 2012'de toplu sözleşme hakkına kavuşuldu.

2.1.5. Türkiye'deki Öğretmen Sendikalarının Örgütsel Yapısı

1906 yılından bu tarafa örgütlenen öğretmenler, 25.06.2001 tarihinde kabul edilen 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununun yürürlüğe girmesiyle birlikte teşkilatlanma yapılarını bu kanuna göre düzenlemişlerdir. 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu da 6289 sayılı kanunla 4.04.2012 tarihinde revize edilerek "Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu" adını almıştır. Bu kanunlar kapsamında öğretmen sendikaları üst kuruluş olarak bir konfederasyona bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Sendikaların kendi içindeki örgütlenmesi genel merkez, şubeler, temsilcilikler şeklinde oluşmaktadır. Sendika ve konfederasyonların zorunlu organları ise; "Genel kurul, Yönetim kurulu, Denetim kurulu, Disiplin kurulu" şeklinde belirtilmiştir(KGSK, 2012). Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nda genel kurulların oluşması şu şekilde açıklanmıştır:

Sendika ve sendika şubesi genel kurulları üyelerinden oluşur. Sendika üye sayısı bini sendika şube sayısı beş yüzü aştığı takdirde genel kuruldan delegelerle yapılabilir. Delegeler üyeler tarafından gizli oy, açık sayım ve döküm esasına ve sendika tüzüğündeki hükümlere göre seçilirler. Sendika şubeleri ile sendika ve konfederasyonların yönetim ve denetleme kurulu üyeleri bu sıfatı müteakip olağan genel kurul için yapılacak delege seçimine kadar süren tüzüklere delege seçilmeyi engelleyici hükümler konulamaz(KGSK, 2012). Sendika veya konfederasyonun ilk genel kurulu tüzel kişilik kazanmasından başlayarak altı ay içinde yapılır. Olağan

genel kurul toplantıları dört yılı aşmamak üzere tüzüklerde belirtilen sürede yapılır. İki genel kurul toplantısı arasındaki döneme ilişkin faaliyet ve hesap raporu, denetleme kurulu veya denetçi raporu ile gelecek döneme ilişkin bütçe önerisi, genel kurula katılacaklara toplantı tarihinden en az on beş gün önce yazılı veya elektronik ortamda gönderilir ve internet sitesinde ilan edilir. Olağanüstü genel kurul, yönetim kurulu veya denetleme kurulunun gerekli gördüğü durumlarda ya da genel kurul üye veya delegelerinin beşte birinin yazılı isteği üzerine en geç altmış gün içinde toplanır. Genel kurula çağrı yönetim kurulu tarafından yapılır. Toplantı yeter sayısı üye ya da delege tamsayısının salt çoğunluğudur. İlk toplantıda yeter sayı sağlamazsa, ikinci toplantı en çok on beş gün sonraya bırakılabilir. Bu toplantıda salt çoğunluğu aranmaz. Karar yeter sayısı toplantıya katılan üye veya delege sayısının salt çoğunluğudur(KGSK, 2012). Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nda sendikaların en üst ve yetkili karar organı olan genel kurulların görevleri şu şekilde belirtilmiştir (KGSK, 2012);

- a. Organların seçimi,
- b. Tüzük değişikliği,
- c. Yönetim ve denetleme kurulu raporlarının görüşülmesi ve aklanması,
- d. Yönetim kurulunca hazırlanan programı ve bütçenin görüşülerek karara bağlanması,
- e. Sendika ve konfederasyonların tüzüklerinde belirtilen konularda yönetim kuruluna yetki verilmesi,
- f. Taşınmaz malların satın alınması veya mevcut taşınmaz malların satılması konusunda yönetim kuruluna yetki verilmesi,
- g. Sendika ve konfederasyon yönetim kurulu üyelerine verilecek her türlü ücret ve diğer görevlilerin huzur hakkı ve yolluklarının belirlenmesi,
- h. Sendika şubesi açma, şubeleri birleştirme veya kapatma; sendika şubesi açma ve başlangıçtaki kuruluş şartlarını kaybeden şubeleri kapatma konularında yönetim kuruluna yetki verme,
- i. Aynı hizmet kolunda bulunmak koşuluyla başka bir sendika ile birleşme ve katılma, Başka bir konfederasyonla birleşme ve katılma,
- j. Konfederasyonlara üye olma veya üyelikten çekilme,

- k. Amaçlarına uyan uluslararası kuruluşlara üye olma veya çekilme. Fesih kararı verme,
- l. Mevzuatta veya sendika tüzüklerinde genel kurulca yapılması belirtilen diğer işlemlerin yerine getirilmesi ve herhangi bir organın görev alanına girmeyen konuların karara bağlanması.

"Şube genel kurulları sadece yukarıdaki (a), (c) ve (n) bentlerinde belirtilen görevlerini yerine getirirler" denilmiştir. Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nda konfederasyonların, sendikaların ve sendika şubelerinin organlarından olan yönetim denetleme ve disiplin kurullarının oluşması, görevleri ve toplantıları ana hatlarıyla belirlenmiştir. Bu kurallara uyan diğer organların oluşumu ile ilgili düzenlemeler sendika konfederasyonların tüzüklerine bırakılmıştır. Sendika şubesi ve sendika yönetim kurulları en az üç, en çok yedi üyeden; konfederasyon yönetim kurulları ise en az beş, en çok on üyeden oluşur. Disiplin kurulu en az üç, en çok beş üyeden, denetleme kurulu en az üç, en çok beş denetçiden oluşur. Şubelerde bir denetçi ile yetinilebilir. Yönetim, denetleme ve disiplin kurulları ile kurulması uygun görülen diğer organların oluşumu, görev ve yetkileri ile toplanma ve karar alma usulleri Sendikalar Kanunu'nun 16, 17, 18 ve 19. maddelerinde belirtilen esaslara uygun olarak sendika veya konfederasyonların tüzüklerinde düzenlenir (KGSK, 2012).

Sendika örgütlenmelerinin en alt birimi işyeri temsilcilikleridir. İşyeri sendika temsilcilikleri konusu 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun 23. maddesinde şu şekilde açıklanmıştır:

İşyerlerinde 30'uncu madde hükümlerince yapılan tespite göre kamu görevlilerinden en çok üye kaydetmiş sendika, işyeri sendika temsilcisi seçmeye yetkilidir. İşyerindeki kamu görevlisi sayısı 200'e kadar ise bir, 201- 600 arasında ise en çok iki, 601-1000 arasında ise en çok üç, 1001-2000 arasında ise en çok dört, 2000'den fazla ise en çok beş işyeri sendika temsilcisi seçilebilir. Bu temsilcilerden biri ilgili sendika tarafından baş temsilci olarak görevlendirilebilir. İşyeri sendika temsilcileri, işyerlerinde kamu görevlilerinin işveren veya işyeri ile ilgili sorunlarını dinlemek, ilgili yerlere iletme ve kamu görevlileri ile işveren arasında iletişim sağlamak amacıyla işyerinden seçilir. İşyeri sendika temsilcileri bu görevlerini

işyerinde, haftada dört saat olmak üzere yerine getirirler ve bu sürede izinli sayılırlar. Bir işyerinde en çok üye kaydetmiş sendikanın dışında faaliyette bulunan sendikalar da, bu kanun kapsamına giren sendikal faaliyetlerin yürütülmesi açısından koordinasyon görevini yürütmek üzere o işyerinden sendika işyeri temsilcisi belirleyebilirler. Kamu işvereni, yönetim ve hizmetin işleyişini engellemeyecek biçimde sendika temsilcilerine çalışma saatleri içinde ve dışında görevlerini yapabilmeleri için imkânlar ölçüsünde kolaylıklar sağlar(KGSK, 2012).

4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu ile birlikte sendika ve konfederasyonların teşkilatlanmasının ana hatları çizilmiştir. Sendikalar bu ana hatlar dışında oluşturacakları teşkilat ve organlar yasalara bağlı kalmak kaydıyla tüzüklerinde belirterek kurabileceklerdir. Genel olarak sendika ve konfederasyonlar Genel Merkez, Şube ve Temsilcilikler hiyerarşisinde örgütlenme yoluna gitmişlerdir. 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu ile kamu görevlileri meslek bazında sendika kuramayacak ancak 07.09.2001 tarih 24516 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu Kapsamına Giren Kurum ve Kuruluşların Girdikleri Hizmet Kollarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik ile belirlenecek olan hizmet kolları esasına göre sendikalaşacaktır. İlgili Yönetmeliğe göre; kamu görevlileri çalıştıkları kurum veya kuruluşun girdiği hizmet kolunda kurulmuş olan sendikalara üye olabilecektir. Sendikalar; büro, bankacılık ve sigortacılık hizmetleri, eğitim, öğretim ve bilim hizmetleri, sağlık ve sosyal hizmetler, yerel yönetim hizmetleri, basın, yayın ve iletişim hizmetleri, kültür ve sanat hizmetleri, bayındırlık, inşaat ve köy hizmetleri, ulaştırma hizmetleri, tarım ve ormancılık hizmetleri, enerji, sanayi ve madencilik hizmetleri ve diyanet ve vakıf hizmetleri olmak üzere 11 hizmet kolu etrafında toplanmıştır. Araştırmamızın temelini oluşturan öğretmen örgütleri de "02 sıra no" lu hizmet kolu olan "Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri" hizmet kolu içerisinde yer almaktadır. Tablo 2-1'de görüldüğü üzere bahsedilen kurum ve kuruluşlarda çeşitli unvanlar altında çalışanlar Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmet kolunda kurulmuş herhangi bir sendikaya üye olabilmektedir (KGSK, 2012).(Tablo 2.1).

Tablo 2.1. Eğitim, Öğretim Ve Bilim Hizmet Koluna Giren Kamu Ve Kuruluşlar (2014).

Hizmet Kolu	Sıra No	Kurum Kodu	Kurum ve Kuruluşlar
		01	Milli Eğitim Bakanlığı
		02	Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Genel Müdürlüğü
		04	Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı
		05	Üniversiteler Arası Kurul Başkanlığı
02		06	Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı
		07	Üniversiteler
		08	İleri teknoloji Enstitüleri
		09	Yüksek Öğrenim, Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü

Kaynak: (Resmi Gazete, 24516)

Tablo 2-2.'de Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri kolunda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 26.05.2014 tarihli verilerine göre faaliyet gösteren sendikalar yer almaktadır. Bu sendikalardan 11'i bir konfederasyona bağlı, geri kalan 23'ü tanesi ise herhangi bir konfederasyona bağlı olmaksızın bağımsız bir şekilde olmak üzere toplam 34 eğitim sendikası faaliyet göstermektedir (Tablo 2.2).

Tablo 2.2. Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri kolunda faaliyet gösteren sendikalar(2014).

Hizmet Kolu:	Hizmet Kolunun Adı:	Sendika Dosya No	Sendika Ünvanı:	Bağlı Olduğu Konfederasyon:
2	EOBH	12	TURK EGITIM-SEN Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası	TURKIYEKAMU-SEN
2	EOBH	14	EGITIM-SEN Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası	KESK
2	EOBH	28	EGITIM-BIR-SEN Eğitimciler Birliği Sendikası	MEMUR-SEN
2	EOBH	43	TEM-SEN Tüm Eğt ve Eğt Müfettişleri Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	106	ÖZGÜR EGITIM-SEN Özgür Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	112	ANADOLU EGITIM SENDIKASI Anadolu Eğitim, Öğretim ve Bilim Hiz Sen	BAGIMSIZ
2	EOBH	116	ATA SEN Ata Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	120	EGITIM-IS Eğitim ve Bilim İşçileri Sendikası	BIRLESIK KAMU-IS
2	EOBH	125	TEC-SEN Tüm Eğitim Çalışanları Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	126	KUVAYI EGITIM-SEN Kuvayı Milliye Eğitim Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	132	EGITIM HAK-SEN Eğitim, Öğretim ve Bilim Çalışanları Hak Sendikası	HAK-SEN
2	EOBH	138	AND-SEN Anadolu Eğitim Çalışanları Birliği Sendikası	BASK
2	EOBH	153	EÇSEN Eğitim Çalışanları Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	154	TUM EGITIM-BIR-SEN Tüm Eğitimciler Birliği Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	156	BEÇ-SEN Bağımsız Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Görevlileri Sendikası	BASK
2	EOBH	161	DES Demokratik Eğitimciler Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	163	BIRLIK EGITIM SEN Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Çalışanları Sendikası	TUMMEMUR-SEN
2	EOBH	168	BILGEÇ Bilinçli ve Gelişimci Eğitim Çalışanları Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	170	EGITIM SOZ-SEN Eğitim ve Bilim Çalışanlarının Sözü Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	172	MEÇ-SEN Milli Eğitim ve Bilim Hizmetleri Çalışanları Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	173	TEG-SEN Tüm Eğitim Gönüllüleri Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	180	DEMOKRATİK EGITIM-SEN Demokratik Eğitim Çalışanları Sendikası	DESK
2	EOBH	182	METESEN Mesleki ve Teknik Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Çalışanları Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	186	BAGIMSIZ EGITIM-SEN Bağımsız Eğitim Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Görevlileri Sendikası	BASK
2	EOBH	187	EGIT BIL-SEN Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	190	SOZ EGITIM-SEN Eğitim Çalışanları Sözcüsü Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	193	YENI-SEN Yeni Nesil Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	196	EKSEN EGITIM-SEN Eğitimci Kamu Çalışanları Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	198	EGITIM ILKE-SEN İlkeli Eğitim ve Bilim Çalışanları Dayanışma Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	199	SAY-SEN Eğitim ve Saymanlık Çalışanları Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	201	YURT -AY SEN Yetiştirme Yurtlarından Ayrılanlar ve Eğitim Çalışanları Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	217	AKTIF EGITIM-SEN Aktif Eğitimciler Sendikası	CIHAN-SEN
2	EOBH	232	UNI-SEN Üniversite Çalışanları Sendikası	BAGIMSIZ
2	EOBH	234	TUM EGITIM-SEN Tüm Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası	BAGIMSIZ

Kaynak: (ÇSGB,2014).

Ülkemizde günümüzde faaliyetlerini sürdüren 34 eğitim sendikasının isimleri şunlardır: Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası (TÜRK EĞİTİM-SEN), Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM-SEN), Eğitimciler Birliği Sendikası (EĞİTİM-BİR-SEN), Çağdaş Eğitimciler Sendikası (ÇES), Tüm Eğitimciler ve Eğitim Müfettişleri Sendikası (TEMSEN), Özgür Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası (ÖZGÜR EĞİTİM-SEN), Anadolu Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Sendikası (ANADOLU EĞİTİM-SEN), Ata Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası (ATA EĞİTİM-SEN), Eğitim ve Bilim İş görenleri Sendikası (EĞİTİM-İŞ), Tüm Eğitim Çalışanları Sendikası (TEÇ-SEN), Kuvayı Milliye Eğitim Sendikası (KUVAYI EĞİTİM-SEN), Eğitim, Öğretim ve Bilim Çalışanları Hak Sendikası (EĞİTİM HAK-SEN), Anadolu Eğitim Çalışanları Birliği Sendikası (AND-SEN), Eğitim Çalışanları Sendikası (EÇSEN), Tüm Eğitimciler Birliği Sendikası (TÜM EĞİTİM-BİR-SEN), Bağımsız Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Görevlileri Sendikası (BEÇ-SEN), Demokrat Eğitimciler Sendikası (DES), Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Çalışanları Sendikası (BİRLİK EĞİTİM SEN) , Bilinçli ve Gelişimci Eğitim Çalışanları Sendikası yer almakta olduğu görülmektedir(ÇSGB,2014).

Ayrıca, Eğitim ve Bilim Çalışanlarının Sözü Sendikası (EĞİTİM SÖZ-SEN), Milli Eğitim ve Bilim Hizmetleri Çalışanları Sendikası (MEÇ-SEN), Tüm Eğitim Gönüllüleri Sendikası (TEG-SEN), Demokratik Eğitim Çalışanları Sendikası (DEMOKRATİK EĞİTİM-SEN), Mesleki ve Teknik Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Çalışanları Sendikası (METESEN), Bağımsız Eğitim Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Görevlileri Sendikası (BAĞIMSIZ EĞİTİM-SEN), Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası (EĞİT BİL-SEN), Eğitim Çalışanları Sözcüsü Sendikası (SÖZ EĞİTİM –SEN), Yeni Nesil Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası(YENİ –SEN), Eğitimci Kamu Çalışanları Sendikası(EKSEN EĞİTİM-SEN), İlkeli Eğitim ve Bilim Çalışanları Dayanışma Sendikası (EĞİTİM İLKE-SEN), Eğitim ve Saymanlık Çalışanları Sendikası (SAY-SEN), Yetiştirme Yurtlarından Ayrılanlar ve Eğitim Çalışanları Sendikası (YURT -AY SEN), Aktif Eğitimciler Sendikası (AKTİF EĞİTİM-SEN), Üniversite Çalışanları Sendikası (ÜNİ-SEN) ve Tüm Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası (TÜM EĞİTİM-SEN)'dir(ÇSGB,2014).

2.1.6. Sendikaların Ortak ve Farklı Amaçları

Ülkemizde bulunan 34 ayrı şekilde örgütlenen eğitim sendikalarının amaçları incelendiğinde tüm sendikaların tamamen öğretmenlerin lehine ve faydalı kurumlar olduğu düşünülmektedir. Sendikalar tüm kurum, kural ve ilkeleriyle bir bütünlük teşkil eder. Bu bütünlükle beraber öne çıkan ve ortak amaçlarını teşkil eden şu maddeler dikkat çekmektedir:

- Üyelerinin özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi,
- Daha yeterli ücret ve aylık, çalışma koşulları sağlama,
- Üyelerinin ve aile bireylerinin bakım, eğitim ve sağlık koşullarının düzeltilmesi,
- Din, dil, ırk, cinsiyet ve mezhep farkı gözetmeksizin tüm üyeler arasında amaçlar doğrultusunda birlik ve dayanışmayı sağlama, geliştirme,
- Üyelerinin sosyal, ekonomik, akademik, hukuksal, kültürel haklarını korumak, geliştirmek,
- Üyelerinin adil ve tarafsız atama, yer değiştirme ve meslekte ilerleme haklarından yararlanmaları,
- İşverence mağdur edilen üyelerine maddi, hukuki ve sosyal yardımlar yapmak,
- Eğitimin her kademesinde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanmak.

Eğitim sendikalarının tümünde açıkça yer almayıp bir veya birkaç sendikanın tüzüğünde vurgulu bir şekilde yer alan farklılık gösteren başlıca öne çıkan amaçların şu şekilde belirlendiği görülmektedir:

- Sendika içi demokrasinin yerleştirilmesi (Tem-Sen),
- Kadın üyeler için ek haklar, mesleksi yaşamda kadın - erkek eşitliğinin sağlanması (Eğitim-Sen, Tem-Sen),
- Kadın üyelerin mesleki faaliyetlerinin kolaylaştırılması, temel insan hak ve hürriyetlerinden yararlanmalarına yardımcı olunması (Eğitim-Bir-Sen),
- Türk Milletinin refah ve mutluluğu için milli birlik ve beraberlik, vatanın bölünmez bütünlüğü bilincinin oluşturulması, (Türk Eğitim Sen, Des),
- Atatürk ilke ve inkılabları, sosyal hukuk devleti ilkeleri ışığında kişilikli, kendine güvenen, yapıcı, yaratıcı insanlar yetiştirilmesi (Des),
- Personel Eğitiminin geliştirilmesi (Tem-Sen),

- Milli kültür ve manevi değerlere bağlı eğitim sisteminin geliştirilmesi (Eğitim-Bir-Sen, Türk Eğitim Sen),
- Grevli sendikal yaşamı yaygınlaştırmak (Tem-Sen),
- Üniversitelerin özerk ve demokratik bir yapıya kavuşmaları (Öes, Des),
- Türk Milleti'nin kaderde, tasada, sevinçte bir ve beraber olmasını sağlamak (Des),
- Eğitimin her kademede parasız olması (Eğitim-Bir-Sen),
- Tüm eğitim çalışanlarına saygınlığın kazandırılması (Tem-Sen, Des),
- Özürlü üyelerin hayat şartlarının ve yaşam düzeylerinin yükseltilmesi (Eğitim-Bir-Sen),
- Üyelerinin siyasi partilere üye olma ve siyaset yapma hakkını sağlama (Tem-Sen),
- Eğitimin planlanmasına, programlanmasına, yönetimine, denetimine ve eğitim oluşturulmasına katılım, (Eğitim-Bir-Sen, Tem-Sen),
- Çağdaş demokratik ve laik eğitim (Eğitim-sen, Tem-Sen),
- Araştırmacılığı rehber edinerek, insanımızın vatanına, toplumuna, ailesine yararlı olarak hayata hazırlanmaları (Des),
- Demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla yerleşmesini ve yaşama biçimi haline getirilmesi(Eğitim-Sen, Eğitim-Bir-Sen),
- Toplumsal meseleler karşısında sorumluluk bilinci ile düşünceleri ortaya koyma ve bunların mücadelesini yapma (Eğitim-Bir-Sen).

2.1.7. Sendikaların Üye Sayılarına Göre Durumları

4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunuve 09/11/2001 tarihli 24578 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Sendika Üye Sayıları ve her Hizmet Kolunda Yetkili kamu görevlileri Sendikaları ve Bunların Bağlı Buldukları Konfederasyonların Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" hükümlerine göre, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca 15/05/2014 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan "**Yetkili Sendika Belirleme**" çalışmalarını sonucunda, Kamu Görevlilerine bağlı Eğitim, Öğretim ve bilim hizmetleri kolunda faaliyet gösteren eğitim sendikalarının üye sayıları aşağıdaki gibi tespit edildiği görülmektedir (Tablo 2.3).

Tablo 2.3 Türkiye'deki Eğitim Sendikaları Üye Sayıları(2014).

Sıra No	Sendika Dosya No	SENDİKA ADI	MERKEZ			TAŞRA			GENEL TOPLAM		
			ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM
1	12	TÜRK EĞİTİM-SEN	466	186	652	113.346	89.701	203.047	113.812	89.887	203.699
2	14	EĞİTİM-SEN	22	27	49	62.182	56.002	118.184	62.204	56.029	118.233
3	28	EĞİTİM BİR-SEN	573	245	818	155.181	96.997	252.178	155.754	97.242	252.996
4	43	TEM-SEN	0	0	0	1.382	101	1.483	1.382	101	1.483
5	106	ÖZGÜR EĞİTİM-SEN	1	0	1	766	152	918	767	152	919
6	112	ANADOLU EĞİTİM-SEN	0	1	1	543	406	949	543	407	950
7	116	ATASEN	0	0	0	67	31	98	67	31	98
8	120	EĞİTİM-İŞ	17	7	24	17.428	22.709	40.137	17.445	22.716	40.161
9	125	TEÇ-SEN	5	5	10	6.372	1.357	7.729	6.377	1.362	7.739
10	126	KUVAYİ EĞİTİM-SEN	0	0	0	23	2	25	23	2	25
11	132	EĞİTİM HAK-SEN	0	0	0	316	88	404	316	88	404
12	138	AND-SEN	0	0	0	267	65	332	267	65	332
13	153	EÇSEN	0	0	0	8	1	9	8	1	9
14	154	TÜMEĞİTİM-BİR-SEN	0	0	0	50	22	72	50	22	72
15	156	BEÇ-SEN	10	7	17	70	21	91	80	28	108
16	161	DES	0	0	0	180	78	258	180	78	258
17	163	BİRLİK EĞİTİM SEN	0	0	0	288	89	377	288	89	377
18	168	BİLGEÇ	0	0	0	85	43	128	85	43	128
19	170	EĞİTİM SÖZ-SEN	0	0	0	66	49	115	66	49	115
20	172	MEÇ-SEN	0	0	0	18	6	24	18	6	24
21	173	TEG-SEN	0	0	0	127	83	210	127	83	210
22	180	DEMOKRATİK EĞİTİM-SEN	0	0	0	37	21	58	37	21	58
23	182	METESEN	8	2	10	345	188	533	353	190	543
24	186	BAĞIMSIZ EĞİTİM-SEN	4	2	6	66	29	95	70	31	101
25	187	EĞİT BİL-SEN	0	0	0	181	25	206	181	25	206
26	190	SÖZ EĞİTİM-SEN	0	0	0	17	1	18	17	1	18
27	193	YENİ-SEN	0	0	0	50	30	80	50	30	80
28	196	EKSEN	1	0	1	678	200	878	679	200	879
29	198	EĞİTİM İLKE SEN	0	0	0	52	12	64	52	12	64
30	199	SAY-SEN	1	0	1	68	30	98	69	30	99
31	201	YURT AY SEN	0	0	0	387	51	438	387	51	438
32	217	AKTİF EĞİTİM SEN	12	1	13	15.962	7.355	23.317	15.974	7.356	23.330
33	234	TÜMEĞİTİM-SEN	0	0	0	42	4	46	42	4	46
GENEL TOPLAM			1.120	483	1.603	376.650	275.949	652.599	377.770	276.432	654.202

Kaynak: (ÇSGB,2014).

Yukarıdaki Tablo 2.3'de görüldüğü gibi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca 2014 Mayıs ayında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan "**Yetkili Sendika Belirleme**" çalışmalarını sonucunda, Eğitim Bir Sen, **252.996** üye sayısı ile yetkili sendika olarak belirlenmiştir. Ayrıca eğitim çalışanlarının büyük

çoğunluğunun tercihlerini üç eğitim sendikasıdan yana kullandığı görülmektedir. Mayıs 2014 tarihli üye sayımına göre en çok üyesi bulunan ilk üç sendikanın üye sayıları şu şekildedir:

Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolunda Genel Yetkili Sendika olan Eğitim Bir Sen'in 155.754 'ü erkek, 97.242'si kadın olmak üzere **252.996** üyeye sahip olduğu görülmektedir. Üye sayısına göre ikinci büyük eğitim sendikası; 113.812'si erkek, 89.887'si kadın olmak üzere toplam **203.699** üyeye Türk Eğitim Sen'dir. Üye sayısına göre üçüncü büyük eğitim sendikası ise 62.204'ü erkek, 56.029'u kadın olmak üzere toplam **118.233** üyesiyle Eğitim Sen olarak belirlendiği görülmektedir. Türkiye geneli Eğitim Öğretim Bilim Hizmetleri koluna baktığımızda ise üyelerin 377.770'i erkek, 276.432'si kadın olmak üzere eğitim sendikalarına üye toplam 654.202 kişinin olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.4'te gösterilen Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca 2014 Mayıs ayında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan "Yetkili Sendika Belirleme" çalışmalarını sonucunda belirlenen Kastamonu İli Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Koluna ait üye sayıları dağılımları gösterilmiştir. Bu tabloyu incelediğimizde; 1083 erkek, 665 kadın olmak üzere toplam 1748 üye sayısı ile Türk Eğitim Sen'in en çok üye sayısı ile yetkili sendika olduğu görülmektedir. Üye sayısına göre ikinci büyük eğitim sendikası 857 erkek, 538 kadın üye olmak üzere toplam 1395 üye sayısı ile Eğitim Bir Sen olduğu görülmektedir. Üye sayısına göre üçüncü büyük eğitim sendikasının 172 erkek, 45 kadın üye sayısı ile toplam 217 üyeye Teç - Sen olduğu görülmektedir. Türkiye geneli ile Kastamonu İlinin en çok üye sayısına sahip eğitim sendikalarının üye dağılımlarını karşılaştırdığımızda; Eğitim Sen'in üye sayısına göre ilk üç sendika içerisinde yer almadığı, Eğitim Bir Sen'in üye sayısına göre ikinci sendika durumunda olduğu, Teç-Sen'in üye sayısına göre Kastamonu'da Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolunda ilk üç sendika içerisinde yer aldığı, Türk Eğitim Sen'in en çok tercih edilen eğitim sendikası olduğu görülmektedir (Tablo 2.4).

Tablo 2.4. Kastamonu İli Eğitim Sendikaları Üye Sayıları(2014).

Sıra No	Sendika Dosya No	SENDİKA ADI	KASTAMONU		
			ERKEK	KADIN	TOPLAM
1	12	TÜRK EĞİTİM-SEN	1083	665	1748
2	14	EĞİTİM-SEN	85	97	182
3	28	EĞİTİM BİR-SEN	857	538	1395
4	43	TEM-SEN	7	1	8
5	106	ÖZGÜR EĞİTİM-SEN	0	0	1
6	112	ANADOLU EĞİTİM-SEN	1	1	2
7	116	ATASEN	0	0	0
8	120	EĞİTİM-İŞ	54	45	99
9	125	TEÇ-SEN	172	45	217
10	126	KUVAYİ EĞİTİM-SEN	0	0	0
11	132	EĞİTİM HAK-SEN	0	0	0
12	138	AND-SEN	2	0	2
13	153	EÇSEN	0	0	0
14	154	TÜM EĞİTİM-BİR-SEN	0	0	0
15	156	BEÇ-SEN	1	0	1
16	161	DES	1	0	1
17	163	BİRLİK EĞİTİM SEN	0	0	0
18	168	BİLGEÇ	0	0	0
19	170	EĞİTİM SÖZ-SEN	0	0	0
20	172	MEÇ-SEN	0	0	0
21	173	TEG-SEN	0	0	0
22	180	DEMOKRATİK EĞİTİM-SEN	0	0	0
23	182	METESSEN	0	0	0
24	186	BAĞIMSIZ EĞİTİM-SEN	0	0	0
25	187	EĞİT BİL-SEN	0	0	0
26	190	SÖZ EĞİTİM-SEN	0	0	0
27	193	YENİ-SEN	1	0	0
28	196	EKSEN	1	0	1
29	198	EĞİTİM İLKE SEN	0	0	0
30	199	SAY-SEN	1	0	1
31	201	YURT AY SEN	26	9	35
32	217	AKTİF EĞİTİM SEN	96	31	127
33	234	TÜM EĞİTİM-SEN	0	0	0
GENEL TOPLAM			2388	1432	3820

Kaynak: (ÇSGB,2014).

2.2. Sosyal Bilgiler Kavramı

Toplum içinde yaşayan bireylerin ihtiyaçları ile toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada, bireylere gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma açısından Sosyal Bilimlere önemli görevler düşmektedir. Sosyal Bilimlerin değişimi ve sürekliliği inceliyor olması, bireyi toplumsallaştırma amacı güden eğitimde, Sosyal Bilimlerin etkin bir yer kazanmasına yol açmış ve eğitimin, hem bir Sosyal Bilim dalı hem de Sosyal Bilimlerin uygulama alanı durumuna gelmesi "Sosyal Bilgiler" kavramını meydana getirmiştir(Dönmez, 2003).

Erden (1996)'egöre Sosyal Bilgiler; ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı olarak tanımlanabilir.

Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilimlerin bulgularını entegre edip öğrencilerin düzeyine göre basitleştiren, bunları kullanarak öğrencilere, sosyal yaşama uyum sağlamada ve sosyal sorunlara çözüm üretmede ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmayı amaçlayan bir yurttaşlık eğitim programıdır (Öztürk ve Otluoğlu, 2003).

Sosyal Bilgilerin kapsamı değerlendirildiğinde, Sosyal Bilgiler Dersi Sosyal Bilim dallarından özet olarak seçilmiş, öğrencilerin seviyelerine göre sadeleştirilmiş konuları kapsayan ve ilköğretim bölümlerinde okutulan ders olarak tanımlanabilir(Dönmez, 2003;Sönmez, 1997). Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi Sosyal Bilgiler Dersi, kaynağını aldığı ve sınırlarını belirlediği Sosyal Bilimlerin ayrılmaz bir parçası olduğu ve ilköğretim öğrencilerinin düzeylerine göre hazırlandığı görülmektedir.

2.2.1. Sosyal Bilgilerin Amacı

İlköğretimdeki, "Sosyal Bilgiler" dersinin öğretiminde en önemli amaç; öğrenciye toplumsal kişilik kazandırmaktır. Toplumsal kişiliğin de en önemli özelliği iyi bir yurttaş olmaktır. Burada, iyi bir yurttaş olmaktan amaç, kişinin görev ve sorumluluklarını bilmesi, çevresine ve çevresindeki olaylara karşı bilinçli olmasıdır. Sosyal Bilgiler Dersi, bireyin gerek kendisine, gerekse ailesine, çevresindeki diğer insanlara, yasalara ve devlete karşı görev ve sorumluluklarının neler olduğunu ve özellikle toplumsal çevresine etkili bir biçimde nasıl uyum sağlanacağını öğretir (Sözer, 1998).

Sosyal Bilgiler öğretiminin amacı; öğrencilere, demokratik bir toplumda duyarlı ve etkin yurttaşlar olabilmeleri için gerekli bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmaktır(Öztürk,2006). Anlaşıldığı gibi Sosyal Bilgilerin temel amacı aktif vatandaşlar yetiştirmektir. Aktif vatandaşlık, bir ülkede eğitim sisteminin genel amacı olmakla birlikte, okul programları içinde bu görev daha çok Sosyal Bilgiler Dersi'ne düşer (Öztürk ve Otluoğlu, 2003).

Sözer'e (1998) göre; çocuğun elde edeceği kazanç bakımından Sosyal Bilgiler öğretiminin amaçlarını, her biri davranışa dönüştürülecek biçimde, dört ana kümede belirlendiği görülmektedir. Dört ana küme şu şekilde gruplandırılmıştır:

- Sosyal Bilgiler Dersi'nde çocuğun eleştirci, yapıcı ve yaratıcı düşünme yetenekleri gelişir; sorun çözme ile ilgili becerileri kazanması sağlanır.
- Sosyal Bilgiler öğretimiyle çocuk bireyler arası ilişkilerini geliştirir; işbirliği yapmasını öğrenir; sorumluluk bilinci kazanarak yetişir.
- Sosyal Bilgiler derslerinde çocuk temel yurttaşlık hak ve sorumluluklarını kavrar; anayasa ve yasalar karşısında görev ve sorumluluklarını bilir.
- Sosyal Bilgiler öğretimiyle çocuk, ekonomik olma konusunda görüş kazanır; gereksinimlerini iyi belirleme ve doğru tercihler yapma alışkanlığını elde eder.

2.2.2. Sosyal Bilgiler Dersinin Önemi

Sosyal bilgiler Amerika Birleşik Devletleri'nde doğmuş bir program anlayışı olmasına rağmen pek çok ülke tarafından benimsenmiştir. Özellikle 20. yüzyıl boyunca "Sosyal bilgiler nedir?" sorusuna farklı cevaplar verilmiştir. Dersin okullarda verilmesine karşın Sosyal Bilgiler öğretiminin amaç, içerik ve yönteminin ne olduğu ya da olması gerektiği konusunda uzun süre uzlaşma sağlanamamıştır. İlk kez kavram 1970 yılında Barthve Shermis tarafından tanımlanmaya çalışılsa da üzerinde uzlaşma sağlanamamıştır (Öztürk, 2009). Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi [NCSS], 1992 yılında alandaki tartışmalara son vermek için kavramı şu şekilde tanımlandığı görülmektedir. Sosyal bilgiler, sosyal ve beşeri bilimleri vatandaşlık yeterliklerini geliştirmek amacıyla kaynaştıran bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde Sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojinin yanı sıra beşeri bilimler, matematik ve doğa bilimlerinden kendine mal ettiği içerik üzerinde sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma sağlar. Sosyal bilgilerin öncelikli amacı, karşılıklı olarak birbirine bağlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda, genç insanlara bilgiye dayalı ve mantıklı karar alabilme yeteneklerini geliştirmede yardımcı olmaktır(Safran, 2008).

Programda yer alan tanımda ise Sosyal bilgilerle ilgili dört boyutun ortaya çıktığı görülmektedir. Bunlardan birincisi Sosyal bilgilerin bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirmeyi amaçlaması, ikincisi Sosyal bilgilerin sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtmaları, üçüncüsü Sosyal bilgilerin insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşimini zaman boyutunda ele alması ve dördüncüsü de Sosyal bilgilerin toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmasıdır (Safran, 2008). Eğitim kurumlarının temel işlevi, 21. yüzyıl dünyasında etkili ve aktif vatandaş olabilmek için gerekli olan bilgi, beceri ve değerlerin öğrenciye kazandırılmasıdır(Kılıçoğlu, 2009).

Her alanda baş döndürücü gelişmelerin yaşandığı günümüzde eğitim alanında önemli gelişmeler yaşanmaktadır. İşte bu amaçlar doğrultusunda hazırlanan program-

ların yeni gelişmeleri yakından takip etmesi, bu gelişmeleri sınıf ortamına taşıması, geleceğin dünyasında etkin üretken ve daha sağlıklı bireylerin yetişmesi açısından büyük bir önem arz eder. Ülkemizde son yıllarda ilköğretim programlarının yeniden yazılmaya başlanması bu konuda ne kadar önemli adımlar atıldığının işareti olarak görülebilir. Ayrıca daha önceki programlarda sosyal bilgiler dersi ünitelerinin farklı disiplinlere ayrılması alışkanlığı bu yeni programla birlikte terk edilerek, farklı disiplinlerin tek bir üniteye birbiriyle ilişkilendirilerek verilmesi büyük bir yanlışlığı düzeltmeye yönelik bir adımdır (İbret,Şimşek, Aydınözü, 2009).

Ülkemizde ilköğretim çağındaki çocuklara vatandaşlık bilgisi ve yaşam için değer, tutum ve davranışlar Sosyal Bilgiler Dersi kapsamında kazandırılmaya çalışılır (Safran, 2008; Kılıçoğlu, 2009). İlköğretim döneminde kazanılan bilgilerin, becerilerin ve davranışların sonraki yıllarda da etkisini devam ettireceği göz önünde bulundurulduğunda Sosyal Bilgiler Dersi'nin stratejik bir öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'de Sosyal Bilgiler eğitiminin hala istenilen düzeye ulaşmadığı söylenebilir. Gerek vatandaşlık görevleri bağlamında, gerekse kazandırılması hedeflenen değerler ve davranışlar bağlamında birtakım eksikliklerin olduğu görülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan, birbirlerine Atatürk milliyetçiliği ile bağlı, cumhuriyetin kazanımlarına sahip çıkan; geleneksel değerlerimizin olumlu yanlarını muhafaza eden, bununla birlikte çağdaş ve evrensel değerleri kabul etmeye hazır yeni nesiller yetiştirmek Sosyal bilgiler eğitimini başlıca görevlerindendir. Ülkemizde iyi, etkin, sorumlu, üretken, birbirine saygılı ve vatanperver bireyler yetiştirmenin yolu iyi bir Sosyal bilgiler eğitiminden geçmektedir (Safran, 2008).

2.2.3. Sosyal Bilgiler Programının Genel Amaçları

MEB, (2005)Programının 17 genel amacını incelediğimizde 10 genel amaçta ifade edilen haklarını bilme ve kullanma, hukuk kuralları, eşitlik, katılım, egemenlik, demokrasi, siyasal etkileşim, duyarlılık kavramlarının, aktif vatandaşlık, sivil toplum örgütlerinin ve sendikaların var oluş sebepleriyle doğrudan veya dolaylı olarak ilişkili olduğu gözükmektedir. Bu genel amaçlar şu şekildedir:

- Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerin, ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
- Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir yurttaş olarak yetişir.
- Atatürk ilke ve inkılâplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
- Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
- Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
- Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.
- Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşleri sunar.
- İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak, yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.
- Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.
- İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir.

2.2.4. Sosyal Bilgiler Dersi ve Sosyal Katılım

MEB, (2005)'de Sosyal Bilgiler Dersi'ni şu şekilde tanımlandığı görülmektedir. Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını

yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir. Tanımda vurgulandığı üzere Sosyal Bilgiler Dersi'nin temel amacı bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirmektir. Başka bir deyişle etkili bir vatandaş yetiştirmektir. Bu derste öğrencilere bilgi vermekten daha çok beceri, davranış, iyi tutum ve değerlere sahip etkili bir vatandaş yetiştirmek temel hedeftir. Etkili vatandaşın sahip olması gereken temel birçok özellik vardır. Bunlardan biri de; sosyal katılımdır. Bunun için bireylere etkili bir sosyal katılım eğitiminin ve öğretiminin verilmesi gerekir. Bu noktada Sosyal Bilgiler önemli bir göreve sahiptir. 4. 5. 6. ve 7. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler Dersi'nde demokrasi ve vatandaşlık eğitimi ile ilgili doğrudan konular yer almaktadır.

Sosyal katılım becerisinin temel amacı; öğrencilerin öğrenimleri boyunca bilimsel, sosyal, kültürel alanlar ile sanat ve spor alanlarında okul içi ve dışı etkinliklerde bulunmalarını sağlamak, öğrencide kendine güven ve sorumluluk duygusu geliştirmektir. Demokratik, modern toplumlarda eğitimin en önemli amaçlarından birisi kendisine çevresindeki kişilere ve doğaya değer veren, yaşadığı toplumun ve dünyanın bir parçası olarak kendine güvenen ve topluma katkıda bulunabilme bilincine sahip bireyler yetiştirmektir. Böyle bir bilinç kazandırmak ve topluma katkısı olan bireyler yetiştirmek için öğrencilerin okul çağının ilk yıllarından başlayarak toplumsal hayattaki işleyişi kavraması gerekir. Öğrenciler, toplumsal olaylara ilgi duymalı, sorunların farkında olmalı, gerektiğinde hem kendi hem de başkalarının iyiliği için harekete geçebilmelidir. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları, yaşadıkları toplumun sosyo-ekonomik durumu, sosyal katılımı etkileyen faktörlerdir. Öğrenci, toplum ve çevre sorunlarına duyarlı olmalı ve çözümüne yönelik sürece katılmaya istekli olmalıdır (MEB,2005).

Sosyal katılım becerilerini geliştirebilmek için; öğrencilerin ailesine, çevreye ve topluma duyarlı, gönüllü çalışma bilincine sahip, sorun çözen ve çözüm üreten, resmî, özel, sivil toplum kurum ve kuruluşları ile iş birliği içinde çalışma becerileri gelişmiş birer fert olarak yetişmeleri için toplum hizmeti çalışmalarına yer verilir. Öğretmen, öğrencileri gözlemeli ve bu tür faaliyetler için teşvik etmelidir. Önemli

gün ve haftalarda öğrencilere bu konuda yapabileceği işler vermelidir. Öğrenciler sosyal, eğitsel, spor, eğlence içerikli etkinlikler düzenlemek üzere cesaretlendirilmelidir. Sosyal katılım ile birlikte düzenleme ve liderlik becerileri de vurgulanmalıdır (MEB, 2005). Sosyal bilgiler programı incelendiğinde sosyal katılım becerileri 4-7.sınıflarda şu şekilde belirlendiği görülmektedir:

- Kendisini ve yakın çevresini etkileyen konularda bilgi sahibi olma,
- Birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için insanlar arasındaki ortak ilişkiyi tanıma,
- Bireyler, gruplar ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için bireyler, gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki ilişkiyi tanıma,
- Farklı grup ve durumların dinamiklerine uyma,
- Sosyal katılımın gerekli olduğu durumları belirleme,
- Yakın çevresini ve toplumu etkileyen konularda ihtiyaçların karşılanması için fikir üretme, bu fikri çevresindekilere iletme, görüşme, tartışma, planlama, uzlaşma ve eylemde bulunma,
- Lider ya da izleyen olarak gruba, kuruma, sosyal örgütlere ve topluma hizmet etme.

Milli Eğitim Bakanlığı 2005 Sosyal Bilgiler Programı incelendiğinde sosyal katılım amaçları ise 4-5-6-7. sınıflarda şu şekilde belirlendiği görülmektedir:

- İnsan haklarına ve demokrasi ilkelerine saygı duyabilme,
- Kendini tanıyabilme, bireysel hedeflerini belirleyebilme, yeteneklerini geliştirebilme, bunları kendisinin ve toplumun yararına kullanabilme,
- Kendine ve çevresindekilere güven duyabilme,
- Planlı çalışma alışkanlığı edinebilme, serbest zamanlarını etkin ve verimli değerlendirebilme,
- Girişimci olabilme ve bunu başarı ile sürdürebilme, yeni durum ve ortamlara uyabilme,
- Bireysel farklılıklara saygılı olabilme; farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörü ile karşılayabilme,
- Aldığı görevi istekle yapabilme, sorumluluk alabilme,

- Bireysel olarak veya başkalarıyla iş birliği içinde çevresindeki toplumsal sorunlarla ilgilenebilme ve bunların çözümüne katkı sağlayacak nitelikte projeler geliştirebilme ve uygulayabilme,
- Grupça yapılan görevleri tamamlamak için istekle çalışabilme ve gruba karşı sorumluluk duyabilme gibi tutum, davranış ve becerilerin kazandırılmasına çalışılır.
- Kendisini, yakın çevresini etkileyen konularda bilgi sahibi olma
- Birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için insanlar arasındaki ortak ilişkiyi tanıma
- Yakın çevresini ve toplumu etkileyen konularda ihtiyaçların karşılanması için fikir üretme, bu fikri çevresindekilere iletme, görüşme, tartışma, planlama, uzlaşma ve eylemde bulunma
- Lider ya da birey olarak gruba, kuruma, sosyal örgütlere ve topluma hizmet etme konularında kendini geliştirmelidir.

Talim Terbiye Kurulunun 2005 yılında hazırladığı 4-5-6-7. sınıflar Sosyal Bilgiler Öğretim Programı incelendiğinde ise sosyal katılıma beceri, ünite ve kazanım bazında yer verildiği görülmektedir.

Örneğin 4. sınıf öğrenme alanı olan Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütlerin içerisinde yer alan Hep Birlikte Ünitesinde, Güç, Yönetim ve Toplum öğrenme alanı içerisinde yer alan İnsanlar ve Yönetim Ünitesinde demokratik değerler, demokrasinin özellikleri, yönetim şekilleri, cumhuriyet, meclis, parlamento, egemenlik gibi konular yer almaktadır. Yine, başkalarının görüş ve düşüncelerine saygı duymak, resmî ve sivil organizasyonları bilmek, sosyal örgütleri tanımak, sosyal katılım⁴. Sınıf Sosyal Bilgiler içerisinde yer almaktadır.

5.sınıf öğrenme alanı olan Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütlerin içerisinde yer alan "Toplum İçin Çalışanlar" Ünitesinde sosyal katılımdan, sivil toplum kuruluşlarını etkinlik alanlarına göre sınıflandırmayı, Güç, Yönetim ve Toplum öğrenme alanı içerisinde yer alan "Bir Ülke ve Bir Bayrak" ünitesinde demokrasinin özelliklerinden bahsedilmektedir. Yine, üyesi olduğun grubun rolünü bilmek,

demokrasideki sivil toplum örgütlerinin görevini bilmek, Ulusal Egemenlik ve bağımsızlık 5. Sınıf konularından bazılarıdır.

6. ve 7. Sınıflarda "Güç, Yönetim ve Toplum" öğrenme alanının içerisinde "Demokrasinin Serüveni" ve "Yaşayan Demokrasi" üniteleri içerisinde; Demokratik yönetimlerde yaşama hakkını, kişi dokunulmazlığı hakkını, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğü hakkını demokrasi ve diğer yönetim biçimlerini karşılaştırmayı, kadın haklarının gelişimini, demokrasi fikrini ve tarihini, demokratik yönetimlerde vatandaş hak ve görevleri gibi bilgiler 6-7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi içerisinde yer aldığı görülmektedir(MEB,2005).

2.3. Sosyal Bilgiler ve Sendika Arasındaki İlişki

Bir toplumda vatandaşlık kavramına yüklenen anlam, bireye kazandırılacak vatandaşlıkla ilgili tutumları doğrudan etkilemektedir. Vatandaş ve vatandaşlık kavramları aynı zamanda eğitimde vatandaşlık kavramının nasıl algılanacağını ve vatandaşlık için eğitimin nasıl yapılacağını da biçimlendirmektedir. Bu nedenle, vatandaşlık eğitimi, her ulusun vatandaşlık kavramına yüklediği anlam ve sosyo kültürel yapısı doğrultusunda biçimlenmektedir. Ülkemizde vatandaşlık kavramının öğretildiği derslerden biri de Sosyal Bilgiler Dersi'dir.

Türkiye'de yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda hazırlanan 2005 Sosyal Bilgiler Programı'nın vizyonu "21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen, eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren, sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmek" olarak belirtilmiştir. Aynı zamanda programda Sosyal Bilgiler Dersi, sosyal bilim disiplinleri ve vatandaşlık bilgilerinin öğrenme alanları ve temalar içerisinde birleştirildiği; insanın çevresiyle ilişkisini ve

geçmiş-gelecek bağlantısını kurmasına yardımcı olan; toplu öğretim ilkesi doğrultusunda biçimlendirilmiş ilköğretim dersi olarak tanımlanmıştır (MEB, 2005).

Bir ülkenin demokratik yaşamını sürdürebilmesi için ilköğretimde Sosyal Bilgiler Dersi'ne gereken önem verilmelidir. Çünkü demokrasinin sürdürülebilmesi için; yaşadığı toplumda gönüllü olarak sorumluluk üstlenebilen, siyasal süreçlere katkı sağlayabilen, etkin ve bilgili vatandaşların yetiştirilmesi önem taşımaktadır. Bu nedenle, vatandaşlık yeterlikleri bireylere öğretilmelidir (NCSS, 1998). Sosyal Bilgiler Dersi'ne ilişkin yapılan bu tanımlardan demokrasi ile vatandaşlık eğitimi arasında sıkı bir ilişki olduğu görülmektedir. Çünkü demokrasi, eğitimli vatandaşlar, etkili siyasetçiler ve çok partili dinamik bir alana bağlıdır. Eğitimli vatandaşlar yalnızca seçimlerde yer almazlar, aynı zamanda, siyasal konuları tartışarak, eleştirerek ve işbirliği içinde çalışarak siyasal karar alma süreçlerini etkilerler. Aktif vatandaşlar olmadıkça siyasal politikanın değiştirilmesi olanaklı değildir (Puolimatka, 1996).

Vatandaşlık eğitimi konusunda öğretmen yeterliklerine ilişkin yapılan çalışmalarda, öğretmenlerin vatandaşlık bilgi ve değerleri ile öğrencilerin sahip olduğu bilgi ve değerler arasında paralellik bulunmuştur. Hizmet öncesinde ve hizmet içinde vatandaşlık eğitimi alan öğretmenlerin öğrencileri, aktif vatandaşlık yeterlikleri konusunda, vatandaşlık eğitim almayan öğretmenlerin öğrencilerine göre daha başarılı olduğu görülmüştür. Bu konudaki öğretmen yeterliğinin, öğrencilerin ön bilgilerinden, eğitim programından ve ders kitaplarından daha etkili olduğu ortaya çıkmıştır (Branson, 2000). Kimi ülkeler vatandaşlık eğitimine ilişkin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarını yeniden düzenlemektedir. Örneğin, Avrupa Birliği ülkeleri öğretmenlere yönelik "Demokratik Vatandaşlık Eğitimi" adıyla hizmet içi eğitim programları düzenlemektedir (MEB, 2003).

NCSS (2005)'e göre, Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerde bulunması gereken mesleki standartlar; öğrenme ve gelişim, öğrenme stillerine göre öğretim, eleştirel düşünme, problem çözme ve performans becerilerini geliştirme, etkin öğrenme ve isteklendirme, sınıfta iletişim ve işbirliğini güçlendirme, eğitimi planlama, değerlendirme, mesleki gelişim ve liderliktir. Bu bağlamda, aktif

vatandaşlık eğitiminde Sosyal Bilgiler Dersi'nde vatandaşlık konularının öğretiminde sınıfta lider konumunda bulunan öğretmenlerin, öğrencilere rehberlik etme görev ve sorumluluklarının bulunduğu görülmektedir. Siyasal katılımın aktarılmasında en önemli araçlardan biri olan eğitimin ana uygulayıcısı öğretmenlerdir. Siyasal katılma demokrasinin en temel unsurudur. Yerleşmiş demokrasilerde halk yönetimde söz sahibidir. Bu açıdan demokrasinin gelişme düzeyi ile siyasal katılma arasında olumlu bir ilişki vardır. Öğretmenler için de önemli siyasal katılma araçlarından birisi de sendikalarlardır. Sendikalar, çoğulcu katılımcı demokrasilerde, vazgeçilmez unsurlardır.

Bu açıklamalar çerçevesinde öğretmenler de çeşitli amaçları gerçekleştirmek için, siyasal katılma aracı olan sendikalara üye oldukları görülmektedir. Öğretmenler sendikalar aracılığıyla seçim zamanı dışında da mesleki, toplumsal ve siyasal sorunları çözmek amacıyla siyasal katılımında bulunmaktadırlar. Aynı zamanda öğretmenler Sendikal örgütlerde birliktelik oluşturarak siyasal sistemi veya hükümetin eylemlerini etkilemeye yönelmektedirler. Çünkügünümüzde bireyler tek başına siyasal iktidar karşısında, hedefine ne kadar kitlenmiş olursa olsun siyasal hayatın aktif bir unsuru olacak güce sahip değildir.

2.4. İlgili Araştırmalar

2.4.1. Türkiye'de yapılan Çalışmalar

Akgöl, 1981, "Türkiye Öğretmenler Sendikası 1965-1971" konulu çalışmasında, Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS)'nin kuruluşu, genel özellikleri, yasal temelleri, içyapısı, ekonomik durumu, etkinlikleri, sorunları ve kapatılmasından sonraki öğretmen örgütlenmesinde yeri incelenmiştir.

Araştırmada TÖS' nın genel özelliklerine baktığımızda şu sonuçlar ortaya çıkmıştır: Demokratik, merkeziyetçi bir meslek örgütüdür, sendika biçiminde örgütlenmiştir, öğretmenlerin toplumsal sorumluluğu olduğu belirtilerek "devrim için eğitim" ilkesi benimsenmiştir, "kafa ve kasa birliği" ilkesini, örgütlemeye benimsemiştir, siyasi partiler ve hükümetler karşısında bağımsızlıklarını konmuştur gençlik örgütleri, devrimci kuruluşlar ve işçi sendikasıyla işbirliği yapmıştır. Sendikal hakları elde etmek için eylem ve etkinliklerde bulunmuştur.

Kurt(1994),"Öğretmenlerin Sendikal Eğilimleri" başlığını taşıyan çalışmasında öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenleri, üye olanların Sendikalardan beklentileri, üye olanlar ile üye olmayanların sosyo-ekonomik durum ve yapılan ve sendikal örgütlenme eğilimlerini saptamayı amaçlamaktadır. Araştırma Ankara il sınırları içindeki sekiz merkez ilçeyi kapsamaktadır. Araştırma sonucunda şu bulgular elde edilmiştir: Öğretmenlerin sendikalaşma oranı %40 düzeydedir, yasanın çıkmaması öğretmenlerin sendikal etkinliklere katılmakta isteksizlik yaratmaktadır, kadın öğretmenler, erkek öğretmenlere nazaran sendikalara üyelikte ve sendikal etkinliklere katılmada daha isteksizdir, Öğretmenlerin sendikaya üye olmama nedenlerini; ilgili yasanın olmaması, sendikaların siyasi nitelikte faaliyetlerde bulunmaları, geçmişteki öğretmen örgütlenmesinin başarısızlığı ve bu alanda birçok sendikaların kurulmuş olması oluşturmaktadır.

Boyacı (1994)'ya göre, Öğretmenlerin örgütlenmesine yönelik yapılan bir çalışmada öğretmenlerin birçoğunun (%87) örgütlenmeyi desteklediğini, ancak örgütlü öğretmen oranının ise oldukça az (%33,2) olduğuna dikkat çekmektedir. Buradan öğretmenlerin örgütlenmeyi destekledikleri halde, örgütlenmeden uzak durmayı tercih ettiği sonucu çıkarılabilir. Bu çalışmada, kadın öğretmenlerin örgütlenme ile ilgili görüşleri araştırıldığında ise; ekonomik ve sosyal bakımdan birçok sorun yasamalarına rağmen ve toplumda çalışan kesimin büyük bir çoğunluğunu oluşturan kadın öğretmenler örgütlenmeye yeterli ilgiyi göstermemektedirler. Örgütlü öğretmen oranı erkeklerde %47; kadınlarda ise %22'dir. Ayrıca bu çalışmada, öğretmenlerin örgütlenmesini engelleyen faktörleri araştırdığında şu şekilde bir sonuç elde etmiştir: Birçok öğretmen örgütü kurulmasına rağmen, kendi aralarında iş birliğinin olmamasını neden göstermektedirler, öğretmenlerin var olan öğretmen örgütlerine ve bunların yöneticilerine güvenmemektedirler, bu öğretmen örgütlerinin çok da etkin olmadığından yakınmaktadır, geçmişteki örgütlenmelerde yaşanan olumsuzluklar, var olan örgütlerin, öğretmenlerin mesleki sorunlarını çözemeyeceğini düşünmektedirler.

Taş(1995),"Ankara İli İlköğretim Okulları Öğretmenlerin Eğitim Sendikalarından, Sendikacıların Öğretmenlerden Beklentileri" adlı yaptığı araştırmada, Türkiye' de ki eğitim işkolu sendikalarının amaç, yapı ve işleyişlerinin nasıl olduğunu, öğretmenlerin sendikalardan, sendikacıların öğretmenlerden beklentilerinin neler olduğunu ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Araştırma, Ankara iline bağlı sekiz ilçedeki ilköğretim okullarının öğretmenleriyle, eğitim sendikalarında görevli olan üyelere uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak beşli dereceleme ölçekli anket kullanılmıştır.

Bu araştırma sonucunda ortaya çıkan sonuçlara baktığımızda: Türkiye' deki günümüz eğitim işkolu sendikalarının amaç, yapı ve işleyişlerinde farklılıklar vardır. Öğretmenlerin sendikalara üye olmamalarının temel nedeni; eğitim işkolu sendikalarının yasal dayanaklarının olmamasıdır, öğretmenlerin özlük haklarına ilişkin eğitim sendikalarından en önemli beklentilerini; öğretmenlerin ekonomik haklarının düzenlenmesinde, eğitim sendikalarının etkili olmaları konusu oluşturmaktadır.

Tok (1996), öğretmen ve okul yöneticilerinin sosyal gereksinimlerinin karşılanmasına ilişkin olarak nasıl bir mesleki örgütlenme içinde yer almak istediklerini öğrenmek amacıyla "Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Mesleki Örgütlenmeye İlişkin Görüşleri" çalışmayı yapmıştır. Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde görev yapan toplam 6495 ilkokul öğretmeni ve 1138 okul yöneticisi araştırmanın evrenini oluştururken, örneklemini ise 374 öğretmen ve 44 okul yöneticisi oluşturmaktadır.

Bu araştırmaya katılanların çoğunluğu, araştırmada yer alan sosyal gereksinimlerin büyük bölümünde ya "genellikle" ya da "tümüyle" katılmışlar, sendikalaşma türünde ise bir örgüt içerisinde yer almayı tercih etmişlerdir. Öğretmen ve yöneticilerin, "genellikle" ya da "tümüyle" katıldıkları sosyal gereksinimlerin ilgililerce karşılanması, örgütlenmenin önündeki yasal engellerin kaldırılması, öğretmen sendikalarının diğer örgütlerle işbirliğine gitmesi önerilmiştir.

Erdem (1996), Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde rastlantısal örneklem yoluyla alınan 22 ilkokulda görev yapan öğretmen ve yöneticileri ile yürüttüğü "İlkokul Öğretmenlerinin ve Yöneticilerinin Eğitim Sendikalarından Beklentileri"adlı araştırmasında ilköğretim yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin eğitim sendikalarından gerçekleştirmesini istedikleri sendikal beklentileri ve bunların önem derecesini öğrenmek amacıyla 362 öğretmen ve 67 yönetici ile çalışmıştır.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, eğitim sendikalarının tümünün tüzüklerinde yer alan "ortak amaçların gerçekleştirilmesini ilkokul öğretmenleri ve yöneticileri "çok önemli" derecede beklemektedirler. Eğitim sendikalarının bir veya birden fazla sendikanın tüzüklerinde yer alan farklı amaçlardan eğitim sendikalarının sendika içi demokrasiyi uygulaması; Türk milletinin bölünmez bütünlüğü bilincinin oluşturulmasına çalışması; Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsemiş ve savunan vatandaşın yetiştirilmesine çalışması; kişilikli ve yaratıcı insanımızın yetiştirilmesine çalışması; sendikal hakların gerçekleştirilmesine ve yaşatılmasına çalışması; eğitimin planlanmasında, programlanmasında, yürütülmesinde, denetiminde, yönetiminde, politikasının oluşturulmasında üyelerinin söz sahibi olmalarını sağlaması; toplumsal meseleler karşısında sendikanın düşüncelerini açıklaması; millî, çağdaş, laik, demokratik eğitim sistemini savunması ve gerçekleştirilmesine çalışması; eğitim sendikalarının eğitim sektöründe çalışan herkese açık olmasını savunması ve gerçekleştirmelerini ilkokul öğretmenleri ve yöneticileri "çok önemli" derecede beklemektedir.

Aldatmaz (2002)'ın Türkiye'de mevcut eğitim iş kolu sendikaları, bu sendikaların eğitimin temel sorunlarına ilişkin görüşleri, yapılan faaliyet ve etkinliklerin değerlendirilmesi ve öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmanın evrenini, beş eğitim işkolu sendikası ve Ankara ili sekiz merkez ilçe içinde bulunan ilköğretim okulu öğretmenleri oluşturmaktadır. Kademeli örneklem tekniği kullanılarak; Sincan, Mamak, Keçiören ve Çankaya ilçelerinde görev yapan toplam 143 öğretmen seçilmiştir.

Bu araştırmanın sonucuna baktığımızda, 2001 yılında çıkarılan Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu, memurlara sendika kurma hakkı ve toplu görüşme hakkı tanırken, bu yasa da grev hakkından ise söz edilmemiştir. Mevcut Eğitim işkolu Sendikaları grevli, toplu sözleşmeli ve memura siyaset yapma hakkı tanıyan bir yasa istemektedir. Eğitim işkolu sendikaları, öğretmenlik mesleğinin kazançlı ve ayrıcalıklı bir meslek haline getirilmesini ve öğretmen yetiştirme işine gereken önemin verilmesini istemektedir. Erkek öğretmenler, kadınlara göre sendikalara daha fazla oranda üye olmaktadır. Öğretmenler, öğretmen sendikalarına grev ve toplu sözleşme hakkının tanınmasını istemektedir. Sendikaların daha çok siyasal nitelikli faaliyetlerde bulunması görüşü, öğretmenler tarafından sendikalara üye olunmama nedenleri arasında, ilk sırada yer almaktadır. Sendikaların düzenlemiş oldukları etkinliklere katılma durumunda kıdemi 11-20 yıl olanlar çok sık, 21 yıl ve üzeri olanlar ara sıra katıldığını, kıdemi 10 yıl ve az olanlar hiç katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler eğitim işkolunda kurulmuş sendikalardan, yalnızca öğretmenlerin üye olabildiği dört sendikayı tanımakta, diğerlerini ise tanımamaktadır.

Baysal (2006)'ın sınıf öğretmenlerinin mesleki örgütlenme tutumlarını öğrenmek amacıyla yaptığı araştırmanın, katılımcıların %58'inin mesleki bir örgüte üye olduğunu tespit etmiştir. Araştırmaya katılan kadınların %61,2'si mesleki örgütlere üye değildir. Erkeklerin sendikalara ilgisi daha fazladır. Ayrıca bu çalışmada, öğretmenlerin örgütlenmesini engelleyen faktörleri araştırdığında şu şekilde bir sonuç elde etmiştir: Öğretmen örgütlerinin siyasi olarak bölünmesi, dönemin siyasi iktidarlarına göre sendikaların işlevlerinin değişmesi, öğretmenlerin ve eğitim çalışanlarının haklarının göz ardı edilmesi, bu örgütlerin memleket sorunları ve çalışanların sorunları konusunda ortak bir fikirde birleşmemesi gösterilmiştir. Ayrıca çalışmada karşılaşılan ilginç bir veri ise sendika değiştirme konusunda gözlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %34,8'i sendika değiştirmiş ya da istifa etmiştir. Değiştirenlerin çoğu kendi çıkarları için sendika değiştirdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca kadınlar erkeklere göre; öğretmenler de yöneticilere göre daha az sendika değiştirmişlerdir. En fazla değişimin yönetici sınıfında olduğu ve siyasi tabloya göre yöneticilerin sendika değiştirdiği ortaya çıkmıştır.

Çınar(2008)'ın yaptığı araştırmanın amacını "ilköğretim okullarında sendikalaşma faaliyetlerinin öğretmenler ve yöneticiler üzerindeki etkisini araştırmak" oluşturmaktadır. Bu amaçla, İstanbul ili; Zeytinburnu, Bağcılar, Bakırköy, İlçe Mili Eğitim Müdürlüklerine bağlı 15 farklı İlköğretim Okulunda çalışmakta olan ve araştırmaya tesadüfî olarak katılan 300 öğretmen ve idareciye ulaşılmıştır. Öğretmen ve yönetici katılımcılar, en çok eğitim sisteminin temel ilke ve politikalarının belirlenmesinde sendikaların görüşünün alınmasını istemektedirler. Öğretmen ve yönetici katılımcılar, eğitim sendikalarının; hizmet içi eğitim faaliyetleri bakımından yetersiz kaldığını ve ülkemizde demokrasinin gelişmesi için faydalı ve gerekli olduğunu düşünmektedirler.

Gökçe (2009) tarafından ilköğretim öğretmenlerinin sendikalara katılmama sebeplerini ortaya koymak ve bu genel amaç doğrultusunda üye olmama nedenleri ile bazı değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını incelemek amacıyla karşılaştırmalı türden tarama modeli ile yürütülen çalışmanın evrenini, 2007-2008 Eğitim-Öğretim yılında Uşak ili merkez ilçede bulunan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise merkez ilçede bulunan 32 ilköğretim okulunda görev yapan ve sendikaya üye olmayan öğretmenler oluşturmuştur. Anket dağıtılan 251 öğretmenden 154 'üne ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; sendikalara üye olmama sebebi olarak en çok sosyal problemler sebep olarak gösterilmiştir. Ayrıca herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenlerin sendikalara karşı genel olarak olumsuz bir tutuma sahip oldukları çalışma sonucu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenler sendikalara karşı olumsuz bir tutuma sahip olsalar da, sendikaların gerekli kurumlar olduğunu düşünmektedirler. Bu duruma çözüm olarak ise, sendikaların siyasal oluşumlardan uzak durması ve yeniden yapılanmaya giderek mesleki örgüt havasına bürünmesi önerilmektedir.

Orgun (2012)'un yaptığı Sivil toplum kuruluşu üyelerinin kurumsal itibara yönelik algılamaları: Eskişehir ili eğitim sendikaları üzerine bir araştırmada. Araştırmada, eğitim sendikalarına üye olan, Eskişehir ilinde bulunan eğitim kurumlarında görev yapan toplam 181 kişiye, üye oldukları sendikanın kurumsal

itibarını nasıl algıladıkları sorulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre tüm kurumsal itibar alt boyutu ortalamaları sendikada aktif görev yapan üyelere yüksek bulunmuştur. Hizmet kalitesi, finansal sağlamlık, çalışma ortamı, duygusal çekicilik ve kurumsal etik ortalamaları için gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yönetim kalitesi ve toplumsal sorumluluk boyutlarında ise gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Demir (2013)'ün Öğretmen görüşlerine göre sendikaların okul yaşamına etkileri ve eğitim çalışanlarının sendikalara üye olmama nedenleri adlı çalışmada, araştırma evrenini Bolu ili ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma, öğretmenlerin sendikalara üyeliklerinin öğretmenlerin okul yaşamına etkilerinin cinsiyet, yaş, branş, kıdem ve öğrenim durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek ve öğretmenlerin eğitim sendikalarına üye olmama nedenlerinin cinsiyet, yaş, branş, kıdem, medeni durum, okuldaki görev, sendika üyeliği, sendika tanıma ve öğrenim durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek üzere hazırlanan ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır. Araştırma sonucunda; katılımcıların, eğitim politikalarının belirlenmesinde eğitim sendikalarının görüşünün alınmasını istediği, eğitim sendikalarını, demokrasinin gelişimi açısından faydalı ve yararlı gördüğü, sendikaları mesleki gelişim açısından hizmet içi faaliyetleri bakımından ve öğretmenlerin özlük haklarını geliştirmede yetersiz gördüğü, sendikaların siyasi ve ideolojik faaliyetlerde bulunmasının katılımcıların sendikalara üye olmasını engellediği, eğitim sendikalarının örgütlenmelerini yanlış stratejilerle yaptığını düşündüğü saptanmıştır.

2.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Hoxby (1996)'e göre; öğretmen örgütlerinin eğitimin üretim fonksiyonları üzerine etkisi konulu araştırmasında öğretmenlerin, sendikalara üye olma nedenleri iki etkende sıralanmıştır. İlk etken öğrencilerin başarıya ulaşması için öğretmenlerin örgütlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. İkinci olarak ise öğretmenlerin, daha iyi ücret ve daha iyi çalışma koşullarına sahip olmak için örgütlendiği belirtilmiştir.

Şimsek ve Seashore (2008)'un Amerika Birleşik Devletleri'nin Minnesota eyaletinde öğretmen sendikaları ve yeni sendikacılık anlayışı hakkında yaptıkları bir araştırmada şu sonuçlar ortaya çıkmıştır: Öğretmen sendikalarının gelecekte nasıl olacağına dair katılımcılar üç başlıkta fikir üretmişlerdir, birlikte düşünen ve birlikte çözüm üreten bir profesyoneller gurubu, kalite standartlarını belirleyen ve izleyen, hiyerarşinin daha az olduğu, öğretmenlerin mesleki ve profesyonel gelişmelerini daha öne alan bir meslek örgütü, yön gösteren ve yol aydınlatan bir deniz feneri olarak özetlenmektedir.

Moe (2001)'nin "A Primer On America's Schools" adlı eserinin, yedinci bölümünde "Öğretmen Sendikaları ve Devlet Okulları" konusunu irdemiştir. Sendikaların genel anlamda üyeleri için daha iyi ücret ve daha iyi çalışma koşulları için mücadele eden örgütler olarak belirtilirken okulların yapı ve performansına etkilerinin az olduğu ancak öğretmen sendikalarının yine de devlet okullarını etkilemede önemli bir role sahip olduğu belirtilmektedir. Amerika'daki eyalet sisteminin öğretmen örgütlenmelerini de etkilediği, toplu sözleşmelerin yerel olarak imzalanabilmesi sayesinde yerel bazda çok farklı kazanımların elde edildiği görülmektedir. Sonuç olarak öğretmen sendikalarının, Amerika'da devlet okullarını büyük etkisi vardır.

Aidt ve Tzannatos (2002) tarafından Dünya Bankası için hazırlanan "Sendikalar ve Toplu Pazarlık: Global Ortamda Ekonomik Etkileri" adlı raporunda sendikaların iş yaşamına etkileri konusunda önemli noktalar belirtilmiştir. Sendikalı çalışanların ücretlerinin, sendikalı olmayan çalışanlara oranla daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sendika üyeliği, kadın-erkek ve kalifiye ve kalifiye olmayanlar arasındaki ücret farklılığını da azaltabilmektedir. Yüksek sendikalaşma oranının işsizlik ve enflasyon oranlarının düşmesini ve verimlilik artışı sağladığı vurgulanmıştır. Bununla birlikte, sendikalar açık ve şeffaf değillerse, sorunlar da yaratabiliyor. Sendikaların ekonomiye faydalı olabilmesi için verimli, etkin çalışıp, çalışanların haklarına zarar verici etkilerde bulunmamaları gerektiği yine aynı raporda ifade edilmektedir.

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntem kısmı ele alınmıştır. Araştırmanın modeli, araştırmada kullanılan çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi ile ilgili yapılan çalışmalar ve araştırmada kullanılan istatistiksel teknikler üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, eğitim sendikalarına ilişkin Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin görüşlerinin çeşitli bağımsız değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek üzere hazırlanan betimsel bir çalışma olup ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Nicel bir çalışmadır.

İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modeli olarak tanımlanmaktadır. İlişkisel tarama modellerinde, değişkenler arasındaki ilişkiler; korelasyon türü ve karşılaştırma türü olmak üzere iki şekilde incelenmektedir. Korelasyon türü ilişkisel taramada, değişkenlerin birlikte değişip değişmediğini, birlikte değişim söz konusu ise bunun nasıl olduğunu saptamaya çalışır. Karşılaştırma türü ilişkisel tarama modelinde ise, en az iki değişken bulunur ve bunlardan birine (bağımsız değişkene) birine göre gruplar oluşturularak, öteki değişkene (bağımlı değişkene) göre aralarında bir değişme olup olmadığı incelenir (Karasar, 1999).

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim öğretim yılında Kastamonu ili merkez ilçe sınırlarında yer alan ilkokullarda Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren sınıf öğretmenleri, ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve yöneticiler oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem alma yolu tercih edilmeyerek, evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmada, Kastamonu İli merkez ilçe belediye sınırları içerisinde yer alan 59 resmi ilkokul ve ortaokullarda araştırma tarihi itibari ile görev yapan Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilere veri toplama

aracı dağıtılmıştır. Dağıtılan veri toplama aracından geriye 50 sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından doldurulan ve 250 sınıf öğretmeni tarafından doldurulan veri toplama aracından %90 oranında dönüt alınmıştır. Katılımcılardan 28'i yönetici olarak görev yapmaktadır. Tablo 3.1.'de Kastamonu İli Merkez İlçe belediye sınırları içinde yer alan veri toplama aracının uygulandığı ilkokullar ve ortaokulların isimleri verilmiştir (Tablo 3.1).

Tablo 3.1. Veri Toplama Aracının Uygulandığı Okullar

1.Şeker İlkokulu	21. Duruçay İlkokulu	41. Kurucaören İlkokulu
2. Hasköy İlkokulu	22. Duruçay Ortaokulu	42.Kurucaören Ortaokulu
3.Orgeneral Atilla Ateş İlkokulu	23. Elyakut İlkokulu	43.Kuzyaka İlkokulu
4.Abdulhakhamit İlkokulu	24.Elyakut Ortaokulu	44.Kuzyaka Ortaokulu
5. Atatürk İlkokulu	25.İhsan Ozanoğlu İlkokulu	45.Merkez Ortaokulu
6. Cumhuriyet İlkokulu	26. Karış İlkokulu	46.Orgeneral Atilla Ateş Ortaokulu
7.Orhan Şaik Gökyay İlkokulu	27.Orhan Şaik Gökyay Ortaokulu	47. Reşit Çubukçuoğlu İlkokulu
8.TOKİ İlkokulu	28. Yürekveren İlkokulu	48.Alpağut İlkokulu
9.Şehit Burak Kapıcıoğlu İlkokulu	29. Ş. Y.Ulutaş Çelikoğlu Ortaokulu	49.İsfendiyarbey İlkokulu
10.Karadere Ortaokulu	30.Mescit Ortaokulu	50.Mescit İlkokulu
11.Akkaya YBO	31.Reşit Çubukçuoğlu Ortaokulu	51.Gazipaşa İlkokulu
12.Şehit Şerife Bacı Ortaokulu	32.Kayı İlkokulu	52.Ali Fuat Darende İlkokulu
13.Kuzykent Ortaokulu	33.Kuzykent İlkokulu	53.Vali Aydın Arslan Ortaokulu
14.Yıldırım Beyazıt İlkokulu	34.Ceritoğlu Ortaokulu	54.Kayı Ortaokulu
15.Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu	35.Atabay İmam Hatip Ortaokulu	55.Mehmet Akif Ersoy İlkokulu
16.Yirmiüçagustos Ortaokulu	36.Candaroğulları Ortaokulu	56.Behçet Necatigil İlkokulu
17.Darende Ortaokulu	37.Darende İlkokulu	57.Şehit Yavuz Ulutaş Çelikoğlu İlkokulu
18.Candaroğulları İlkokulu	38.Karış Ortaokulu	58.Kuşkara Pehlivanlı İlkokulu
19.Kurusaray İlkokulu	39.Küçükusu İlkokulu	59.Karadere İlkokulu
20.Emirli İlkokulu	40.Ceritoğlu İlkokulu	

Bu araştırmada evreni oluşturan öğretmenlerin yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, okuldaki görev, mesleki kıdem ve mezun olunan branş, bulunduğu kurumda çalışma süresi, faaliyet gösteren sendika sayısını tanıma, sendikalara üye olup olmama durumu, sendikalara üyelik yılları, sendikalara üye olmayı önerme durumu, kaç farklı sendikaya üye olma sayısı, aile fertlerinden kamu sendikalarına üye olanların bulunması kriterleri dikkate alınmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Akbulut (2013)'un Beykent Üniversitesinde yapmış olduğu " Sendikalar ve Motivasyon İlişkisi: Eğitim Sektörü Üzerine Bir İnceleme" isimli araştırmasında geliştirmiş olduğu "Sendika ve Sendikalaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır (Ek1' verilmiştir). Araştırmacı tarafından geliştirilenbu ölçeğin genel güvenirliliği $\alpha=0.943$ olarak bulunmuştur (Akbulut, 2013). Çalışmanın sahibinden gerekli izinler alınarak veri toplama aracı uygulanmıştır (Ek2'de verilmiştir).

Bu araştırmada veri toplama amacıyla kullanılacak olan anket üç bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde araştırmanın uygulanacağı öğretmenlere yönelik kişisel bilgilerden oluşan 14 soru yer almaktadır.

İkinci bölümde Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin sosyal bir örgüt olan sendikalara ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla 5'li likert tipi ölçekte 21 soru bulunmaktadır. Veri toplama aracının üçüncü bölümü ise ankete katılanların eklemek istedikleri, görüş ve düşüncelerini belirtmeleri için yer ayrılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın yürütülebilmesi için Kastamonu İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izin alınmıştır (Ek3'te verilmiştir). Veri toplama aracı bizzat araştırmacı tarafından Kastamonu İli merkez ilçe belediye sınırları içerisinde yer alan 59 resmi ilkokul ve ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticileri ziyaret edilerek, araştırmanın amacı anlatılarak dağıtılmıştır. Öğretmenlere dağıtılan veri toplama araçları öğretmenlerin çalışma yaşamlarındaki yoğunluk göz önünde bulundurularak birkaç gün sonra bazı okullarda okul

yöneticilerinden yardım alınarak bazı okullarda ise elden toplanmıştır. Veri toplama aracı tüm öğretmenlere dağıtılmış ancak uygulanmasında gönüllülük esas alınmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda ulaşılan veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 17.0 programı aracılığıyla analiz edilmiş olup, verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel metodlar (Standart Sapma, Ortalama, Sayı, Yüzde) kullanılmıştır.

Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı t-testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Tek yönlü (One way) ANOVA ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Scheffe testi kullanılmıştır. Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişki Pearson korelasyon ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Araştırmada kullanılan likert ölçek için kişilerin verilen önermelerle ilgili görüşlerini, çok olumludan çok olumsuzu kadar sıralanan seçeneklerden belirtmeleri istenmiştir. Buna göre; (5) kesinlikle katılıyorum, (4) katılıyorum, (3) kararsızım, (2) katılmıyorum, (1) kesinlikle katılmıyorum şeklinde bir ölçek kullanılmıştır. Ölçek sonuçları 5.00-1.00=4.00 puanlık bir genişliğe dağılmışlardır.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde "Eğitim sendikalarına ilişkin Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin görüşleri" araştırmaya ilişkin bulgular sırasıyla; araştırmanın problemi ve alt problemler çerçevesinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın problemi "Eğitim sendikalarına ilişkin Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin görüşleri nelerdir?" sorusuna ilişkin elde edilen veriler Tablo 4.1. de frekans, yüzde, aritmetik ortalama değerleri şeklinde verilmiştir.

Tablo 4.1. Katılımcıların Sendika ve Sendikalaşmaya Yönelik Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımı.

Sendika ve Sendikalaşmaya Yönelik Tutum		Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle	Ortalama
		Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	
1. Sendikalar üyelerinin haklarını etkin olarak korumaktadır	f	47	79	81	77	16	2.78
	%	15	26	27	26	5	
2. Sendikalar üyelerinin menfaatlerine karşı duyarlıdır.	f	29	75	85	104	7	2.95
	%	10	25	28	35	2	
3. Sendikalar üyelerine kurum işleyişlerini ile ilgili söz hakkı tanımaktadır.	f	29	78	95	90	5	2.87
	%	10	26	32	30	2	
4. Sendikalar üyelerinin iyi oluş(kişisel gelişim, yaşam doyumu, mutluluk) halleri için ilgi gösterir.	f	31	87	81	91	7	2.85
	%	10	29	27	30	2	
5. Sendikaların iş güvencesini iyileştirdiğine inanıyorum.	f	40	87	62	93	15	2.84
	%	13	30	21	31	5	
6. Sendikalar çalışanların sosyal haklarını iyileştirdiğine inanıyorum.	f	31	84	82	87	15	2.90
	%	10	28	27	29	5	
7. Sendikaların çalışanların terfi şansını arttırdığına inanıyorum.	f	31	97	76	61	26	2.84
	%	10	32	25	20	9	
8. Çalışanların bir sendika tarafından temsil edildiği kurumlarda çalışmak isterim.	f	39	64	75	101	17	2.97
	%	13	21	25	34	6	
9. Sendikalar ücret adetsizliğini en az seviyeye indirmek için mücadele etmektedir.	f	43	70	68	103	13	2.90
	%	14	23	23	34	4	
10. Sendikalar çalışma koşullarının iyileştirilmesi için çaba göstermektedir.	f	30	53	76	124	16	3.14
	%	10	18	25	41	5	
11. Sendikaların yazılı basın ve medyadaki bildirimlerini takip etmekteyim	f	30	70	45	141	11	3.11
	%	10	23	15	47	4	

12. Sendikaların yayınlarını takip etmekteyim.	f	32	78	51	125	10	3.01
	%	4	26	17	42	3	
13. Sendikalar sosyal hakların sağlanması ve korunması için girişimlerde bulunmaktadır.	f	f	19	56	78	133	3.01
	%	%	6	19	26	44	
14. Sendika üyesi olan çalışanlar işverene karşı kendisini ve ailesini yasal olarak güvencede olduğunu hissetmektedir.	f	f	29	88	80	93	3.20
	%	%	10	29	27	31	
15. Sendikalar çalışma saatlerinin kurucusudur.	f	f	26	89	97	72	2.88
	%	%	9	30	32	24	
16. Çalışanlar sağlık koşulları, maaş ve ücret konularındaki haklarını sendikalar yoluyla rahatça alabilirler.	f	f	29	110	81	65	2.82
	%	%	10	37	27	22	
17. Sendikalar ücretleri rekabetli seviyelerin üzerine çıkarmak için uğraşır.	f	f	23	85	86	89	2.76
	%	%	8	28	29	30	
18. Sendikalar çalışanlar arasında işbirliği duygusunu artırır.	f	f	28	82	79	96	2.94
	%	%	9	27	26	32	
19. Sendikalar çalışanların işten ayrılma (işgücü devir) oranını azaltmaktadır.	f	f	19	77	98	91	2.94
	%	%	6	26	33	30	
20. Sendikalar formal (resmi, usulüne uygun) iş kurallarının oluşmasında faydalıdır.	f	f	22	77	91	99	3.12
	%	%	7	26	30	33	
21. Sendikalar demokratik çalışma ortamı sağlamaktadır.	f	f	33	72	94	87	2.99
	%	%	11	21	32	29	

Araştırmada eğitim sendikalarına ilişkin Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin görüşlerini almak için 21 soru sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplara ilişkin yüzde ve frekans dağılımı aşağıda verilmiştir.

1. soru "Sendikalar üyelerinin haklarını etkin olarak korumaktadır." İfadesine katılımcıların %15'si "kesinlikle katılmıyorum" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların %27'si "kararsızım" şeklinde görüş bildirerek en yüksek yüzdeyi oluşturmuşlardır. Katılımcıların %5'si ise "kesinlikle katılıyorum" şeklinde görüş bildirerek en düşük yüzdeyi oluşturmuştur.

2. soru "Sendikalar üyelerinin menfaatlerine karşı duyarlıdır." İfadesine katılımcıların %10'u "kesinlikle katılmıyorum" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların %35'si "katılıyorum" şeklinde görüş bildirerek en yüksek yüzdeyi oluşturmuştur. Katılımcıların %2'si ise "kesinlikle katılıyorum" şeklinde görüş bildirerek en düşük yüzdeyi vermiştir.

3. soru "Sendikalar üyelerine kurum işleyişlerini ile ilgili söz hakkı tanımaktadır." İfadesine katılımcıların %10'u "kesinlikle katılmıyorum" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların %32'si "kararsızım" şeklinde görüş bildirerek en

yüksek yüzdeyi oluşturmuştur. Katılımcıların %2'si ise "kesinlikle katılıyorum" şeklinde görüş bildirerek en düşük yüzdeyi olduğunu göstermiştir.

4. soru "Sendikalar üyelerinin iyi oluş (kişisel gelişim, yaşam doyumu, mutluluk) halleri için ilgi gösterir." İfadesine katılımcıların %30'u " katılıyorum" şeklinde görüş bildirerek en yüksek yüzdeyi oluşturmuşlardır. Katılımcıların %2'si ise "kesinlikle katılıyorum" şeklinde görüş bildirerek en düşük yüzdeyi oluşturmuştur.

5. soru "Sendikaların iş güvencesini iyileştirdiğine inanıyorum." İfadesine katılımcıların %31'i " katılıyorum" şeklinde görüş bildirerek en yüksek yüzdeyi oluşturmuşlardır. Katılımcıların %5'i ise "kesinlikle katılıyorum" şeklinde görüş bildirerek en düşük yüzdeyi vermiştir.

6. soru "Sendikalar çalışanların sosyal haklarını iyileştirdiğine inanıyorum." İfadesine en yüksek oranda katılım %29 ile "katılıyorum" şeklinde en yüksek yüzdeyle görüş bildirmişlerdir. En düşük katılım ise %5'lik oranla "kesinlikle katılıyorum" şeklinde vermiştir.

7. soru "Sendikaların çalışanların terfi şansını arttırdığına inanıyorum." İfadesine en yüksek oranda katılım %32 ile "katılmıyorum" şeklinde en yüksek yüzdeyle görüş bildirmişlerdir. En düşük katılım ise %9'luk oranla "kesinlikle katılıyorum" ifadesiyle göstermiştir.

8. soru "Çalışanların bir sendika tarafından temsil edildiği kurumlarda çalışmak isterim." İfadesine en yüksek oranda katılım %34 ile "katılıyorum" şeklinde en yüksek yüzdeyle görüş bildirmişlerdir. En düşük katılım ise % 6'luk oranla "kesinlikle katılıyorum" ifadesinde olmuştur.

9. soru "Sendikalar ücret adetsizliğini en az seviyeye indirmek için mücadele etmektedir." İfadesine en yüksek oranda katılım %34 ile "katılıyorum" şeklinde en yüksek yüzdeyle görüş bildirmişlerdir. En düşük katılım ise %4'lük oranla "kesinlikle katılıyorum" yüzdesiyle göstermiştir.

10. soru "Sendikalar çalışma koşullarının iyileştirilmesi için çaba göstermektedir." İfadesine en yüksek oranda katılım % 41 ile "katılıyorum" şeklinde en yüksek yüzdeyle görüş bildirmişlerdir. En düşük katılım ise %5'lik oranla "kesinlikle katılıyorum" şeklinde belirtmiştir.

11. soru "Sendikaların yazılı basın ve medyadaki bildirimlerini takip etmekteyim." İfadesine en yüksek oranda katılım %47 ile "katılıyorum" şeklinde en yüksek yüzdeyle görüş bildirmişlerdir. En düşük katılım ise % 4'lük oranla "kesinlikle katılıyorum" ifadesinde olmuştur.

12. soru "Sendikaların yayınlarını takip etmekteyim." İfadesine en yüksek oranda katılım % 42 ile "katılıyorum" şeklinde en yüksek yüzdeyle görüş bildirmişlerdir. En düşük katılım ise % 3'lük oranla "kesinlikle katılıyorum" yüzdesiyle belirtmiştir.

13. soru "Sendikalar sosyal hakların sağlanması ve korunması için girişimlerde bulunmaktadır." İfadesine en yüksek oranda katılım %44 ile "katılıyorum" şeklinde en yüksek yüzdeyle görüş bildirmişlerdir. En düşük katılım ise %4'lük oranla "kesinlikle katılıyorum" ifadesinde olmuştur.

14. soru "Sendika üyesi olan çalışanlar işverene karşı kendisini ve ailesini yasal olarak güvencede olduğunu hissetmektedir." İfadesine en yüksek oranda katılım % 31 ile "katılıyorum" şeklinde en yüksek yüzdeyle görüş bildirmişlerdir. En düşük katılım ise %3'lük oranla "kesinlikle katılıyorum" şeklinde vermiştir.

15. soru "Sendikalar çalışma saatlerinin kurucusudur." İfadesine en yüksek oranda katılım %32 ile "kararsızım" şeklinde en yüksek yüzdeyle görüş bildirmişlerdir. En düşük katılım ise % 3'lük oranla "kesinlikle katılıyorum" ifadesinde olmuştur.

16. soru "Çalışanlar sağlık koşulları, maaş ve ücret konularındaki haklarını sendikalar yoluyla rahatça alabilirler." İfadesine en yüksek oranda katılım %37 ile "katılmıyorum" şeklinde en yüksek yüzdeyle görüş bildirmişlerdir. En düşük katılım ise % 4'lük oranla "kesinlikle katılıyorum" yüzdesiyle belirtmiştir.

17. soru "Sendikalar ücretleri rekabetli seviyelerin üzerine çıkarmak için uğraşır." İfadesine en yüksek oranda katılım %30 ile "katılıyorum" şeklinde en yüksek yüzdeyle görüş bildirmişlerdir. En düşük katılım ise %4'lük oranla "kesinlikle katılıyorum" ifadesiyle açıklanmıştır.

18. soru "Sendikalar çalışanlar arasında işbirliği duygusunu artırır." İfadesine en yüksek oranda katılım %32 ile "katılıyorum" şeklinde en yüksek yüzdeyle görüş

bildirmişlerdir. En düşük katılım ise %4'lük oranla "kesinlikle katılıyorum" ifadesinde olmuştur.

19. soru "Sendikalar çalışanların işten ayrılma (işgücü devir) oranını azaltmaktadır." İfadesine en yüksek oranda katılım % 33 ile "kararsızım" şeklinde en yüksek yüzdeyle görüş bildirmişlerdir. En düşük katılım ise %3'lük oranla "kesinlikle katılıyorum" şeklinde belirtmiştir.

20. soru "Sendikalar formal (resmi, usulüne uygun) iş kurallarının oluşmasında faydalıdır." İfadesine en yüksek oranda katılım % 33 ile "katılıyorum" şeklinde en yüksek yüzdeyle görüş bildirmişlerdir. En düşük katılım ise %3'lük oranla "kesinlikle katılıyorum" ifadesinde olmuştur.

21. soru "Sendikalar demokratik çalışma ortamı sağlamaktadır." İfadesine en yüksek oranda katılım %32 ile "kararsızım" şeklinde en yüksek yüzdeyle görüş bildirmişlerdir. En düşük katılım ise %4'lük oranla "kesinlikle katılıyorum" yüzdesiyle belirtmiştir.

Tablo 4.1. incelendiğinde Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin sendika ve sendikalaşmaya yönelik sorulara vermiş oldukları üst düzey yanıtlar; "Sendikalar sosyal hakların sağlanması ve korunması için girişimlerde bulunmaktadır." maddesine, en yüksek ortalama ($\bar{x}=3,20$) "katılıyorum" düzeyinde; "Sendikalar çalışma koşullarının iyileştirilmesi için çaba göstermektedir." ($\bar{x}=3,14$) "katılıyorum" düzeyinde; "Sendikalar çalışanların işten ayrılma (işgücü devir) oranını azaltmaktadır." maddesine ($\bar{x}=3,12$) "katılıyorum" düzeyinde; "Sendikaların yazılı basın ve medyadaki bildirimlerini takip etmekteyim." maddesine ($\bar{x}=3,11$) "katılıyorum" düzeyinde; "Sendikaların yayınlarını takip etmekteyim." Maddesine ($\bar{x}=3,01$) "katılıyorum" düzeyinde; "Sendikalar formal (resmi, usulüne uygun) iş kurallarının oluşmasında faydalıdır." maddesine ($\bar{x}=2,99$) "katılıyorum" düzeyinde; "Çalışanların bir sendika tarafından temsil edildiği kurumlarda çalışmak isterim." maddesine ($\bar{x}=2,97$) "katılıyorum" düzeyinde; "Sendikalar üyelerinin menfaatlerine karşı duyarlıdır." Maddesine ($\bar{x}=2,95$) "katılıyorum" düzeyinde; "Sendikalar ücretleri rekabetli seviyelerin üzerine çıkarmak için uğraşır." maddesine ($\bar{x}=2,94$)

"katılıyorum" düzeyinde; "Sendikalar çalışanlar arasında işbirliği duygusunu artırır." maddesine ($\bar{x}=2,94$) "Katılıyorum" düzeyinde; "Sendikalar çalışanların sosyal haklarını iyileştirdiğine inanıyorum." maddesine ($\bar{x}=2,90$) "katılıyorum" düzeyinde; "Sendikalar ücret adetsizliğini en az seviyeye indirmek için mücadele etmektedir." maddesine ($\bar{x}=2,90$) "katılıyorum" düzeyinde; "Sendikalar demokratik çalışma ortamı sağlamaktadır." maddesine ($\bar{x}=2,90$) "katılıyorum" düzeyinde; "Sendika üyesi olan çalışanlar işverene karşı kendisini ve ailesini yasal olarak güvencede olduğunu hissetmektedir." Maddesine ($\bar{x}=2,88$) "katılıyorum" düzeyinde; "Sendikalar üyelerine kurum işleyişlerini ile ilgili söz hakkı tanımaktadır." maddesine ($\bar{x}=2,87$) "katılıyorum" düzeyinde; "Sendikalar üyelerinin iyi oluş (kişisel gelişim, yaşam doyumu, mutluluk) halleri için ilgi gösterir." maddesine ($\bar{x}=2,85$) "katılıyorum" düzeyinde; "Sendikaların iş güvencesini iyileştirdiğine inanıyorum." Maddesine ($\bar{x}=2,84$) "katılıyorum" düzeyinde; "Sendikaların çalışanların terfi şansını arttırdığına inanıyorum." maddesine ($\bar{x}=2,84$) "katılıyorum" düzeyinde; "Sendikalar çalışma saatlerinin kurucusudur." maddesine ($\bar{x}=2,82$) "katılıyorum" düzeyinde; "Sendikalar üyelerinin haklarını etkin olarak korumaktadır." maddesine ($\bar{x}=2,78$) "katılıyorum" düzeyinde; "Çalışanlar sağlık koşulları, maaş ve ücret konularındaki haklarını sendikalar yoluyla rahatça alabilirler." maddesine, en düşük ortalama ($\bar{x}=2,76$) "katılıyorum" düzeyinde olmuştur (Tablo 4,1).

Bu sonuçlara göre; anketimizin 13 sorusu olan "Sendikalar sosyal hakların sağlanması ve korunması için girişimlerde bulunmaktadır." maddesine, en yüksek ortalama ($\bar{x}=3,20$) "katılıyorum" düzeyinde olurken, 16 sorusu olan "Çalışanlar sağlık koşulları, maaş ve ücret konularındaki haklarını sendikalar yoluyla rahatça alabilirler." maddesine, en düşük ortalama ($\bar{x}=2,76$) "katılıyorum" düzeyindedir.

4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Araştırmada belirtilen 14 alt probleme ait ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda verilerek sonuçları değerlendirilmiştir.

4.1.1. Alt Problem: Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir? Bu alt probleme ait öğretmenlerin sendikalara yönelik tutumlarının cinsiyete göre t Testi sonuçları Tablo 4.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları.

Cinsiyet	N	X	S	sd	t	p
Kadın	152	61,19	15,53	298	0,018	,98
Erkek	148	61,23	17,70			

*p<.05

Tablo 4.2.'de gösterilen 1.alt probleme ait analiz sonuçları incelendiğinde, öğretmenlerinin sendikalaşmaya yönelik tutumları, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir[t(298) = 0,018, p>.05]. Bu bulgu, bayan ve erkek öğretmenlerin sendikalaşmaya yönelik tutumlarının benzer olduğunu ifade etmektedir (Tablo 4.2).

4.1.2. Alt Problem: Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri yaşa göre farklılık göstermekte midir? Bu alt probleme ait öğretmenlerin sendikalara yönelik tutumlarının yaşa göre Anova sonuçları Tablo 4.3.'de değerlendirilmiştir.

Tablo 4.3. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Yaşa Göre ANOVA Sonuçları.

Yaş	N	X	SS	KT	sd	KO	F	p
20-30 arası	45	63,04	17,13	755,938	296	251.996	0,909	,43
31-40 arası	116	61,50	16,12	82032,359		277.136		
41-50 arası	104	61,47	16,04	82788,347				
51 ve üzeri	35	57,11	19,32					

*p<.05

Tablo 4.3.'de gösterilen 2.alt probleme ait analiz sonuçları incelendiğinde sendikaya yönelik tutumlarının öğretmenlerin yaşlarına göre farklılaşmadığını göstermektedir [F(3-296) =909, p>.05]. Bu bulgu, farklı yaşlarda görev yapmakta olan sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin sendikalaşmaya yönelik tutumlarının benzer olduğunu göstermektedir. Bir başka ifadeyle, sendikaya yönelik tutuda yaşın bir etkisi görülmemektedir (Tablo 4.3).

4.1.3. Alt Problem: Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri okuldaki görevine göre farklılık göstermekte midir? Bu alt probleme ait öğretmenlerin sendikalara yönelik tutumlarının okuldaki görevlerine göre Anova sonuçları Tablo 4.4. 'de gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Okuldaki Görevlerine Göre ANOVA Sonuçları.

Görev	N	X	SS	KT	sd	KO	F	p
Müdür	14	61,21	15,52	511,960	297	255.980	0,924	,39
Müdür yrd.	14	66,57	8,67	82276,387		277.025		
Öğretmen	272	60,82	16,98	82788,347				

*p<.05

Tablo 4.4.'de gösterilen 3.alt probleme ait analiz sonuçları incelendiğinde, öğretmenlerin sendikalaşmaya yönelik tutumlarının okuldaki görev yapma durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir[F(2- 297) = 924, p>.05]. Bu bulgu, okullarda müdür, müdür yardımcısı ve öğretmen olarak görev yapan kişilerin sendikaya yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığını ortaya koymaktadır Tablo (4.4).

4.1.4. Alt Problem: Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri branşa göre farklılık göstermekte midir? Bu alt probleme ait öğretmenlerin sendikalara yönelik tutumlarının branşlarına göre t Testi sonuçları Tablo 4.5.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Branşlarına Göre t Testi Sonuçları

Branş	N	X	S	sd	t	p
Sosyal Bilgiler	50	56,74	13,12	298	2,094	,03
Sınıf Öğretmenliği	250	62,10	17,13			

*p<.05

Tablo 4.5.'de gösterilen 4.alt probleme ait analiz sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarının meslekteki branşlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir[t(2-298) = 2, 094, p<.05]. Bu bulgu, sınıf öğretmeni ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarında farklılık olduğunu ortaya koymaktadır. Bir başka ifadeyle, sınıf öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarının sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarına göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4.5).

4.1.5. Alt Problem: Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri kıdeme göre farklılık göstermekte midir? Bu alt probleme ait öğretmenlerin sendikalara yönelik tutumlarının meslekteki kıdemlerine göre ANOVA sonuçları Tablo 4.6.'da verilmiştir.

Tablo 4.6. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Meslekteki Kıdemlerine Göre ANOVA Sonuçları.

Kıdem	N	X	SS	KT	sd	KO	F	p
0-5 yıl	32	64,71	16,45	1051,577	295	262.894	0,949	,43
6-10 yıl	58	63,00	16,41	81736,769		277.074		
11-15 yıl	50	60,00	14,45	82788,342				
16-20 yıl	43	62,30	17,00					
21 yıl ve üzeri	117	59,48	17,52					

*p<.05

Tablo 4.6.'de gösterilen 5.alt probleme ait analiz sonuçları incelendiğinde, öğretmenlerin sendikalaşmaya yönelik tutumlarının meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir[F(4-295) = 949, p>.05]. Bu

bulgu, okullarda farklı kıdemlerde görev yapmakta olan sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarının benzerlik gösterdiği belirlenmiştir.

4.1.6. Alt Problem: Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri medeni duruma göre farklılık göstermekte midir? Bu alt probleme ait öğretmenlerin sendikalara yönelik tutumlarının medeni durumlarına göre t Testi sonuçları Tablo 4.7.'de değerlendirilmiştir.

Tablo 4.7. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Medeni Durumlarına Göre t Testi Sonuçları

Medeni Durum	N	X	S	sd	t	p
Evli	262	60,54	16,25	298	1,82	,07
Bekâr	38	65,78	18,65			

*p<.05

Tablo 4.7.'de gösterilen 6.alt probleme ait analiz sonuçları incelendiğinde, öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarının medeni duruma göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir [$t(2-298) = 1.82, p>.05$]. Bu bulgu, okullarda bekâr ve evli olarak görev yapmakta olan sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarının benzer olduğunu ortaya koymaktadır (Tablo 4.7.).

4.1.7. Alt Problem: Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri bulunduğu kurumda çalışma süresine göre farklılık göstermekte midir? Bu alt probleme ait öğretmenlerin sendikalara yönelik tutumlarının kurumda çalışma sürelerine göre Anova sonuçları Tablo 4.8.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.8. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Kurumda Çalışma Sürelerine Göre ANOVA Sonuçları.

Çalışma Süreleri	N	X	SS	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
1-5 yıl arası	209	61,74	15,77	2790,979	296	930.326	3,44	,017	6-10 yıl
6-10 yıl arası	57	64,10	16,41	79997,368		270.261			16 yıl üz.
11-15yıl arası	12	53,83	18,92	82788,347					
16 yıl ve üzeri	22	52,68	20,97						

*p<.05

Tablo 4.8.'de gösterilen 7.alt probleme ait analiz sonuçları incelendiğinde, öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarının kurumda çalışma sürelerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir [$F(3-296) = 3,442, p < .05$]. Bu bulgu, kurumda farklı yıllarda görev yapmakta olan sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarında farklılık olduğunu ortaya koymaktadır. Kurumdaki çalışma sürelerine ilişkin tutum puan ortalamaları incelendiğinde, 6 ile 10 yıl arasında görev yapmakta olan öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarının 16 yıl ve üzerinde görev yapmakta olan öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarına göre daha olumlu olduğu ortaya konmuştur.

4.1.8. Alt Problem: Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri öğrenim durumuna göre farklılık göstermekte midir? Bu alt probleme ait öğretmenlerin sendikalara yönelik tutumlarının öğrenim durumuna göre Anova sonuçları Tablo 4.9.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.9. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Öğrenim Durumu	N	X	SS	KT	sd	KO	F	p
Ön lisans	47	58,48	18,75	1499,396	296	749.698	2,740	,06
Lisans	240	62,25	15,93	80991,661		273.620		
Lisansüstü	12	52,58	19,38	82494,057				

* $p < .05$

Tablo 4.9.'de gösterilen 8.alt probleme ait analiz sonuçları incelendiğinde, öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarının öğrenim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir [$F(2-296) = 2.740, p > .05$]. Bu bulgu, farklı öğrenim durumunda görev yapmakta olan sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarının benzer olduğunu göstermektedir (Tablo 4.9.).

4.1.9. Alt Problem: Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri tanıdıkları eğitim kolunda faaliyet gösteren sendika sayısına göre farklılık göstermekte midir? Bu alt probleme ait öğretmenlerin sendikalara yönelik tutumlarının farklı sendika tanıma durumlarına göre Anova Sonuçları Tablo 4.10.'da verilmiştir.

Tablo 4.10. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Farklı Sendika Tanıma Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları

Sendika Tanıma	N	X	SS	KT	sd	KO	F	p
Bir	17	69,05	15,12	1254,225	290	313.556	3,12	,34
İki	24	62,33	19,90	80971,219		279.211		
Üç	90	60,41	18,36	82225,444				
Dört	90	61,62	13,76					
Beş ve üzeri	74	60,00	17,08					

*p<.05

Tablo 4.10.'de gösterilen 9.alt probleme ait analiz sonuçları incelendiğinde, öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarının farklı sendika tanıma durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir [$F(4-290) = 3.12, p>.05$]. Bu bulgu, farklı sendika tanıyan sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya karşı tutumlarının benzer olduğunu göstermektedir (Tablo 4.10.).

4.1.10. Alt Problem: Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri sendikalara üye olup olmamaları durumuna göre farklılık göstermekte midir? Bu alt probleme ait öğretmenlerin sendikalara yönelik tutumlarının sendikaya üye olma durumuna göre t Testi sonuçları Tablo 4.11.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.11. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Sendikaya Üye Olma Durumuna Göre t Testi Sonuçları.

Üye Durumu	N	X	S	sd	t	p
Evet	238	62,97	15,88	298	3,675	,00
Hayır	62	54,43	17,83			

**p<.01

Tablo 4.11.'de gösterilen 10.alt probleme ait analiz sonuçları incelendiğinde, öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarının sendikaya üye olma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir [$t(2-298) = 3.675, p<.01$]. Bu bulgu, sendikaya üye olan sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarının sendikaya üye olmayan sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarına göre daha olumlu olduğunu göstermektedir (Tablo 4.11.).

4.1.11. Alt Problem: Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri sendikalara üyelik yıllarına göre farklılık göstermekte midir? Bu alt probleme ait öğretmenlerin sendikalara yönelik tutumlarının sendikaya üye olma yılına göre ANOVA sonuçları Tablo 4.12.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.12. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Sendikaya Üye Olma Yılına Göre ANOVA Sonuçları.

Üye Yılı	Olma	N	X	SS	KT	sd	KO	F	p
1 yıl		37	62,97	18,84	375,376	236	93.844	3,58	,83
2 yıl		19	59,36	15,85	61840,026		262.034		
3-5 yıl arası		50	63,74	15,44	62215,402				
6-10 yıl arası		58	64,12	14,44					
10 yıl ve üzeri		77	62,42	16,59					

*p<.05

Tablo 4.12.'de gösterilen 11. alt probleme ait analiz sonuçları incelendiğinde, öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarının sendikaya üye olma yılına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir [$F(4-236) = 3.58$, $p > .05$]. Bu bulgu, sendikada farklı yıllarda üye olan sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarında farklılık olmadığını göstermektedir (Tablo 4.12.).

4.1.12. Alt Problem: Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri arkadaşlarını sendikalara üye olmalarını önerme durumuna göre farklılık göstermekte midir? Bu alt probleme ait öğretmenlerin sendikalara yönelik tutumlarının bir başkasına sendikalı olmayı önerme durumuna göre t Testi sonuçları Tablo 4.13.'de verilmiştir.

Tablo 4.13. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Bir Başkasına Sendikalı Olmayı Önerme Durumuna Göre t Testi Sonuçları.

Başkasına Önerme	N	X	S	sd	t	p
Evet	206	65,89	14,23	293	8,323	,00
Hayır	89	50,08	16,56			

****p<.01**

Tablo 4.13.'de gösterilen 12.alt probleme ait analiz sonuçları incelendiğinde, öğretmenlerin göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir[t(2-293) = 8.323, p<.01]. Bu bulgu, bir başkasına sendikayı öneren öğretmenlerin sendikaya karşı tutumlarının sendikayı bir başkasına önermeyen öğretmenlerin tutumlarına göre daha olumlu olduğu ortaya konmuştur.

4.1.13. Alt Problem: Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri şimdiye kadar kaç farklı sendikaya üye olmalarına göre farklılık göstermekte midir? Bu alt probleme ait öğretmenlerin sendikalara yönelik tutumlarının geçmişte farklı sendikalara üye olma durumlarına göre ANOVA sonuçları Tablo 4.14.'de değerlendirilmiştir.

Tablo 4.14. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Geçmişte Farklı Sendikalara Üye Olma Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları.

Farklı Sendika	N	X	SS	KT	sd	KO	F	p
Bir	190	62,48	17,03	1190,097	259	396.699	2,17	,22
İki	62	60,30	14,83	70205,059		271.062		
Üç	7	52,28	16,88	71395,156				
Dört	4	61,54	8,2					

***p<.05**

Tablo 4.13.'de gösterilen 13.alt probleme ait analiz sonuçları incelendiğinde, öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarının farklı sendika durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir[F(3-259) = 2.17, p>.05]. Bu bulgu, geçmişte farklı sendikalara üye olan sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarının benzer olduğunu ortaya koymaktadır (Tablo 4.13.).

4.1.14. Alt Problem: Öğretmenlerin, eğitim sendikaları hakkındaki görüşleri ailelerinde kamu sendikalarına üye olanların bulunması durumuna göre farklılık göstermekte midir? Bu alt probleme ait öğretmenlerin sendikalara yönelik

tutumlarının ailede sendikaya üye olma durumuna göre t Testi sonuçları Tablo 4.15.'de verilmiştir.

Tablo 4.15. Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Tutumlarının Ailede Sendikaya Üye Olma Durumuna Göre t Testi Sonuçları.

Ailede üye Durumu	N	X	S	sd	t	p
Evet	146	62,13	15,90	297	0,928	,35
Hayır	153	60,34	17,36			

***p<.05**

Tablo 4.15.'de gösterilen 14.alt probleme ait analiz sonuçları incelendiğinde,öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarının ailede sendikaya üye olma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir [$t(2-297) = 928, p>.05$]. Bu bulgu, ailesinde sendikaya olan öğretmenlerle olmayan öğretmenler arasında sendikaya yönelik tutum arasında manidar bir farklılık olmadığını göstermektedir (Tablo 4.15.)

4.2. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Araştırma konumuz olan, Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren; sosyal bilgiler öğretmeni, sınıf öğretmeni ve yöneticilerin kişisel bulgularına ait sorulara verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar genel olarak şunlardır;

1) Araştırmaya katılan katılımcıların, çoğunluğunu (%51'ini) bayan öğretmenler ve yöneticiler ,(% 49' unu) erkek öğretmenler ve yöneticiler oluşturmaktadır.

2) Araştırmaya katılan katılımcıların, çoğunluğunu (%83'ünü) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren sınıf öğretmeni olan öğretmen ve yöneticiler oluşturmaktadır. Sosyal

Bilgiler öğretmenleri ve branşı sosyal bilgiler olan yöneticiler ise araştırmanın % 17'sini oluşturarak yer almaktadır.

3) Araştırmaya katılan katılımcıların, çoğunluğunu (% 37'sini) 31-40 yaş aralığında Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin oluşturduğu görülmektedir. Üst düzey diğer yaş aralıklarının yüzdelik oranları ise; 41-50 yaş aralığı (%35'ini), 20-30 yaş aralığı (%15'ini), 51 yaş ve üzeri yaşlarda görev yapan katılımcıların araştırmanın (%13'ünü) oluşturdukları görülmüştür.

4) Araştırmaya katılan katılımcıların, çoğunluğunu (% 90'nını) öğretmenler, % 5'ini okul müdürleri ve %5'ini okul müdür yardımcıları olmak üzere %10'unu yöneticilerin oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5) Araştırmaya katılan katılımcıların, çoğunluğunu (% 39'unu) mesleğinde 21 ve üzeri kıdeme sahip öğretmen ve yöneticilerin, %19'unu 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmen ve yöneticilerin, %17'sini 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmen ve yöneticilerin, %14'ünü 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmen ve yöneticilerin, %11'ini ise 0-5 yıl kıdeme sahip öğretmen ve yöneticilerin oluşturduğu ortaya çıkmıştır.

6) Araştırmaya katılan katılımcıların, aynı kurumda çalışanların çoğunluğunu (% 70'ini) 1-5yıldır çalışan öğretmen ve yöneticiler, %19'unu 6-10 yıldır aynı kurumda çalışan öğretmen ve yöneticiler, %7'sini 16 ve üzeri yıldır aynı kurumda çalışan öğretmen ve yöneticiler, %4'ünü ise 11-15 yıldır aynı kurumda çalışan öğretmen ve yöneticilerin oluşturduğu görülmüştür.

7) Araştırmaya katılan katılımcıların, çoğunluğunu (% 80'ini) öğrenim durumu lisans mezunu olan öğretmen ve yöneticiler, %16'sını öğrenim durumu ön lisans olan öğretmenler ve yöneticiler, %4'ünü de öğrenim durumu lisansüstü düzeyde olan öğretmen ve yöneticilerden oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır.

8) Araştırmaya katılan katılımcıların, çoğunluğunu (%30'unu) eğitim hizmet kolunda faaliyet gösteren üç ve dört sendikayı tanıyan öğretmen ve yöneticilerin,% 25'ini beş

ve üzeri eğitim hizmet kolunda faaliyet gösteren sendikayı tanıyan öğretmen ve yöneticilerin, % 8'ini iki eğitim hizmet kolunda faaliyet gösteren sendikayı tanıyan öğretmen ve yöneticilerin, %6'sını bir eğitim hizmet kolunda faaliyet gösteren sendikayı tanıyan öğretmen ve yöneticilerin oluşturduğu görülmektedir.

9) Araştırmaya katılan katılımcıların, çoğunluğunu (% 32'sini) 10 ve üzeri yıldır sendika üyesi olan öğretmen ve yöneticilerin, % 25'ini 6-10 yıldır sendika üyesi olan öğretmen ve yöneticilerin,%20'sini 3-5 yıldır sendika üyesi olan öğretmen ve yöneticilerin, %8'ini iki yıldır sendika üyesi olan öğretmen ve yöneticilerin,% 15'ini bir yıldır sendika üyesi olan öğretmen ve yöneticilerin oluşturduğu ortaya çıkmıştır.

10) Araştırmaya katılan katılımcıların, çoğunluğunu (%72'sini) ilk üye olduğu sendikada üyeliğine devam eden öğretmen ve yöneticilerin, %23'ünü sendika değiştirerek iki farklı sendikaya üye olan öğretmen ve yöneticilerin, % 3'ünü sendika değiştirerek üç farklı sendikaya üye olan öğretmen ve yöneticilerin, % 2'sini sendika değiştirerek dört ve üzeri sayıda farklı sendikaya üye olan öğretmen ve yöneticilerin oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

11) Araştırmaya katılan katılımcıların, çoğunluğunu (%70'ini) bir başkasına sendikalı olmayı öneren öğretmen ve yöneticilerin, %30'unu ise bir başkasına sendikalı olmayı önermeyen öğretmen ve yöneticilerin oluşturduğu görülmüştür.

12) Araştırmaya katılan katılımcıların, çoğunluğunu (%51'ini) ailesinde kamu sendikası üyesi bulunmayan öğretmen ve yöneticilerin,% 49'unu ise ailesinde kamu sendikası üyesi bulunan öğretmen ve yöneticilerin oluşturduğu ortaya çıkmıştır.

13) Araştırmaya katılan katılımcıların, çoğunluğunu (%87'sini) medeni durumu evli durumda olan öğretmen ve yöneticilerin, %13'ünü ise medeni durumu bekar durumda olan öğretmen ve yöneticilerin oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

14) Araştırmaya katılan katılımcıların, çoğunluğunu (% 79'unu) sendikalara üye olan öğretmen ve yöneticilerin, %21'ini ise sendikalara üye olan öğretmen ve yöneticilerin oluşturduğu görülmüştür.

V. BÖLÜM

5. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan verilerin literatürle olan benzerlikleri ve farklılıkları tartışılmış, sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin, sendikalaşma ve sendikalara yönelik görüşlerini öğrenmek amacıyla yöneltilen 21 soruya verilen cevaplardan çeşitli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bu sonuçların ne anlama geldiği, literatürle olan benzerlik ve farklılıkları tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticiler, sağlık koşullarının iyileştirilmesi, maaş ve ücret konularında sendikaların öğretmenlerin haklarını etkin olarak koruyamadığını düşünmektedir. Katılımcılar, sendikaların özlük haklarını geliştirmek için işveren konumunda bulunan devletin yürütme görevini yapan hükümetlerden taleplerde bulunduğunu kabul etmektedirler. Fakat sendikaların taleplerini yasa yapıcılara kabul ettirmede yetersiz kaldıklarını düşünmektedirler.

Cooper (2000)'in yapmış olduğu araştırmada sendikaların ülkelerin eğitim sistemini; finansman kaynağı, politik kontrol odağı, politik bağlar ve mesleki hak ve sorumluluklar bakımından etkilediği aktarılmıştır. Ayrıca Baysal (2006)'ın ve Demir (2013)'in araştırmalarında "öğretmenler sahip oldukları haklarının savunulması için örgütlenmelidir" önermesine ait görüşler 4,662 gibi yüksek bir ortalamaya sahiptir. Dolayısıyla sendikalaşma ve sendikalara yönelik öğretmen görüşlerinin benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Ayrıca Taş (1995)'in araştırmasında öğretmenlerin özlük haklarına ilişkin sendikalardan en önemli beklentileri, onların ekonomik anlamda sahip oldukları

haklarının düzenlenmesindeki katkısıdır bulgusuyla örtüştüğü görülmektedir. Aynı sonuç Karabulut (1997)'un memurlar sendikal haklarının sağlanmasını, bu sendikal hakların grev ve toplu iş sözleşmesi gibi haklarını da kapsamaması gerektiği görüşündedirler bulgusunu da desteklemektedir.

Yine bu sonuç Yıldırım (2007)'ın araştırmaya katılan sendika üyelerinin %32,2'si öğretmenlerin ekonomik durumlarının iyileştirilmesi için çalışmalar yapmayı ve %27,8'i öğretmenlerin özlük haklarının geliştirilmesini sağlamayı sendikaların en önemli işlevi olarak görmüşlerdir. Bu bulgular ve Yıldırım (2007)'ın araştırmaya katılan sendikal öğretmenler, sendikalara yönelik öncelikli taleplerinde %67,8'i ekonomik, sosyal hak ve çıkarlarımızın korunması ve geliştirilmesini belirttikleri bulgusuyla da örtüşmektedir.

Aynı zamanda Çınar (2008)'ın yaptığı araştırmada da benzer bir sonuç elde edilmiştir. Araştırmada katılımcılar; okullarda sendikal faaliyetlerin daha çok üye yapma ve üyelik iptalleri şeklinde sürüyor olması, sosyo-kültürel faaliyetlerinin sadece kendi sendikalarına üye olan öğretmenlere yönelik olması ve öğretmenlerin özlük haklarında yaşanan kayıplar gibi nedenlerle sendikaları mesleki gelişim açısından, hizmet içi faaliyetleri bakımından ve öğretmenlerin özlük haklarını geliştirmede eleştirerek yetersiz görmektedirler.

Yine literatürde yer alan çalışmalarda; Hoxby (1996) ve Moe (2001)'da sendikaları üyeleri için daha iyi ücret için mücadele eden örgütler olarak ifade etmişlerdir. Erdem (1996)'ın yaptığı araştırmada ise öğretmenler sendikalardan ortak mesleki, ekonomik, özlük hak ve çıkarlarını koruyup geliştirmelerini beklediği şeklinde benzer sonuca ulaşıldığı görülmektedir. Aidt ve Tzannatos (2002)'un Dünya Bankası'na hazırlamış olduğu sendikaların iş yaşamına etkisi konulu raporda ise sendikalı olan çalışanların ücretlerinin sendikalı olmayanlardan daha fazla olduğu ifade edilmiştir. Ancak ülkemizde sendika üyesi olan çalışanlara sendika üyesi olmayan çalışanlardan farklı olarak sadece üç ayda bir defa 60 TL toplu sözleşme ikramiyesi verilmektedir.

Araştırmanın sonuçları, Cooper (2000), Hoxby (1996), Moe (2001), Erdem (1996), Demir (2013), Yıldırım (2007), Karabulut (1997), Taş (1995), Baysal

(2006) ve Çınar(2008)'in araştırmalarındaki bulgular çalışmamızı destekler niteliktedir. Bu duruma göre; rretmenler aldıkları maaşlarını emeklerinin karşılığı olarak görmemekte ve sendikaları özlük haklarının geliştirilmesi konusunda yetersiz buldukları anlamına gelebilir.

Araştırmanın diğer önemli sonucu, araştırmada Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren rretmen ve yöneticiler sendikaların eğitimle ilgili kararlarda söz sahibi olması ve üyelerine kurum işleyişlerini ile ilgili söz hakkı tanınması gerektiğini dşunmektedirler. Karakaya (2001)'nin araştırmasında, rretmenler, sendikal örgütlenme sebepleri arasında eğitimin temel sorunlarının zmne katkı yapmaları ve eğitimle ilgili alınan kararlara katıldıklarını belirtmektedir. Top (1999)'un araştırmasında da eğitim sendikalarında görev yapan yöneticilerin, eğitim sendikalarının eğitimle ilgili alınan kararlara katılımının yetersiz düzeyde olduğunu belirtmeleri araştırmamızda ortaya konana sonucu desteklemektedir.

Ayrıca Baysal (2006)'ın çalışmasında, örnekleme yer alan rretmen ve yöneticilerin ye oldukları veya olmayı düşündükleri sendikalardan öncelik olarak eğitimle ilgili kararlarda söz sahibi olmasını düşündüklerini belirtmeleri ve Taş (1995)'in araştırmasında, örnekleme yer alarak araştırmaya katılan rretmen ve sendika yöneticilerinin, sendikalardan beklentileri arasında eğitim sistemindeki problemlerin zme kavuşturulmasında MEB'e destek olunmasını belirtmeleri de araştırmanın bu bulgusunu destekler niteliktedir.

Araştırmanın sonuçları, Karakaya (2001), Top (1999), Taş (1995) ve Baysal (2006)'in araştırmalarındaki bulgular çalışmamızı destekler niteliktedir. Bu durum; rretmenlerin sendikaları sosyal katılım aracı olarak gördükleri, düşüncelerini serbestçe sendikalar aracılığı ile iletmek istedikleri anlamına gelebilir. Araştırmanın diğer bir önemli sonucu, araştırmaya katılan sosyal bilgiler dersine giren rretmen ve yöneticiler, sendikaların demokratik çalışma ortamı sağladığını düşünmektedirler.

Aksoy (2013)'un lise rretmenleri üzerine yaptığı araştırmada örnekleme katılan rretmen ve yöneticiler demokratik bir toplum olabilmek için sendikal anlamda örgütlenmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca Baysal(2006)'ın araştırmasında, demokratik değerlere ait rretmen görüşlerinin 4,43 ortalamaya sahip olması araştırmanın bu yöndeki bulgusunu desteklemektedir.

Yine Taş (1995)'in çalışmasında araştırmaya katılan öğretmenler ve yöneticilerin, sendika yöneticilerinin üyelerce seçilmesi ve sendikaların yönetiminde katılımı ön planda tutan daha demokratik bir ortamın oluşturulması gerektiği yönündeki beklentileri de araştırmamızı destekler niteliktedir. Bu durum; öğretmenlerin çalıştığı kurumda ve sendikalarda demokratik değerleri benimsediğini ve sahip çıktığını gösterebilir. Araştırmanın diğer bir önemli sonucu, Araştırma cinsiyet değişkeni bakımından değerlendirildiğinde, kadın ve erkek arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Gökçe (2009)'nin yaptığı araştırmada cinsiyet değişkeni bakımından kadın ve erkek arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu durum araştırmamızı destekler niteliktedir. Ancak geçmiş yıllarda yapılan çalışmalarda Boyacı (1994), Demir (2013), Çınar (2008), Tok (1996) ve Baysal (2006)'da cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. Bu durum sendikalaşma ve sendikalar hakkında bayan öğretmen ve yöneticilerin erkek öğretmen ve yöneticilerle benzer düşünmeye başladıkları anlamına gelebilir.

Araştırmanın bir diğer önemli sonucu, öğretmenlerin sendikalaşma ve sendikalar hakkındaki görüşlerinin kişisel değişkenlerden biri olan mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermediğidir. Bu konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde;

Erkılıç (2004)'in çalışmasında ulaştığı, ortaöğretim kurumlarında çalışan iş görenlerin kıdeme göre sendikal örgütlenme istekliliklerinin "planlama ve işe alma, eğitim ve geliştirme, iş ilişkileri, değerlendirme ve ödeme, sağlık ve sosyal güvenlik, ayırma ve okulun eğitim programının yönetimi" boyutlarına ait ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulgusu araştırmanın bu sonucunu destekler niteliktedir.

Yine Aksoy (2013)'un yaptığı araştırmada mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgu da araştırmanın sonucuna benzer nitelik taşımaktadır.

Gökçe (2009)'nin yaptığı araştırmada ise mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmada, 20-24 yıl kıdemi olan

öğretmenlerin sendikalara bakışları 10-14 yıl ve 15-19 yıl kıdeme sahip öğretmenlerden daha olumsuz olduğu görülmektedir.

Bu sonuca göre Gökçe (2009)'nin yaptığı araştırma ile bulgular çelişmektedir. Ancak demokratik değerlerin yüceldiği, sivil toplum örgütlerinin önem kazandığı günümüz dünyasında kıdemi yükselmiş öğretmen ve idarecilerinde sendikalaşma ve sendikalara bakış açısının olumluya döndüğü, artık az kıdeme sahip meslektaşları ile benzer düşündükleri söylenebilir.

Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç, sosyal bilgiler dersine giren öğretmen ve yöneticilerin, sendikalaşma ve sendikaya ilişkin görüşlerinin "herhangi bir sendikaya üye olup olmama durumuna" göre anlamlı bir farklılık gösterdiğiidir.

Erkılıç (2004)'ın çalışmasında ulaştığı, sendikalara üye olan iş görenlerin araştırma konusu edilen tüm boyutlarda sendikal örgütlenme istekliliklerini etkileyen etmenlere ilişkin puanların aritmetik ortalamalarının, üye olmayan iş görenlerden daha yüksek olması araştırmanın bu bulgusunu destekler niteliktedir. Yine Gökçe (2009)'nin yaptığı çalışmada herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenlerin sendikalara karşı genel olarak olumsuz bir tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Yasan (2012), ise yürüttüğü çalışmada sendikaların yeni üyeler için bir cazibe merkezi oluşturamadığı ifade etmiştir. Araştırmanın bulgularında öğretmenlerin kendilerinden kaynaklanan nedenler açısından sendika üyesi olmayan katılımcıların sendikalara üye olmama düzeyleri, sendika üyesi olan katılımcıların daha yüksektir. Bu durumun temel kaynağı diğer araştırmalar ile ortak olarak sendika üyesi olmayan katılımcıların hâlihazırda sendika üyeliklerinin bulunmaması ve sendika üyesi olmayan katılımcıların sendikalara olan olumsuz bakışı olarak ifade etmiştir. Bu durum; sendikalı öğretmen ve yöneticilerin sendikalı olmaktan mutlu oldukları anlamına gelebilir.

Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç, Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin branş değişkenine göre sendikalaşma ve sendikalara ilişkin görüşleri incelendiğinde anlamlı bir fark bulunduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler dersine giren sınıf öğretmenlerinin, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikalaşma ve

sendikalara ilişkin görüşlerinden daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu durum, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikalara daha eleştirel baktığı anlamına gelebilir.

Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç, Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin, Sendikaları tanıma değişkenine göre öğretmenlerin sendikalaşma ve sendikalara ilişkin görüşleri incelendiğinde anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Ayrıca katılımcıların çoğunluğunun üç ve dört sendikayı tanıdıkları görülmektedir.

Gökçe (2009)'nin yaptığı araştırmada sendika tanıma değişkenine göre herhangi bir anlamlı fark ortaya çıkmamıştır. Bu bulgu araştırmamızı destekler niteliktedir. Fakat Aldatmaz (2002)'in yaptığı çalışmada öğretmenler 4 eğitim sendikasını yakından tanırken; Gül (2007)'ün yaptığı araştırmada öğretmenler 3 eğitim sendikasını yakından tanıdığı görülmekte ve bir sendika tanıyan katılımcılar ile iki ve üzeri sendika tanıyan katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu bulgu ise araştırmamız ile çelişmektedir. Bu durum; öğretmenlerin sendikaların çoğunu tanımadıkları ve sendikaları araştırmadıkları anlamına gelebilir.

5.2. Sonuç

Sonuç başlığı altında, araştırmanın bulgularına dayalı olarak; araştırmaya katılan, Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmenlerin bağımlı sorulara verdiği cevapların frekans, yüzde ve ortalama dağılımlarına ilişkin sonuçlara ve alt problemlere ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

5.2.1. Sosyal Bilgiler Dersine Giren Katılımcıların Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, ve Ortalama Dağılımlarına İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde, öğretmen ve yönetici katılımcıların bağımlı sorulara verdiği cevaplardan üst düzey ilk üç ve alt düzey en son üç frekans, yüzde ve ortalama dağılımlarına ilişkin sonuçlar verilmektedir.

- 1) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilik görevi yapan, katılımcılar, en çok sendikaların sosyal hakların sağlanması ve korunması için girişimlerde bulunduğu görülmektedir.
- 2) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilik görevi yapan katılımcılar, en çok sendikaların çalışma koşullarının iyileştirilmesi için çaba gösterdiği görüşünü bildirmişlerdir.
- 3) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilik görevi yapan katılımcılar, en çok sendikaların çalışanların işten ayrılma (işgücü devir) oranını azalttığı görüşünü bildirmişlerdir.
- 4) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilik görevi yapan katılımcılar, sendikaların çalışma saatlerinin korunması konusunda yetersiz kaldıkları görüşünü bildirmişlerdir.
- 5) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilik görevi yapan katılımcılar, sendikaların üyelerinin haklarını etkin olarak korumada yetersiz kaldıkları görüşünü bildirmişlerdir.
- 6) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilik görevi yapan katılımcılar, sağlık koşulları, maaş ve ücret konularındaki haklarını sendikalar yoluyla rahatça alabileceğine görüşünü bildirmişlerdir.

5.2.2. Alt Problemlere İlişkin Sonuçlar

- 1) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin, sendikalaşmaya yönelik tutumları incelendiğinde; cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuç bayan ve erkek öğretmenlerin sendikalaşmaya yönelik tutumlarının benzer olduğunu ortaya koymaktadır.
- 2) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin, sendikalaşmaya yönelik tutumları incelendiğinde; yaşlarına göre farklılaşmadığını görülmektedir. Bu sonuç, farklı yaşlarda görev yapmakta olan sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin sendikalaşmaya yönelik tutumlarının benzer olduğunu göstermektedir. Bir başka ifadeyle, sendikaya yönelik tutumda yaşın bir etkisi görülmemektedir.

3) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin, sendikalaşmaya yönelik tutumları incelendiğinde; okuldaki görev yapma durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, okullarda müdür, müdür yardımcısı ve öğretmen olarak görev yapan kişilerin sendikaya yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığını ortaya koymaktadır.

4) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin, sendikalaşmaya yönelik tutumları incelendiğinde; meslekteki branşlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, sınıf öğretmeni ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarında farklılık oluşunu ortaya koymaktadır. Sınıf öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarının sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarına göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin, sendikalaşmaya yönelik tutumları incelendiğinde; meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla okullarda farklı kıdemlerde görev yapmakta olan sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarının benzer olduğu ortaya çıkmıştır.

6) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin, sendikalaşmaya yönelik tutumları incelendiğinde; medeni duruma göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla okullarda bekâr ve evli olarak görev yapmakta olan Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarının benzer olduğu görülmektedir.

7) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin, sendikalaşmaya yönelik tutumları incelendiğinde; kurumda çalışma sürelerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, kurumda farklı yıllarda görev yapmakta olan sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarında farklılık olduğunu ortaya koymaktadır. Kurumdaki çalışma sürelerine ilişkin tutum puan ortalamaları incelendiğinde, 6 ile 10 yıl arasında görev yapmakta olan öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarının 16 yıl ve üzerinde görev yapmakta olan öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarına göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

8) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin, sendikalaşmaya yönelik tutumları incelendiğinde; öğrenim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla farklı öğrenim durumunda görev yapmakta olan sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarının benzer olduğu görülmektedir.

9) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin, sendikalaşmaya yönelik tutumları incelendiğinde; farklı sendika tanıma durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla farklı sendika tanıyan sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya karşı benzer tutumları olduğu görülmektedir.

10) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin, sendikalaşmaya yönelik tutumları incelendiğinde; sendikaya üye olma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, sendikaya üye olan sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarının sendikaya üye olmayan sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarına göre daha olumlu olduğunu ortaya koymaktadır.

11) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin, sendikalaşmaya yönelik tutumları incelendiğinde; sendikaya üye olma yılına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre, sendikaya farklı yıllarda üyeliklerini sürdüren sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarında farklılık olmadığı görülmektedir.

12) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin, sendikalaşmaya yönelik tutumları incelendiğinde; öğretmenlerin arkadaşlarına sendikalı olmayı önerme durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla bir başkasına sendikayı öneren öğretmenlerin sendikaya karşı tutumlarının, sendikayı bir başkasına önermeyen öğretmenlerin tutumlarına göre daha olumlu olduğu ortaya konmuştur.

13) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin, sendikalaşmaya yönelik tutumları incelendiğinde; öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarının farklı sendikalara üye olma durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna

ulaşmıştır. Bu sonuç ise, geçmişte farklı sendikalara üye olan sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sendikaya yönelik tutumlarının benzer olduğunu ortaya koymaktadır.

14) Sosyal Bilgiler Dersi'ne giren öğretmen ve yöneticilerin, sendikalaşmaya yönelik tutumları incelendiğinde; öğretmenlerin sendikaya yönelik tutumlarının ailede sendikaya üye olma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre ise, ailesinde sendikaya olan öğretmenlerle olmayan öğretmenler arasında sendikaya yönelik tutum arasında manidar bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

5.3. Öneriler

- Eğitim sendikaları, üyelerinin mesleki gelişimlerine yönelik hizmet içi eğitim faaliyetlerini artırmalıdır. Üyelerine ihtiyaç anketleri yaparak ihtiyaçları tespit ederek, faaliyetlerini üyelerinin beklentilerine göre yapmalıdır. Bağımsız kuruluşlara (ulusal ve uluslararası) üyelerinin mesleki yeterlilik düzeylerini tespit ettirerek üyelerinin uluslararası düzeyde de istenilen seviyeye ulaşması için çaba göstermelidirler.
- Eğitim sendikaları üyelerinin özlük haklarını geliştirmede daha fazla çalışmalıdır. Sendikalar, ülkemizin geleceğine yön veren öğretmenlerin maddi ve manevi doyumlarını sağlamak için, öznesi öğretmen olan konularda tüm eğitim sendikaları bir araya gelebilmelidir. Ortak paydalarda güç birliği yaparak yasa yapıcılar üzerinde etkili olmalıdırlar. Ayrıca eğitim sendikaları, eğitimle ilgili konularda ve öğretmenlerin sorunları hakkında düzenli olarak müşterek toplantılar yapmalıdırlar.
- Eğitim sendikaları, faaliyetleri içerisinde yer alan eğitim-öğretim sorunlarına çözüm üretme ve bulma konusunda daha da etkin olmalıdır. Eğitim, öğrenci, öğretmen ve diğer paydaşlarla ilgili şuralar düzenleyerek ilgililere çözüm önerileri sunmalıdır. Çözümsüz tenkit ve talepten, popülist yaklaşımdan uzak durmalıdırlar.
- Eğitim sendikaları, demokratik kural ve ilkeleri göz önünde bulundurularak yönetilmelidir. Öğretmenlerin sendika yönetimlerine katılımları

kolaylaştırılmalıdır. Sendika yönetiminde yer alacak kişilerin sadece delegeler tarafından değil, sendikaya kayıtlı tüm üyeler tarafından doğrudan seçimini sağlayabilmelidirler.

- Öğretmenlerin sendikal örgütlenmelerini etkileyen önemli boyutlardan biri, sendikalarından beklentileridir. Sendikalar, eğitimle ilgili önemli toplumsal konularda öğretmenlerin görüşlerini almak için gerekli mekanizmaları kurabilmelidirler. İnternet siteleri vasıtasıyla "beklenti karşılama düzeyi" anketleri yapabilirler ve üyelerinin çoğunluğunun isteği doğrultusunda politikalar belirleyebilmelidirler.
- Sendikalar; eğitim çalışanlarının önemli bir kısmının siyaset ve siyasetçilerle olan ilişki düzeyi çekincelerinden dolayı uzak durmalarını gündemlerine almalıdır. Bir parti veya anlayışın emrindeymiş gibi olan görüntülerinden kurtulmak ve gerçekten hepsi ile mesafeyi aynı tutmalı, siyaset üstü pozisyonlarını korumalıdır.

KAYNAKÇA

Acuner, A.M. (1994), *Öğretmen Örgütlenmesine İlişkin Model Önerisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Açıkalın, A.(1994). *Çağdaş Örgütlerde İnsan Kaynağının Yönetimi*, Ankara: Pegem Yayınları.

Aidt, T. ve Tzannatos, Z. (2002). **Unions and Collective Bargaining: Economic Effects in a Global Environment**. Washington D.C.: The World Bank.

Akbulut, (2013).*Sendikalar ve Motivasyon İlişkisi: Eğitim Sektörü Üzerine Bir Araştırma*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aksu, A.(1998). *Öğretmenlerin Sendikalaşma Engelleri*, Buca Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı: 9, İzmir.

Aktay, N. (1993). *Sendika Hakkı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Akyiğit , E. (2003). *İş Hukuku*, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara.

Akyüz, Y. (1980). *Öğretmen Örgütlenmesi Türkiye, Fransa, İsviçre' de Uluslar arası Düzeyde Kuruluşlar, Etkinlikler, Sorunlar*, A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.

Aldatmaz, E. B. (2002).*Türkiye'de Eğitim Sendikaları ve Etkinliklerinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ata, B. (2009). *Sosyal Bilgiler Ünitesi Kavramı Üzerine Bazı Düşünceler Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1*, R. Turan, A. M. Sünbül ve H. Akdağ (Editör), Ankara: PegemA Yayınları.

Aykaç, M. (2000). *Sendikaların Geleceği: Küreselleşme ve Yapısal Değişiklikler Açısından Bir Analiz. Prof. Dr. N. Ekin'e Armağan*, Türk Ağır Sanayi Ve Hizmet Sektörü Kamu İşverenleri Sendikası Yayını, Yayın no:38, Ankara.

Bal, M. (2007). *Türkiye'nin AB Üyelik Sürecinde Sendikaların İzledikleri Politikalar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Baysal, Ö. (2006). *Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Örgütlenme Tutumları Uşak Örneği*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Battal, N. (2003). *Cumhuriyet Üniversitesi'nin Açılışında Yaptığı Konuşma, Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*.

Başaran, İ.E. (1987). *Eğitime Giriş*, Gül Yayınevi, Ankara.

Bingöl, D. (2003). *İnsan Kaynakları Yönetimi*(5. Baskı), Beta Yayınları, İstanbul.

Branson, M.S.(2000).Critical Issues in Civiceducation. Center for Civic Education web sitesindeki; http://www.civiced.org/articles_mb_june00.htmladresinden,05.06.2014 tarihinde alınmıştır.

Boyacı, H. (1994). *Öğretmenlerin Mesleki Örgütlenmeye İlgilerinin Düzeyi ve Bu İlgili Düzeyinin Etkenleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ÇSGB(2014).<http://www.cs.gb.gov.tr/cs.gbPortal/ShowDoc/WLP+Repository/cgm/sendikalar/kamusendikalari/hizmetkollarinagore>.

Çeçen, A. (1982). *İnsan Haklarının Düşünsel Boyutları*, İnsan Hakları Yıllığı, Ankara.

Celep, C. (2004). *Meslek Olarak Öğretmenlik*, Anı Yayınları, Ankara.

Çınar, G. (2008). *İlköğretim Okullarında Sendikalaşma Faaliyetlerinin Öğretmenler ve Yöneticiler Üzerindeki Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Cooper, B. S. (2000). *An International Perspective on Teachers Unions. T. Loveless (ed.), Conflicting missions? Teachers Unions and Educational reform*, Washington, D.C.: Brookings Institution.

Davies, I., Gregory, I. ve Riley. S.C.(1999). *Good Citizen Chipan Deducational Provision. London: U.K: Routledge Falmer*.

Demir, F. (2013). *Öğretmen Görüşlerine Göre Sendikaların Okul Yaşamına Etkileri ve Eğitim Çalışanlarının Sendikalara Üye Olmama Nedenleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Dönmez, C. (2003). *"Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler"*,Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler (Ed: C. ŞAHİN). Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.

Erdem, A.R.(1996). *İlkokul Öğretmenlerinin ve Yöneticilerinin Eğitim Sendikalarından Beklentileri (Ankara ili örneği)*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Erden, M. (1996). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Alkım Yayınları, Ankara.

Erkılıç, T. A. (2007). İnsan Kaynakları ve Eğitim Programının Yönetimiyle İlgili Etmelerin Ortaöğretimde Çalışanların Sendikal Örgütlenmelerine Etkileri, Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı 17.

Erten, A. (1971). *Sendikaların Mahiyeti*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt, Cilt 28, Sayı 1.

Erol, A. (1995). *Demokrasi Örgütlenme Özgürlüğü ve İsveç Örneği*, Kültür Bakanlığı Yayınlan, Ankara.

Evren, S.E.(1995). *Eğitim Emekçileri Tarihi (Encümen-i Muallimin' den Eğitim Sen'e)*, Bireşim Yayınları, İstanbul.

Gerboğa, D.(2006). *Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Girgin, A.İ. (2011). *Sendika Kurma Hakkı*,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

Gökçe, E. (2009).*İlköğretim Öğretmenlerinin Öğretmen Örgütlerine (Sendikalara) Üye Olmama Sebepleri*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Gül, M.H. (2007). *Eğitim Çalışanlarının Eğitim Sendikalarına Bakışı, Beklentileri ve Sendikaların Eğitim Çalışanlarına Yönelik Faaliyetleri ve Beklentileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Güler, G. (2006). *İşveren Sendikacılığı Bağlamında Kamu İşveren Sendikacılığı*, TUHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi, (60-77).

Gülmez, M. (1996). *Dünya'da Memurlar ve Sendikal Haklar(1)*, Todaie Yayınları, Ankara.

Hoxby, C. M. (1996). How Teachers' Unions Affect Education Production. The Quarterly Journal of Economics, 3(111).

Işık, Y. (1995). *Sendikal Bürokrasi ve Çözüm Önerileri(1.baskı)*, Öteki Yayınevi, Ankara.

Isıklı, A. (1995). *Sendikacılık ve Siyaset*, C:1-2, Öteki Yayınevi, Ankara.

Karaaslan, E. (2009). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Atatürkçülük Kazanımlarına Dair Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karagözoğlu, G. (2003). *Eğitim Sistemimizde Öğretmen Yetiştirme Politikamıza Genel Bir Bakış, Eğitimde Yansımalar*, VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Cumhuriyet Üniversitesi Kültür Merkezi.

Keskinkılıç, K. (2007). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, PegemA Yayınları, Ankara.

Kılıçoğlu, G.(2009). *Sosyal Bilgiler Tanımı, Dünyada ve Ülkemizde Gelişimi ve Önemi*, (M. Safran. Editör), Sosyal Bilgiler Öğretimi, PegemA Yayınları, Ankara.

Kristal-İş. (2006). *Temel Sendikal Eğitim*, Kristal-İş Dergisi Eki, Kasım.

Korkusuz, M. R. (2006). *Türk İşçi Sendikalarının Üyelerine Sundukları Hukuki Hizmetler*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(8),

Kota, F. (1977). *Dünya Sendikal Hareketinde İki Karşıt Çizgi*, Günce Yayınları, İstanbul.

Küçükahmet, L.; Külahoğlu Önder, Ş.; Çalık, T.; Topses, G.; Öksüzoğlu, A. F. ve Korkmaz, A. (2004). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. (5. Baskı), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Metin Kutal, "**Uluslararası Çalışma Normları Karsısında Kamu Görevlilerinin Sendikal Örgütlenme Haklarına İlişkin Bazı Gözlemler**", Kamu Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 4. <http://www.kamu-is.org.tr/pdf/647.pdf> 07/06/2014.

NCSS (National Council for the Social Studies).(2005). Teacher Standards Volume I: Pedagogical Standards, National Council for the Social Studies web sitesindeki; <http://www.socialstudies.org/standarts/teachers/vol1/pedagogical/> adresinden, 26.05.2014 tarihinde alınmıştır.

MEB (2003). *Eğitim Personeli Hizmet İçi Eğitim Programı*, Milli Eğitim Bakanlığı web sitesindeki; [http://disis.meb.gov.tr/genel%20bilgiler/Avrupa Konseyi.htm](http://disis.meb.gov.tr/genel%20bilgiler/Avrupa_Konseyi.htm) adresinden, 05.06.2014 tarihinde ulaşılmıştır.

MEB (2005). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4-5. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu**, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.

MEB (2005). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu**, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.

MEB (2006). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Programı**, MEB Yayınları, Ankara.

MEB(2014).http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_03/20112137_cizelgeveve_saslar12.03.2014.pdf.

Moe, T. M. (2001). **Teachers Unions and the Public Schools**, T. M. Moe(ed.), A primer on America's schools. Stanford, California: Hoover Institution Press.

NCSS (1998). *Social Studies for Early Childhood and Elementary School Children Preparing for the 21st Century*. National Council for the Social Studies web

sitesindeki; <http://socialstudies.org/positions/elementary> adresinden 05.06.2014 tarihinde alınmıştır.

NCSS (2002).*Creating effective citizens. National Council for the Social Studies* web sitesindeki; <http://databank.nsc.org/article.php> adresinden, 05.06.2014 tarihinde alınmıştır.

Resmi Gazete(2014). <http://www.cs.gb.gov.tr/cs.gb/Portal/ShowProperty/WLP%20Repository/cs.gb/dosyalar/istatistikler/4688> istatistik.

Öz, Ü. (2010). *Bir Siyasal Katılma Aracı Olarak Memur Sendikaları: Isparta Örnek Olayı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Özdemir, M.(1987). *Memurların Örgütlenme Sorunu*, MBV Yayını, Ankara.

Öztürk, C; Otluoğlu R.(2003). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebî Ürünler ve Yazılı Materyaller*, PegemA Yayınları, Ankara.

Öztürk, C. (2006). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Ek Açıklamalar*, İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları, PegemA Yayınları, Ankara.

Öztürk, C.(2009). *Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinler Arası Bir Bakış*. (C. Öztürk Editör). Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi, PegemA Yayınları. Akara.

Resmi Gazete. (2001). *4688 Sayılı Kamu Sendikaları Kanunu*(24460). Ankara.

Safran, M.(2008). *Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış*, (Edt. B. Tay, ve A. Öcal). Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi, PegemA Yayınları, Ankara:

Sarpkaya, R. (2005). *Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Durumlarını Etkileyen Etmelerin Profili*,Mülkiye Dergisi, 29/247.

- Selamoğlu, A.(1995)."*İşçi Sendikacılığının Gücündeki Değişim*", Ankara.
- Serim, B. (1995), *Kamu Görevlilerinin Örgütlenmesinde Hukuksal Boyut*, Öteki Yayınevi, Ankara.
- Sevda K."ITUC Raporlarına Göre 2000'li Yıllarda Sendikal Hak İhlalleri (2000-2010)",Kocaeli Üniversitesi, (Çevrimiçi) [http:// www.sosyal haklar.net/ 2010/bildiri /kose.pdf](http://www.sosyalhaklar.net/2010/bildiri/kose.pdf) (Erişim Tarihi: 21.05.2014). s.381.
- Sözer, Ersan ve Diğerleri.(1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*,Anadolu Üniversitesi.
- Şimşek, N; Aydınözü, D; İbret, Ü. (2009). *Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı Hakkında Müfettiş Tutumları*, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:17, No:2, 513-524.
- Taşçı, E. (1996), *Memurlar Sendikal Haklar ve Türkiye Kamu-Sen*, Nüans Kitabevi, Ankara.
- Tok, T. N. (1996). *Okul Yöneticileri Ve Öğretmenlerin Mesleki Örgütlenmeye İlişkin Görüşleri*. Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Toksöz, G. (1994) *Kadın Çalışanlar ve Sendikal Katılım*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1(49).
- Türk Hukuk Derneği Kurumu.(1998). *Türk Büyük Lügatı*.4.b. Başbakanlık Basımevi, Ankara.
- Ulukalın, Ö. (2007).*Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (2004) ve 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Ünsal, E. (1999). *Memur sendikaları*(1. Basım). Boyut Kitapları, İstanbul.
- Y.Kemal G.*Sendikal Bürokrasi ve Çözüm Önerileri Araştırma-Röportaj*, Ankara.

Yasan, T. (2012). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin Sendikalara İlişkin Görüşlerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi: Malatya İl Merkezi Örneği*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(1).Başak Yayınları.

Yazıcı, E. (1999). *Sendikal Hareket ve Yeni Misyon Arayışları*, Şeker-İş Yayınları, Ankara,

Yıldırım, İ. S. (2007). *Türkiye’de Sendikalaşma Sürecinde Öğretmen Sendikaları ve Siyasetle İlişkisi: Adapazarı Örneği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Yorgun, S. (2005), *Küreselleşme Sürecinde Türk Sendikacılığında Yeni Yönelişler ve Alternatif Öneriler*, Çalışma ve Toplum Dergisi.

Yorgun, S. (2007).*Dirilişin Eşiğinde Sendikalar Yeni Eğilimler Yeni Stratejiler*(1.Baskı). Ankara: Ekin Yayınevi <http://www.anayasa.gen.tr/1982ay.htm> (Erişim Tarihi: 21.05.2014).

EKLER

Ek 1: Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı

SOSYAL BİLGİLER DERSİNE GİREN ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BİR ÖRGÜT OLAN SENDİKALARA İLİŐKİNGÖRÜŐLERİ

Saygıdeğer Hocam;

Bu anket yüksek lisans tezim olan “Eğitim Sendikalarına İlişkin Sosyal Bilgiler Dersi’ne Giren Öğretmenlerin Görüşleri” konusunda veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Anket sonucu elde edilen veriler, araştırma konusu dışında kullanılmayacaktır. Ad ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur.

Yardım ve katkılarınız için Őimdiden teşekkür ederim.

Hüseyin MUCUK

Kastamonu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü

I.Kısım: Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz:

1.() Bay

2.() Bayan

2. YaŐınız:

1.() 20-30 yaş 2.() 31 - 40 yaş

3.() 41-50 yaş 4.() 51 ve üstü

3. Okuldaki göreviniz:

1.() Öğretmen

2 () Müdür () Müdür Yrd.

4. Branşınız:

1. () Sosyal Bilgiler Öğretmeni

2. () Sınıf Öğretmeni

5. Mesleğinizdeki kıdem yılınız:

1.() 0-5 yıl 2.() 6-10 yıl 3.() 11-15 yıl

4.() 16-20 yıl 5.() 21 yıl ve üstü

6. Medeni Durumunuz:

1. () Evli 2. () Bekâr

7.Bulduğunuz kurumda çalışma süreniz:

1.() 1-5 yıl 2.() 6-10 yıl

3.() 11-15 yıl 4.() 16 yıl ve üstü

8.Öğrenim durumunuz?

1.() Ön Lisans 2.() Lisans 3.() Lisansüstü

9.Eğitim-İş kolunda faaliyet gösteren kaç sendikayı tanıyorsunuz?

1.() Bir 2.() İki 3.() Üç 4.() Dört 5.() Beş ve üstü

10.Herhangi bir sendikaya üye misiniz?

1.() Evet 2.() Hayır

11. Üyeyseniz kaç yıldır sendika üyesisiniz?

a) 1 yıldır b) 2 yıldır c) 3-5 yıldır d) 6-10 yıldır e) 10 ve üstü

12. Çalışma arkadaşlarımla herhangi bir sendikaya üye olmasını ister misiniz?

1.() Evet 2. () Hayır

13.Şimdiye kadar kaç farklı sendikaya üye oldunuz?

1.() Bir 2.() İki 3.() Üç 4.() Dört 5.() Beş ve üstü

14. Ailenizde kamu sendikalarına üye olan var mı?

1.() Evet 2. () Hayır

II. Kısım: Sendika ve Sendikalaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği

Aşağıda sendika ve sendikalaşma ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Lütfen her cümleyi dikkatle okuyarak, ifadelere ne ölçüde katılıp katılmadığınızı ifadelerin yanında yer alan kutucuklara (X) işaretleyiniz.						
1- Kesinlikle Katılmıyorum, 2 -Katılmıyorum, 3- Kararsızım, 4- Katılıyorum, 5- Kesinlikle Katılıyorum						
S. N.	SORULAR	1	2	3	4	5
1	Sendikalar üyelerinin haklarını etkin olarak korumaktadır					
2	Sendikalar üyelerinin menfaatlerine karşı duyarlıdır.					
3	Sendikalar üyelerine kurum işleyişlerini ile ilgili söz hakkı tanımaktadır.					
4	Sendikalar üyelerinin iyi oluş(kişisel gelişim, yaşam doyumu, mutluluk) halleri için ilgi gösterir.					
5	Sendikaların iş güvencesini iyileştirdiğine inanıyorum.					
6	Sendikalar çalışanların sosyal haklarını iyileştirdiğine inanıyorum.					
7	Sendikaların çalışanların terfi şansını arttırdığına inanıyorum.					
8	Çalışanların bir sendika tarafından temsil edildiği kurumlarda çalışmak isterim.					
9	Sendikalar ücret adetsizliğini en az seviyeye indirmek için mücadele etmektedir.					
10	Sendikalar çalışma koşullarının iyileştirilmesi için çaba göstermektedir.					
11	Sendikaların yazılı basın ve medyadaki bildirimlerini takip etmekteyim					
12	Sendikaların yayınlarını takip etmekteyim.					
13	Sendikalar sosyal hakların sağlanması ve korunması için girişimlerde bulunmaktadır.					
14	Sendika üyesi olan çalışanlar işverene karşı kendisini ve ailesini yasal olarak güvencede olduğunu hissetmektedir.					
15	Sendikalar çalışma saatlerinin kurucusudur.					
16	Çalışanlar sağlık koşulları, maaş ve ücret konularındaki haklarını sendikalar yoluyla rahatça alabilirler.					
17	Sendikalar ücretleri rekabetli seviyelerin üzerine çıkarmak için uğraşır.					
18	Sendikalar çalışanlar arasında işbirliği duygusunu artırır.					
19	Sendikalar çalışanların işten ayrılma (işgücü devir) oranını azaltmaktadır.					
20	Sendikalar formal (resmi, usulüne uygun) iş kurallarının oluşmasında faydalıdır.					
21	Sendikalar demokratik çalışma ortamı sağlamaktadır.					

III. Kısım: Eklemek istediğiniz görüş veya düşünceniz varsa lütfen belirtiniz.

TEŞEKKÜRLER.

Ek 2: Anket Sahibinin İzin Belgesi**T.C. KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE**

Konu: Tez Anketi İzin İsteği

Sayın Hüseyin MUCUK,

Kastamonu üniversitesinde sosyal bilimler enstitüsünde yapmış olduğunuz sendikalar hakkında tez çalışmanızda, sendikalar ve motivasyon ilişkisi: eğitim sektörü üzerine bir araştırma isimli yaptığım tezde geliştirmiş olduğum sendika ve sendikalaşmaya yönelik tutum ölçeğini' kaynak göstererek tez çalışmanızda kullanmanıza izin veriyorum.

Sevcan AKBULUT

From: abey38@hotmail.com

To: sevcanakbulut06@hotmail.com

Subject: Tez ölçek izin isteği

Date: Mon, 9 Jun 2014 12:28:42 +0300

Ek 3: Araştırma izin Belgesi

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı :16694033-044-12.28/6026
Konu :

24/07/2014

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 12.06.2014 tarihli ve 044-170 sayılı yazınız.

Enstitünüzde Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hüseyin MUCUK'un "Sosyal Bir Örgüt olan Sendikalara ilişkin Sosyal Bilgiler Dersine giren Öğretmenlerin görüşleri" ile ilgili tez çalışması hakkında İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 17.07.2014 tarih ve 3031697 sayılı yazısı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Sezgin AYAN
Rektör Yardımcısı

Ekler:
Yazı ve Ekleri (5 Sayfa)

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
431
Tarih: 15.07.2014

Gangir

T.C.
KASTAMONU VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 75048956/44/3031697
Konu: Anket

17/07/2014

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : 12/06/2014 tarih ve 044/170 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda belirtilen İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilimler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hüseyin MUCUK'un "Sosyal Bir Örgüt Olan Sendikalara İlişkin Sosyal Bilgiler Dersine Giren Öğretmenlerin Görüşleri" adlı tez çalışmasının 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Müdürlüğümüze bağlı ilimiz ve ilçelerimizdeki okullarda uygulanması ile ilgili Valilik Olur'u ekte gönderilmiştir.

Söz konusu tez çalışması ile ilgili anketin tamamlanmasında itibaren iki hafta içerisinde CD'ye kayıtlı olarak iki örneğinin Müdürlüğümüze gönderilmesini arz ederim.

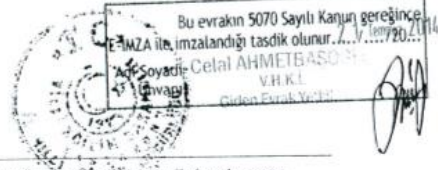
Atanur ÇAGLAYAN
Millî Eğitim Müdürü

EKLER:

- 1- Valilik Oluru (1 Sayfa)
- 2- Anket Örneği (3 Sayfa)

*ÖİD Bsh gereği için
21/07/2014
Jayan
S.İ.D. P.Ö.Ö.Ö.
22.07.2014
Ö.Ö.*

22.07.14 08945

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli-elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 9cc5-99c3-3271-97a7-9e65 kodu ile yapılabilir.

Adres : Millî Eğitim Müdürlüğü
37100-KASTAMONU
İnt.Adresi : <http://kastamonu.meb.gov.tr>

Ayrıntılı bilgi için: Ö.ÇOĞALAN VHKİ Bilgi İşlem ve Eğt.Tek. Hiz.
Tel : (366) 214 15 17 (Dahili 121)
Faks : (366) 214 64 94
E-Mail: bilgislemegitek37@meb.gov.tr

T.C.
KASTAMONU VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 75048956/44/3014343
Konu: Anket

17/07/2014

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 20/03/2012 tarih ve 4506 (Genelge No:2012/13) sayılı emirleri.
b) Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 12/06/2014 tarih ve 044/170 sayılı yazısı.

Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün ilgi (b) yazılarında İlköğretim Anabilim Dalı/Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hüseyin MUCUK'un "Sosyal Bir Örgüt Olan Sendikalara İlişkin Sosyal Bilgiler Dersine Giren Öğretmenlerin Görüşleri" adlı tezi kapsamında anket yapmak istediği belirtilmekte olup, söz konusu anket ile ilgili Araştırma Değerlendirme Formu ilişikte sunulmuştur.

İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Hüseyin MUCUK'un "Sosyal Bir Örgüt Olan Sendikalara İlişkin Sosyal Bilgiler Dersine Giren Öğretmenlerin Görüşleri"konulu anketi 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılında ilimiz ve ilçelerimizde Müdürlüğümüze bağlı okullardaki sınıf öğretmenleri ve sosyal bilgiler öğretmenlerine gönüllülük esasına göre eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan uygulanması ve sonuçlarının değerlendirilmesi Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Atanur ÇAĞLAYAN
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
17/07/2014

Hasan ERKAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Adres : Milli Eğitim Müdürlüğü
37100-KASTAMONU
İnt.Adresi : <http://kastamonu.meb.gov.tr>

Ayrıntılı bilgi için: ÖCOĞALAN VHKİ Bilgi İşlem ve Eğt.Tek. Hiz.
Tel : (366) 214 15 17 (Dahili 121)
Faks : (366) 214 64 94
E-Mail: bilgisistemegitek37@meh.gov.tr

Ek 4: Yemin Belgesi**YEMİN BELGESİ****KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜNE****Kastamonu**

Kastamonu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmenliğine göre hazırlamış olduğum "**Eğitim Sendikalarına İlişkin Sosyal Bilgiler Dersi'ne Giren Öğretmenlerin Görüşleri**" adlı yüksek lisans tezinin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü'nden başka bir bilim kuruluna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi beyan ederim.

...../...../2015

Hüseyin MUCUK

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Hüseyin MUCUK

Doğum Yeri: Aksaray

Doğum Tarihi: 15-05-1983

Medeni Hali: Evli

Yabancı Dili: İngilizce

İş: Cihanbeyli İlkokulu- Konya

İletişim: hsynmucuk@hotmail.com

Gsm: 0530 644 68 58

ÖĞRENİM DURUMU

Lise: Kayseri Lisesi – 2001.

Lisans: Kastamonu Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği (2006).

Yüksek Lisans: Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretimi(2015).